

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب‌شناسی تاریخ تمدن اسلامی

عبدالرحمن حسنی فر

مرکز تحقیقات صداوسیما

کتاب‌شناسی تاریخ تمدن اسلامی

عبدالرحمن حسنی فر

چاپ اول: ۱۳۸۸

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: سروش

کلیه حقوق این اثر متعلق به مرکز تحقیقات می‌باشد.

آدرس: تهران، خیابان ولیعصر، خیابان هتل استقلال، ساختمان اداری جام‌جم، طبقه دوم، مرکز

تحقیقات صداوسیما، تلفن و نمابر: ۲۲۰۱۳۵۸۶

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷.....	پیشگفتار.....
۹.....	مقدمه.....
۲۰.....	پیشینه تحقیق.....
۲۷.....	فصل اول: کتاب‌های دست اول به زبان‌های فارسی، عربی و لاتین.....
۲۸.....	۱. پزشکی (طبابت و داروسازی).....
۳۹.....	۲. هیأت و نجوم.....
۴۴.....	۳. مکانیک یا علم الحیل و شیمی.....
۴۶.....	۴. زیست‌شناسی (علوم گیاه‌شناسی، حیوان‌شناسی و منابع طبیعی).....
۴۸.....	۵. ریاضیات (حساب، جبر و هندسه).....
۵۴.....	۶. موسیقی.....
۵۶.....	۷. تاریخ و جغرافیا.....
۶۰.....	۸. فلسفه و منطق.....
۷۰.....	۹. سایر (علوم و دایرةالمعارف).....
۷۳.....	فصل دوم: کتاب‌های دست دوم به زبان‌های فارسی، عربی و لاتین.....
۷۴.....	۱. پزشکی (طبابت و داروسازی).....
۸۲.....	۲. ریاضیات (هندسه، جبر و حساب).....

۸۷	۳. هیأت و نجوم.....
۹۱	۴. فیزیک و شیمی.....
۹۳	۵. فلسفه و منطق.....
۱۰۵	۶. تاریخ علم.....
۱۱۲	۷. دانشمندان.....
۱۳۳	۸. تاریخ و جغرافیا.....
۱۳۵	۹. هنر و معماری.....
۱۳۹	۱۰. کلیات.....
۱۵۷	فهرست منابع.....

پیشگفتار

میراث گرانبهای تاریخی، فرهنگی و تمدنی ما، بویژه پس از ظهور اسلام که منتهی به "تمدن اسلام" در عرصه عمل شد، همواره با چالش‌هایی جدی رو به رو بوده است که رنگ و بویی از فرهنگ غرب داشته‌اند. همین امر ضرورت شناسایی این میراث گران سنگ را دو چندان می‌سازد که گام نخست برای تحقق این هدف، دستیابی به این میراث و استفاده از آن از طریق آشنایی با کتاب‌ها و منابع فکری و تجربی مرتبط با آن است.

کتاب حاضر به مثابه مدخلی بر رسالت «باززایی تمدن اسلامی» تهیه شده است تا در قالب کتابی مرجع، مورد استفاده پژوهشگران و اندیشمندان حوزه رسانه و خارج آن قرار گیرد. بنیان نظری این کتاب مبتنی بر رابطه میان «مادیت» و «معنویت» به عنوان جوهره و ذات «تمدن اسلامی» است. بر این پایه، کتاب‌های دست اول و دست دوم در تاریخ اسلام و ایران که در آن تمدن اسلامی به فعلیت رسیده است و به قرون ۲ تا ۷ مربوط می‌شود، براساس ترتیب موضوعی علوم، شامل پزشکی (طبابت و داروسازی)، هیأت و نجوم، مکانیک یا علم الحیل و شیمی، زیست‌شناسی (علوم گیاه‌شناسی، حیوان‌شناسی و منابع طبیعی)، ریاضیات (حساب، جبر و هندسه)، موسیقی، تاریخ و جغرافیا، فلسفه و منطق، تاریخ علم، دانشمندان و سایر (علوم و دایرةالمعارف)، جمع‌آوری و فهرست شده است.

از آنجا که فضا سازی و ترویج و تعمیق ابعاد متنوع حوزه تمدنی از جمله

رسالت‌های مهم رسانه ملی است، مرکز تحقیقات با چاپ و انتشار کتاب حاضر، تلاش کرده است گامی در راه شناخت بهتر و کامل‌تر گذشته تاریخی کشورمان بردارد.

مرکز تحقیقات صداوسیما

مقدمه

«تمدن اسلامی» در طول چندین قرن، در جغرافیای جهان سیطره و در جهان اسلام مرکزیت داشته است و مسلمانان و نظام اسلامی در آن توانسته بودند با ظرفیت‌های مادی و معنوی خود موجب جریان‌ات فکری و فعالیت‌های علمی و عملی متنوع بسیاری باشند.

به تعبیری، تمدن را می‌توان در ابعاد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، در کنار ابعاد علمی و جلوه‌های مادی آن دید. این تعبیر بر این نکته اشارت دارد که مسلمانان در همه این ابعاد به لحاظ علمی و عملی سرآمد بوده و از همه ظرفیت‌های مادی و معنوی و نیروهای انسانی که ویژگی هر تمدن غالب است، استفاده کرده‌اند. در تعبیر دیگر، تمدن به معنای رشد و شکوفایی علمی است؛ یعنی مسلمانان از جهات مختلف، اعم از تربیت دانشمندان پیشرو و متفکر در حوزه‌های مختلف دانش و علم، ساخت ابزارآلات پیشرفته، وجود زمینه و بسترهای رشد علمی و همچنین آثار و نتایج مادی علوم (معماری، بیمارستان‌سازی، دانشگاه و مدرسه‌سازی و ساخت مساجد و ...) موفق و سرآمد بوده‌اند.

بنابراین، با توجه به هر کدام از تعابیر اشاره شده، می‌توان ادعا کرد «تمدن اسلامی» که آبخور و منشأ آن دین و مذهب بود، با بهره‌گیری از این سرچشمه خاص توانست، در تمام مظاهر مربوط به تمدن به قله‌های رفیع برسد و کاشف و خالق اشیا و اندیشه‌ها و نظریه‌های جدید باشد. در این فرایند، تمدن اسلامی از «متافیزیک» شروع کرد و به «فیزیک» رسید و توانست دوباره از طریق آن به هدف زندگی؛ یعنی «متافیزیک» برسد و به تعبیری «فیزیک» را با «متافیزیک» یکی کند. این تاریخ واقعی و نمونه‌های عینی آن، می‌تواند مهر تأییدی باشد بر این ادعا که مبنای «متافیزیکی» داشتن، می‌تواند مؤید و یاریگر رسیدن به اکتشافات «فیزیکی» باشد.

«تمدن اسلامی» در تعابیر متفاوت آن، بویژه در بعد علمی، سابقه و میراث پرتوان تاریخ قابل توجهی دارد که می‌توان آن را بازتولید کرد. برای دستیابی به این میراث یا به تعبیری بازتولید آن، شناخت توانایی‌ها و استعدادها و به طور کلی نگاهی دوباره به این گذشته تاریخی، اقدامی مهم و اساسی است، درحالی‌که ناآگاهی و بی‌اطلاعی از این میراث، صرفاً مقداری داده اولیه و اطلاعاتی انباشت شده، بدون استفاده خواهد بود. میراث را باید تشخیص داد و این تشخیص باید با علم و شناخت همراه باشد. از همین رو میان «میراث» و «شخصیت»، رابطه وجود دارد؛ چراکه میراث حالت انفعالی دارد؛ یعنی خود به خود کار نمی‌کند و منفعل است. شخصیت، آن چیزی است که نمودار می‌شود و حالت و ویژگی فعلی و کنشی مبتنی بر اراده دارد. شرط رسیدن به «میراث» و برخورداری از آن، وجود «شخصیت» است؛ یعنی تا آگاهی و خودباوری و رفتاری ارادی وجود نداشته باشد، میراث به کسی نمی‌رسد و به تعبیری کاربردی نمی‌شود و از آن نمی‌توان استفاده کرد. «شخصیت» را می‌توان تبلور میراث آگاهانه دانست که آگاهی و اراده همراه آن است.

از سوی دیگر، باید متذکر شد که آگاهی نیز درجات و مراتبی دارد و به همین دلیل هرکس باید نسبت به حدود و ثغور خود آگاهی واقعی داشته باشد. از این لحاظ، آگاهی همان کوشش برای کسب و افزایش آگاهی است و بدون این کوشش، همواره رکود در کمین است.

در هر جامعه‌ای، یکی از بسترهای آماده برای آگاهی به‌عنوان گام نخست، شناخت همه‌جانبه میراث گذشته به لحاظ کمی و کیفی است و گام بعد، رجوع به این ابعاد و کمیات با نگاه مسئله‌محور و امروزی است؛ یعنی باید متناسب با نیاز امروز، به سمت بازگشایی، فهم و بهره‌گیری از میراث گذشته رفت. برخی برای حرکت در این مسیر روش‌های مرسوم در فعالیتهای علمی غربیان (تمدن غرب) را پیشنهاد می‌کنند، زیرا معتقدند میراث گذشته، مسئله را به ما نمی‌گوید و چون نمی‌توان خود مسئله را فهمید تا با نگاه مسئله‌محور به این میراث نگاه کرد، باید با استفاده از روش‌ها و نظریات جدید تمدن غربی، به سراغ میراث خود برویم. تحلیل گسترده در مورد میزان درستی یا نادرستی این نظر در این مجال نمی‌گنجد، اما تنها به این نکته اشاره می‌شود که ممکن است نتیجه این راه ترسیم شده برای کسی که نسبت به میراث فکری خود جهل دارد و هیچ‌گونه پیش‌زمینه‌ای در ذهن او نیست، افتادن در مسیر غربی‌ها و اسیر محتوای فکری آنها شدن باشد. بنابراین برای اجتناب از این خطای احتمالی در گام نخست، آگاهی از میراث فکری خود و در مرحله بعد، داشتن نگاه مسئله‌محور (متناسب با بهره‌گیری از روش‌ها و نظریات جدید حاصل شده در تمدن غربی)، برای ایجاد پلی میان حال و گذشته ضروری است. در این راه باید مواظب بود که حال را به گذشته بردن بدون در نظر گرفتن مقتضیات حال، یا گذشته را در حال ندیدن، هر دو از آسیب‌های این مسیر به شمار می‌آید.

برای پرداختن به موضوع تمدن اسلامی به صورت کاری پژوهشی و فعلیت بخشیدن به میراث گذشته، بررسی منابع موجود و گردآوری و تنظیم آنها با نوعی دسته‌بندی علمی و روشمند، گام نخست است. از آنجا که تعبیر متفاوتی از تمدن صورت گرفته است و ارائه تعبیری گسترده و همه‌جانبه از تمدن، نیازمند بررسی منابع سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی به معنای خاص آن است، در این اثر، تعبیر دوم که تمدن را به معنای رشد و شکوفایی علمی می‌داند، در نظر گرفته شد. این انتخاب، به دلیل موضوع رابطه فیزیک (علوم جدید) و «متافیزیک» است که تمدن غربی میان آنها انفکاک ایجاد کرده است، در حالی که در تاریخ تمدن اسلامی، میان این دو ارتباط نزدیک و تنگاتنگی وجود دارد.

شکی نیست که اسلام از زمان ظهور در گستره تاریخ درخشان ظاهر شده است. از همان ابتدا که نور اسلام در زمین فراگیر شد، دنیایی دگرگون شکل گرفت. در ابتدا مردمان از لحاظ فکری و روحی دگرگون شدند و به جای نگرش‌های قبیله‌ای، نگرش دینی و الهی پیدا کردند و در مرحله بعد، به واسطه این تغییر، جغرافیای سیاسی، افق‌های اندیشه و حرکت تمدنی هم تغییر کرد. ابتدا مکه و بعد شهرهای دیگر شبه‌جزیره و کشورهای همجوار جزء جغرافیای اسلام شدند. مردم به واسطه دین اسلام راه دیگری برای رشد و کمال یافتند؛ راهی الهی که سعادت و رشد انسان در گرو ادامه آن بود و با معرفت و آگاهی و ایمان و تقوا محقق می‌شد. بنابراین شوق آگاهی و ایمان در مردم پیدا شد و در این مسیر افتادند. از همان دهه‌های آغازین و سده‌های پس از ظهور اسلام، گروهی از مسلمانان در سرزمین‌های اسلامی، به واسطه ضرورت علم و آگاهی و اهمیت آن در دین اسلام، به جستجوی دانش و حکمت برخاستند؛ با این توصیف که هم مبانی چنین حرکتی در اسلام وجود داشت و هم

زمینه‌ها و بسترهای دانش‌آموزی، علم‌پروری و تولید علم در میان مسلمانان فراهم شده بود. مجموع مبانی و زمینه‌ها و بسترهای مادی و معنوی ناشی از نظام‌های سیاسی مستقر موجب شد تا اندیشمندان و دانشمندان مسلمان به زودی در هنر، ادب، معرفت، حکمت، نجوم، کیمیا، طب، ریاضیات و دیگر دانش‌ها سرآمد شوند و سرزمین اسلام کانون معرفت و مهد علم و فرهنگ و تمدن شود. در این باره نه‌تنها مسلمانان که غیرمسلمانان منصف نیز اشتراک نظر دارند.

در ارتباط با آثار و کتاب‌هایی که در حوزه علوم مختلف در دوران تمدن اسلام وجود داشته و نشان‌دهنده رشد و بالندگی این علوم در سرزمین‌های اسلامی بوده است، کتاب‌شناسی گسترده‌ای که تاریخ پرفروغ تمدن اسلامی در آن نمایان شود، صورت نگرفته است. به‌گونه‌ای که هر روز مسلمانان به آن نگاه کنند و گذشته پر فروغ خود را در آن ببینند و برای حرکت در حال و آینده از آن بهره بگیرند. در این میان با انتقاداتی که از جانب اندیشمندان مسلمان نسبت به تمدن فعلی غرب مطرح می‌شود، شناخت داشته‌ها و توانایی‌ها برای احیا و دستیابی به تمدن جدید اسلامی یک امر ضروری به حساب می‌آید.

تاکنون کتاب‌شناسی‌های اندکی به زبان‌های فارسی و غیرفارسی درباره آثار علمی، فرهنگی و تمدنی دوران شکوفایی تمدن اسلامی صورت گرفته است و این تلاش‌ها آن‌چنان که انتظار می‌رفت تبدیل به «جام جهان‌نمای» مسلمانان نشده است؛ «جام جهان‌نمایی» که در آن، به‌دور از واقعیت امروز، گذشته درخشان نمایان شود؛ گذشته‌ای که زنگار گذر زمان، عقب‌ماندگی‌ها و غفلت‌های تاریخی و خارجی در آن افتاده و مانع از رؤیت چهره و توانایی واقعی مسلمانان شده است.

این مجموعه درصدد است تا گام اول را بردارد و کتاب‌های علمی موجود، اعم از

آثار علمی، فرهنگی و تمدنی دست اول باقی مانده از آن دوران و همچنین آثار نویسندگان و اندیشمندان مسلمان و غیرمسلمان را درباره تمدن اسلامی معرفی کند. در قدم‌های بعدی می‌توان با استفاده از منابع احصا شده به کارهای تحقیقاتی عمیق‌تر و تخصصی‌تر در زمینه علوم و خصوصاً بحث رابطه فیزیک و متافیزیک را به‌عنوان شاخص اصلی تمدن اسلامی حتی در شرایط امروز مطرح کرد. البته در این میان لازم است بگوییم که دستیابی مجدد به تمدن اسلامی لزوماً به معنای بازگشت به گذشته نیست، بلکه این تمدن جدید اسلام که «باز تمدن اسلامی» نام دارد، با عطف توجه به تمدن فعلی غرب و گذشتن از دروازه آن است، ولی معیار مشترک گذشته و امروز «تمدن اسلامی» تلفیق فیزیک و متافیزیک است.

این مجموعه در همین راستا و در قدم اول؛ یعنی گردآوری و تنظیم آثار علمی مربوط به تمدن اسلامی به معرفی گزیده‌ای از کتاب‌های فارسی، عربی و لاتین پیرامون «تمدن اسلامی» پرداخته است. هدف از این گردآوری، شناسایی منابع «تمدن اسلامی» است تا راه برای تحقیق و پژوهش‌های آتی در این زمینه بازگشایی شود، زیرا همان‌طور که گفته شد برای فعال کردن میراث علمی و فرهنگی گذشته باید آگاهی داشت و این آگاهی در قدم اول با شناخت این میراث محقق می‌شود. در این اثر صرفاً کتاب‌های موجود در زمینه تمدن اسلامی مدنظر قرار گرفته است. بدیهی است با توجه به گستردگی موضوع، پراکندگی زبانی و جغرافیایی منابع و تاریخی بودن آنها، یافتن و پرداختن به همه آنها در این نوشتار ممکن نبوده است و نیست. با وجود چند منبع در زمینه کتاب‌شناسی تاریخ تمدن اسلامی، عوامل مختلفی غیر از بحث ذکرشده مبنی بر ضرورت «جام جهان‌نما» شدن منابع و آثار تمدن اسلامی و ارائه چهره واقعی ظرفیت اسلام و مسلمانان، پرداخت دوباره این موضوع را ضروری می‌سازد که البته محدود و

کامل نبودن تحقیقات کتاب‌شناسی موجود هم دلیل دیگر بر انجام کار است. همه کارهایی که در این زمینه از گذشته تا کنون، به زبان‌های فارسی و غیرفارسی و از سوی صاحب‌نظران و نویسندگان مسلمان یا غیرمسلمان گردآوری شده است، هرکدام تنها بخشی از ابعاد موضوع را پوشش می‌دهند. شایان ذکر است که این اثر هم مدعی ویژگی جامع و مانع بودن در این زمینه نیست و با توجه به نپرداختن به همه ابعاد موضوع و بحث ضرورت «جام جهان‌نما» شدن، راه برای دیگران و آیندگان در این عرصه گشوده خواهد بود.

ضرورت دیگر برای پرداختن به کتاب‌شناسی تمدن اسلامی، تبلیغات بیگانگان و فراموشی تاریخی مسلمانان نسبت به پیشینه علمی و میراث تمدنی جهان اسلام است. حضرت امام خمینی (ره) بحث‌های مفصلی در این زمینه داشتند که استعمارگران و بیگانگان چگونه القا می‌کردند که ما (مسلمانان) توانایی و استعداد رشد و پیشرفت و اداره جامعه را نداریم. اگرچه گفتن آنچه داشتیم و تفاخر به گذشته نمی‌تواند به تنهایی پاسخگوی ضعف‌ها و کم‌کاری‌های کنونی باشد، اما می‌تواند یادآور این نکته باشد که دستاوردهای علمی و تمدنی به دوره، ملت یا مذهب خاصی اختصاص ندارد. همان‌طوری که مسلمانان در این زمینه در چند قرن گذشته نقش پیش‌تاز و ویژه‌ای داشتند، ضرورت امروز، زنده و بالفعل کردن این میراث عظیم متناسب با مقتضیات کنونی است. لذا آنچه بیشتر قابل توجه است پاسخگویی به تبلیغات دیگران نیست، بلکه فهم درست و درک مناسب این موضوع است که همان‌گونه که مسلمانان حدود ۷ قرن پیش‌تاز عرصه‌های علمی، فرهنگی و تمدنی بوده‌اند، اکنون نیز می‌توانند با استفاده از پشتوانه غنی به جایگاهی شایسته دست یابند، امری که در روندی چرخشی و تکاملی و با جدوجهد و به دور از تعصب و توهم امکان‌پذیر است.

ضرورت دیگر پرداختن به این موضوع، استفاده از حاصل این کار برای تحقیقات بیشتر و تخصصی‌تر است. این کار خود می‌تواند زمینه و بستری برای کارهای دیگر درباره موضوعات گسترده‌ای باشد که به‌گونه‌ای گذرا در این اثر بدان‌ها اشاره شده است. این کار به‌طور عام برای همه مردم، به‌طور خاص برای دانشجویان و دانش‌پژوهان و به‌طور اخص می‌تواند برای رسانه ملی، رسانه‌ای که یکی از اصلی‌ترین متولیان فرهنگ است، مورد استفاده قرار گیرد.

کاربرد دیگر این نوشتار که ضرورت انجام آن را توجیه می‌کند، استفاده از این اثر در برنامه‌سازی است. این اثر می‌تواند پیش‌نیاز و زمینه‌ساز مناسبی برای تولید برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی باشد. آگاه‌سازی مسلمانان، ایرانیان و بویژه جوانان مسلمان به داشته‌ها و پیشینه‌های علمی و تمدنی می‌تواند زمینه‌ساز حرکت جدید و جدی آنان شود. چنین برنامه‌هایی می‌تواند در هویت‌یابی و تقویت پایه‌های علمی و دینی مخاطبان داخلی و حتی خارجی مؤثر واقع شود. به این صورت که کارشناسان و پژوهشگران صداوسیما می‌توانند با رجوع به آثار ذکر شده هم از حجم و تعداد و نوع کتاب‌هایی که در حوزه‌های مختلف علوم در تمدن اسلامی وجود دارد، آگاهی پیدا کنند و هم متناسب با حوزه‌های موضوعی برنامه‌های رادیو و تلویزیون از آنها به صورت محتوایی بهره بگیرند. خصوصاً با توجه به مسئولیت رادیو و تلویزیون در حوزه‌های فرهنگی و علمی و تلاش در جهت فعالیت در قالب یک «دانشگاه عمومی» و مسئله امروزی رابطه «علم و دین» و بحث «فیزیک» و «متافیزیک» که نزاع‌هایی چون «سنت» و «تجدد» را به‌وجود آورده است، پژوهشگران و کارشناسان حوزه رسانه می‌توانند مطالب و اطلاعات این آثار را با توجه به شرایط امروزی «بازتولید» کنند. این حرکت و تلاش فکری علاوه بر تولید علم که نیاز امروز جامعه است عملاً به حل

مسئله سنت و تجدد و ایجاد پل میان گذشته و حال و بهره‌گیری عملی از میراث گذشتگان کمک شایانی می‌کند. این حرکت می‌تواند تکمیل‌کننده ادعای اندیشمندان مسلمانی باشد که معتقدند راه غرب از راه جوامع اسلامی جداست و الگوی تمدن غرب الگوی مطلوبی برای پیروی از جانب جوامع اسلامی نیست و باید راه دیگری را برای رشد و پیشرفت اتخاذ کرد، زیرا تمدن غرب، دین را از علم جدا و صرفاً بر علم تکیه کرده است؛ درحالی‌که اندیشمندان اسلامی ادعا می‌کنند میان علم و دین سازگاری وجود دارد، زیرا تبلور عینی و عملی آن در تمدن اسلامی وجود داشته است. با وجود اختلاف‌نظرهای اساسی که در این زمینه، حتی در حوزه جغرافیای اسلامی، میان اندیشمندان وجود دارد چنین تولید علمی می‌تواند تلاشی در جهت رشد و پیشرفت و احیای مجدد تمدن اسلامی، البته از نوع جدید و امروزی آن و جداکردن مسیر حرکت از مسیر تمدن غرب و باطل کردن لزوم پیروی از راه و مسیر انحصاری آنها باشد. البته در این زمینه مهم است که بازنمود و بازتولید محتوایی علم باید با در نظر گرفتن نیازهای امروزی و فراهم آوردن شرایط و بسترهای زیربنایی گسترش و رشد علوم در حوزه‌های سیاسی، فرهنگی و اجتماعی باشد، زیرا علم در متن و زمینه مناسب رشد می‌کند و اگر زمینه و بستر فراهم نباشد علم شکوفا نمی‌شود. متن و زمینه هم، همان حوزه‌های فرهنگی، سیاسی و اجتماعی گسترش دهنده علم و بهره‌گیری از امکانات و توانایی‌ها و همسو کردن این امکانات و توانایی‌ها در مسیر و راهی است که با عقل و خرد جمعی حاصل شده است.

در این کتاب‌شناسی از روش موضوعی برای تدوین و تنظیم آثار استفاده شده است. نکته شایان ذکر در این زمینه این است که به دلیل زمان محدود، فراوانی و چند رشته‌ای بودن منابع، به‌کارگیری روش تحلیلی و انتقادی یا توضیح تفصیلی میسر نبود.

همچنین در این مجموعه مقطع زمانی خاصی در نظر گرفته نشده است. بر همین اساس از قرن دوم هجری تا کتاب‌های منتشر شده در سال ۱۳۸۴ در این کتاب‌شناسی موجود است. طبعاً کتاب‌هایی از دوره معاصر مدنظر بوده‌اند که تفسیر، تحلیل، توضیح یا توصیفی از کتاب‌های دست اول را در دوره تمدن اسلامی دارا بودند.

گردآوری اطلاعات به صورت مراجعه به کتابخانه‌ها و استفاده از اینترنت بود؛ در منابع کتابخانه‌ای به کتابخانه‌های ملی، مرکز تحقیقات صداوسیما، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، پژوهشکده تاریخ علم و پژوهشکده حکمت و فلسفه، مجلس شورای اسلامی، دانشگاه تربیت مدرس، دانشگاه امام صادق (ع) و کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران رجوع شد که در مرحله اول فهرست‌ها و کتاب‌های مرتبط با موضوع شناسایی گردید و در مرحله بعد به اصل کتاب‌ها در محل‌های استقرار آنها رجوع شد تا اطلاعات کتاب‌شناسی و گزیده توصیفی از موضوعات و مطالب کتاب‌ها و کلیدواژه‌های آنها به دست آید.

در جستجوی اینترنتی کلیدواژه‌های تمدن اسلامی و علم در اسلام، علوم اسلامی، ریاضیات، پزشکی، طبابت، فیزیک، نجوم، زیست‌شناسی، موسیقی، هنر، معماری، فلسفه، منطق، تاریخ و جغرافیا و در بخش کتاب، با در نظر گرفتن کلیدواژه‌های فوق موتورهای جستجو مانند پارسیک^۱، گوگل^۲، یاهو^۳ و آمازون^۴ مورد بررسی قرار گرفت.

-
1. Parseek
 2. Google
 3. Yahoo
 4. Amazon

همچنین به سایت‌های کتابخانه‌های دانشگاه‌ها و مراکز علمی و پژوهشی نیز مراجعه شد؛ کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی، تربیت مدرس و کتابخانه آستان قدس رضوی (بنیاد پژوهش‌های اسلامی)، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، دانشکده الهیات و ادبیات دانشگاه تهران و مجلس شورای اسلامی از جمله مواردی بودند که جستجوی اینترنتی از آنها صورت گرفت.

این اثر دارای ۱ مقدمه و ۲ فصل است. در مقدمه پس از بیان طرح مسئله، ضرورت و اهمیت این اثر یادآور شده است. روش و فنون گردآوری و دسته‌بندی منابع بخش دیگری از مقدمه این نوشتار است. در بحث پیشینه منابع که در ادامه به آنها اشاره می‌شود نیز به معرفی اجمالی چند اثر که مرتبط با موضوع این اثر هستند، پرداخته شده است. ویژگی‌های این آثار، کاستی‌ها و ایرادهای آنها و تفاوت آنها با نوشتار حاضر در قسمت پیشینه تحقیق آمده است.

در فصل اول این نوشتار عمده‌ترین آثار دست اول و اصلی که از دانشمندان و اندیشمندان اسلامی قرن دوم تا قرن هشتم هجری قمری باقی مانده است، معرفی شده‌اند. این آثار در کل به صورت موضوعی و زبانی دسته‌بندی شده‌اند. از نظر موضوعی آثار براساس موضوعات پزشکی، ریاضیات، نجوم، فیزیک، زیست‌شناسی، هنر و موسیقی، فلسفه و منطق، تاریخ، جغرافیا و سایر موضوعات تنظیم شده‌اند.

در فصل دوم، آثار توضیحی و تفسیری نویسندگان، پیرامون کتاب‌های علمی و تمدنی دانشمندان و اندیشمندان اسلامی آمده است. در این فصل هم به طور کلی دسته‌بندی موضوعی و زبانی مدنظر بوده است و همانند معرفی منابع فصل اول، برای سهولت دسترسی پژوهشگران و علاقه‌مندان، عنوان، نام پدیدآورنده اثر و سایر اطلاعات کتاب ذکر شده است. کلیدواژه‌های کتاب هم برای شناخت بیشتر از موضوع

و محتوای اثر در ذیل هر منبع آمده است.

پیشینه تحقیق

۱. مرجع‌شناسی اسلامی، اثر آقای احمد شعبانی که نشر دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور در سال ۱۳۸۲ آن را در ۲۲۰ صفحه چاپ کرده است. این کتاب ۱۱ بخش دارد که تقسیم‌بندی علوم در تمدن اسلامی و سیر تطور کتاب‌شناسی در تمدن اسلامی و نفوذ چاپ در جهان اسلام در بخش‌های دایرة‌المعارف اسلامی و کتاب‌شناسی اسلامی آمده است.

این اثر به مبانی و عوامل پیدایش علم و نگارش کتاب‌های مرجع در تمدن اسلامی پرداخته است و به شکل موضوعی به کتاب‌های ویژه در حوزه‌های مختلف اشاره نکرده و فقط به برخی منابع خاص پرداخته است.

۲. کتاب‌شناسی گزیده توصیفی تاریخ و تمدن ملل اسلامی، اثر خانم شهره روغنی در سال ۱۳۸۲، در ۲۱۸ صفحه از سوی انتشارات سمت نشر پیدا کرده است. این کتاب دسته‌بندی کتاب‌های تمدن اسلامی، شامل کتاب‌های تاریخی، آثار جغرافیایی و سفرنامه‌ها، علم و فرهنگ و تمدن، هنر و معماری اسلامی و کتاب‌های مرجع را مدنظر قرار داده است. در این اثر نمایه کتاب‌ها و پدیدآورندگان هم آمده است و توجه و تمرکز آن بر آثار تاریخی و به عبارت دقیق‌تر، موضوع تاریخ در تمدن اسلامی است. ویژگی اصلی کتاب نگارش گزیده توصیفی از آنها بوده است، اما تلاش برای گردآوری منابع مختلف در رشته‌های گوناگون و معرفی آنها صورت نگرفته است.

۳. علوم اسلامی و نقش آن در تحول علمی جهان، اثر آلدو میدلی، ترجمه محمدرضا شجاع رضوی و اسدالله علوی در سال ۱۳۷۹ و در ۸۲۱ صفحه از سوی

انتشارات بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی مشهد به چاپ رسیده است. مؤلف این کتاب مورخ بزرگ فرانسوی در تاریخ علوم است که در سال‌های ۱۹۵۰-۱۸۷۹ می‌زیسته است. از این کتاب ترجمه دیگری هم در بازار نشر موجود است. در این کتاب به نقش جهانی علوم در میان مسلمانان اشاره شده است؛ پس از بحث کوتاهی درباره علوم می مانند علوم چینی، هندی و یونانی که پیش از گسترش علوم در جوامع اسلامی رایج بوده به ظهور اسلام و پیشرفت آن و سرچشمه‌های علوم اسلامی پرداخته است. اوج شکوفایی علوم در سرزمین‌های اسلامی در رشته‌های مختلف جغرافیا، ریاضی، نجوم، پزشکی، کیمیا (شیمی)، مکانیک و حتی تاریخ مورد توجه و بررسی جدی مؤلف قرار گرفته است.

معرفی دانشمندان اسلامی در رشته‌های یاد شده و بررسی آثار برجسته آنها و نقش مسلمانان در انتقال و گسترش علوم در مغرب زمین (اروپا) که موجب شکل‌گیری علوم جدید در کشورهای مسیحی شد مباحث دیگر کتاب را شامل می‌شود.

۴. کتاب‌شناسی توصیفی منابع تاریخ علوم اسلامی، از سید حسین نصر با همکاری ویلیام چیتیک که از سوی انتشارات انجمن شاهنشاهی فلسفه ایران در ۱۳۵۴ چاپ شد. ای.اس.کندی، استاد دانشگاه آمریکایی بیروت و محقق آمریکایی تاریخ ریاضیات می‌گوید: «اگر جوامع اسلامی بخواهند با علوم امروزی مغرب زمین آشنایی حاصل کنند، بدون اینکه مبانی فرهنگی و معنوی خود را متزلزل سازند، ضروری است که آشنایی کامل با میراث غنی ملی خود داشته باشند و از تحقیقاتی که تاکنون انجام گرفته است، اطلاع حاصل کنند، تا هم گذشته درخشان خود را بازابند و هم بتوانند این میراث علمی را به جهانیان، به نحوی قابل درک برای معاصران، عرضه دارند.» با

این ضرورت، این اثر به منابعی که در تاریخ علوم در جغرافیای تمدن اسلامی اهمیت داشتند، پرداخته است.

حسین نصر در مقدمه کتاب می‌نویسد: «با توجه به این عوامل بود که کندی به فکر جمع‌آوری تحقیقات موجود درباره علوم اسلامی به تمامی زبان‌های جهان افتاد. تحقیق پراچ در زمینه تاریخ ریاضیات اسلامی او بنده را در اجرای این امر تشویق کرد و ضرورت تجدید کتابی مانند مدخلی بر تاریخ علم^۱ از جورج سارتون که دانش فعلی بشر را در زمینه تاریخ علوم اسلامی خلاصه کرده است، یادآور شد.

در سال ۱۳۴۳ به یاری مؤسسه فرانکلین، مرکزی در تهران جهت جمع‌آوری منابع تاریخ علوم اسلامی تأسیس شد و زیر نظر بنده گروهی از محققان جوان ایرانی و خارجی از جمله آقای ویلیام چیتیک، مظفر بختیار و بهمن دادگستر فعالیت خود را آغاز کردند و در خارج نیز گروه، از همکاری بسیاری از محققان برجسته تاریخ علوم در اروپا، آمریکا، هند و ژاپن برخوردار بود.»

در این کتاب ۴۳۴۱ اثر (عمدتاً مقاله) در جلد اول، ۲۷۷۰ اثر در جلد دوم و ۱۵۷۱ اثر دیگر آورده شده است. بیشتر این آثار شامل مقالات نویسندگان کشورهای مختلف است. نداشتن گزیده توصیفی، عمومی بودن مطالب در همه زمینه‌هایی که به علوم اسلامی مربوط می‌شود و فراگیری آن به همه دوره‌های اسلامی از ویژگی‌های کتاب‌شناسی یاد شده است. کلی و عمومی بودن در حد خود قابل توجه است، اما نمی‌توان استفاده بهینه از آنها کرد. ضمن اینکه چگونگی دستیابی به این منابع نیز روشن و آسان نیست.

۵. **فهرستگان اندیشمندان اسلامی**، اثر ناصر جمال‌زاده که ازسوی انتشارات دانشگاه امام صادق(ع) در سال ۱۳۸۲ در تهران منتشر شده یکی دیگر از منابعی است که به آثار دانشمندان و اندیشمندان برجسته مسلمان پرداخته است. در این کتاب آثار ۱۰ نفر از اندیشمندان مسلمان شامل فارابی، بیرونی، ابوعلی سینا، نظام‌الملک طوسی، غزالی طوسی، خواجه نصیرالدین طوسی، ابن تیمیه، ابن خلدون، ابن رشد و فخرالدین رازی آورده شده است. همچنین کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها و مقالات پیرامون آثار این اندیشمندان نیز در این مجموعه به تفکیک زبانی گردآوری شده است. محدود بودن تعداد دانشمندان، فقدان تفکیک موضوعی آثار از نواقصی است که در این اثر به‌چشم می‌خورد. همچنین مؤلف صرفاً به ذکر منابع موجود پرداخته است و از توضیح پیرامون آنها خودداری کرده است. ویژگی مثبت این اثر اشاره به محل نگهداری آثار یاد شده است.

۶. **دانش مسلمین**، اثر محمدرضا حکیمی در سال ۱۳۷۵ از سوی انتشارات دفتر نشر فرهنگ اسلامی چاپ شده است. مؤلف کتاب در ابتدای تألیف خویش می‌نویسد: «آنچه ما مسلمانان، در سایه علم و دانش و اندیشه و آزمون و فرهنگ و اخلاق، به جامعه بشر داده‌ایم، هسته اصلی همه چیزهایی است که امروز بشریت واجد آنها گشته است. از علوم تجربی گرفته تا اخلاق، از فقه و حقوق گرفته تا فلسفه، از ادبیات تا مکانیک، از شناخت بیماری‌ها، کشف داروهای تازه تا نظام‌های سیاسی، از آداب و معاشرت صنفی تا سنت دانشگاهی، از تربیت و نگهداری پرندگان و دامداری تا استخراج آب‌های زیرزمینی و اصول آبیاری، از آداب کشورداری تا کشاورزی، غرب و مسیحیت مدیون اسلام است.» مؤلف این اثر به گونه‌ای گذرا و با استناد بر منابع فارسی و عربی به موارد یاد شده اشاره می‌کند.

در بخشی از کتاب، معرفی کوتاهی از ۵۰ دانشمند مسلمان بین قرن‌های دوم تا هشتم هجری آورده شده است. معرفی چند کتاب معتبر از چند دانشمند اسلامی، معرفی دایرةالمعارف‌های اسلامی، گردآوری شده در زمینه اصطلاحات علوم از بخش‌های دیگر کتاب است. ابتکارهای دانشمندان اسلامی، اشاره به هنر در مسلمانان و معرفی آثار علمی و تمدن مسلمانان در زمینه‌های نجوم، شیمی و پزشکی و... از دیگر مطالب این کتاب است.

ضعف جدی این کتاب استفاده نکردن از منابع لاتین است که نقصانی جدی محسوب می‌شود. اشاره فهرست‌وار مؤلف به همه موضوعات در زمینه دانش اسلامی هم از ویژگی‌های مثبت و هم به نوعی منفی کتاب است. مثبت از این لحاظ که به همه موضوعات به گونه‌ای هر چند گذرا اشاره شده و منفی هم به دلیل پرداختن به همه مطالب، آن مطالب به صورت ناقص و گذرا معرفی شده است.

۷. راز عصر طلایی، کاوشی در تاریخ علم مسلمانان، اثر ناصر نادری و چاپ انتشارات کیهان در سال ۱۳۷۸ است. مؤلف پس از اشاره کوتاهی که به علم در میان مسلمانان از قول نویسندگان و صاحب‌نظران غیرمسلمان می‌کند به شکل‌گیری تمدن اسلامی می‌پردازد و در ادامه، جایگاه علوم ریاضیات، نجوم، پزشکی، جغرافیا، فیزیک و شیمی در میان مسلمانان را با استناد به منابع دست دوم بررسی می‌کند. این کتاب توانایی دانشمندان اسلامی را در موضوعات مختلف صرفاً با نقل قول‌هایی از چند منبع فارسی نشان می‌دهد.

اولین ضعف جدی این اثر پرداختن به آثار غیرفارسی، لاتین و عربی است و مؤلف تنها بر اساس منابع فارسی موجود به ویژگی برجسته برخی از دانشمندان مسلمان و مهم‌ترین آثار آنها در رشته‌های مختلف اقدام کرده است. کتابنامه تاریخ

تمدن اسلامی که در پایان کتاب آمده است هم نشان می‌دهد که مؤلف به آثار اندکی مراجعه کرده است.

۸. **فرهنگ و تمدن اسلامی**، اثر علی‌اکبر ولایتی چاپ انتشارات دفتر نشر معارف در سال ۱۳۸۴ است. این کتاب دارای یک مقدمه و یازده بخش اصلی است که از این مباحث بخش‌های دوم، سوم، پنجم و ششم به موضوع این اثر مربوط می‌شود؛ در بخش دوم به زمینه‌های شکل‌گیری تمدن اسلامی و تاریخ نگارش در تمدن اسلامی اشاره می‌شود، بخش سوم با عنوان شکوفایی علوم در تمدن اسلامی به نقش مسلمانان در علوم چون ریاضیات، نجوم، فیزیک، مکانیک، طب، کیمیا (شیمی)، فلسفه، منطق، جغرافیا اختصاص یافته و بخش پنجم جایگاه هنر را در تمدن اسلامی بررسی کرده و بخش ششم به تأثیر تمدن اسلامی در تمدن غربی در حوزه‌هایی چون نقاشی، موسیقی و معماری پرداخته است. بخش‌های دیگر کتاب درباره علل رکود و افول تمدن اسلامی است. مؤلف، دوره صفویه در ایران، عثمانی در ترکیه و گورکانیان در هند را دوره خیزش مجدد تمدن اسلامی برمی‌شمارد که به نظر نمی‌رسد چندان واقع‌بینانه و مستدل باشد، زیرا تفاوت بسیاری میان تمدن اسلامی در دوران شکوفایی با دوران ذکر شده وجود دارد. این کتاب گرچه ارتباط نزدیکی با مجموعه این اثر دارد، اما بیشتر از آنکه کتاب‌شناسی باشد، توصیف و تحلیل زمینه‌ها و علل و پیامدهای شکل‌گیری، تثبیت، رشد و افول تمدن اسلامی است.

فصل اول: کتاب‌های دست اول به زبان‌های فارسی، عربی و لاتین

کتاب‌های دست اول، کتاب‌هایی به حساب می‌آیند که از دوره تمدنی اسلام باقی مانده‌اند و از آنجا که رویکرد این طرح بر جمع‌آوری منابع حوزه علوم مختلف بود صرفاً منابع حوزه‌های مختلف علوم مثل پزشکی، داروسازی، ریاضی، حساب و هندسه، مکانیک (علم الحیل)، شیمی (کیمیا)، فیزیک، زیست‌شناسی (معدن‌شناسی، جانورشناسی و گیاه‌شناسی)، تاریخ، جغرافیا، نجوم، هیأت، فلسفه و منطق را گردآوری کرده است. از آنجا که زبان اصلی کتاب‌های دست اول، عربی بود، لذا می‌بایست کتاب‌های زبان عربی مقدم بر کتاب‌های ترجمه‌ای به زبان فارسی یا زبان‌های دیگر باشد. از آنجا که زبان رسمی ایران فارسی است حتی اگر اثر باقی‌مانده در اصل به زبان عربی نگارش شده بود و ترجمه‌ای فارسی هم داشت، ابتدا در قسمت زبان فارسی و بعد کتاب‌های عربی و زبان‌های دیگر آورده شده است.

۱. پزشکی (طبابت و داروسازی)

الف) فارسی

۱. فردوس الحکمه فی الطب^۱، اثر علی بن سهل طبری (قرن ۳ ق)، تصحیح محمد زبیر صدیقی، ترجمه عبدالله مدنی با همکاری عبدالهادی بروجردی، ساری: مهramین. کلیدواژه‌ها: پزشکی داروشناسی، گیاه‌شناسی، طبیعیات، جنین‌شناسی، روان‌شناسی
۲. الحاوی، اثر فیلسوف بزرگ و پزشک نامی ابوبکر محمد بن زکریای رازی، (۲۵۱ تا ۳۱۳ ق)، ترجمه دکتر سید محمود طباطبایی، تهران، مؤسسه داروسازی الحاوی، ۱۳۶۹. کلیدواژه‌ها: پزشکی، بیماری، درمان، داروشناسی، روش جراحی
۳. الجدری و الحصبه (آبله و سرخک)، اثر ابوبکر محمد بن زکریای رازی، ترجمه محمود نجم‌آبادی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۱. کلیدواژه‌ها: آبله، سرخک، پزشکی، بیماری عفونی
۴. الصیدنه فی الطب، اثر ابوریحان بیرونی (۴۴۰-۳۶۲ هـ ق) با ۲ ترجمه منتشر شده است؛ یکی به تصحیح مقدمه و تحشیه عباس زریاب خویی که از سوی مرکز نشر دانشگاهی در سال ۱۳۷۰ منتشر شد و ترجمه دیگر از باقر مظفرزاده، سال ۱۳۸۳ از سوی نشر فرهنگستان زبان و ادب فارسی انتشار یافت. کلیدواژه‌ها: داروشناسی، گیاهان دارویی، خواص دارویی گیاهان
۵. قانون در طب، اثر ابن سینا (۴۲۸-۳۷۰)، ترجمه عبدالرحمن شرف‌کندی، حواشی ابوالقاسم پاکدامن و محمدرضا غفاری، تصحیح و تعلیق حسین عرفانی، تهران، دانشگاه

۱. نخستین کتاب مهم طبی دوره اسلامی که به زبان عربی نگاشته شده است. از این کتاب تنها چهار نسخه خطی باقی مانده است.

تهران، ۱۳۷۵.

کلیدواژه‌ها: داروشناسی، داروهای گیاهی، پزشکی، دایرةالمعارف پزشکی، علامت‌شناسی

۶. رگ‌شناسی یا رساله در نبض، اثر ابوعلی سینا با مقدمه، حواشی و تصحیح سید محمد مشکوه، همدان، دانشگاه بوعلی با همکاری انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۳.

کلیدواژه‌ها: نبض، رگ، درمان، علایم رگ

۷. الادویه القلیبه (تفریح القلوب)، اثر ابن سینا (۴۲۸-۳۷۰ هـ.ق)، ترجمه حمدا... خان دهلوی، تهران، نشر مؤسسه مطالعات تاریخ پزشکی، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: خواص گیاهان، داروشناسی، فلسفه، پزشکی

۸. کلید دانش پزشکی و برنامه دانشجویان آن (مفتاح الطب و منهاج الطلاب)، اثر ابوالفرج علی بن الحسین بنی هندو (۴۲۰ هـ) به اهتمام مهدی محقق و محمد تقی دانش پژوه، تهران، مؤسسه مطالعات اسلامی دانشگاه مک گیل، شعبه دانشگاه تهران با همکاری دانشگاه تهران، ۱۳۶۸.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، دانشجویان پزشکی، فرایند پزشک شدن

۹. هداية المتعلمين فی الطب، اثر ابوبکر ربیع بن احمد الاخوانی النجاری، به اهتمام دکتر جلال متینی، مشهد، انتشارات دانشگاه مشهد، ۱۳۴۴.

کلیدواژه‌ها: مریضی، شیوه معالجه، حفظ سلامتی، خوراکی‌ها

۱۰. الابنیه عن حقایق الادویه، اثر موفق‌الدین ابومنصور علی الهروی (قرن ۵ ق)،

تهران، انتشارات بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۴.

کلیدواژه‌ها: خواص مواد، مداوا، پزشکی، داروشناسی

۱۱. ذخیره خوارزمشاهی، اثر زین‌الدین ابو ابراهیم اسماعیل بن الحسن بن محمد بن احمد الحسینی الجرجانی معروف به سید اسماعیل جرجانی (۵۳۱-۴۳۴ هـ ق) با چند ترجمه؛ یکی، با تصحیح محمدتقی دانش‌پژوه و ایرج افشار در سال ۱۳۴۴، دوم، با مقابله، تصحیح، تحشیه و تفسیر دکتر جلال مصطفوی در تهران، انتشارات انجمن آثار ملی در سال ۱۳۴۹ و دیگری به تصحیح و تحشیه دکتر محمدرضا محرری ازسوی انتشارات فرهنگ علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۸۰ منتشر شدند.
- کلیدواژه‌ها: پزشکی ایرانی، درمان، بیمارها، داروشناسی
۱۲. الاغراض الطیبه و المباحث العلالیه، اثر سید اسماعیل جرجانی (۵۳۱-۴۳۴ ق) با دو انتشار یکی تهران، انتشارات بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۵ و دیگری تهران، دانشگاه تهران مؤسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۸۴ با تصحیح حسن تاج بخش.
- کلیدواژه‌ها: پزشکی ایرانی، داروها، امراض بدن، درمان
۱۳. خفی علائی (خف علایی یا الخفیه العلالیه)، اثر سید اسماعیل جرجانی (۵۳۱-۴۳۴ ق) به کوشش علی‌اکبر ولایتی و محمود نجم‌آبادی، تهران، نشر اطلاعات، ۱۳۶۹.
- کلیدواژه‌ها: حفظ صحت، علاج بیماری‌ها، پزشکی اسلامی، امراض بدن
۱۴. جراحی و ابزارهای آن، اثر ابوالقاسم خلف بن عباس زهراوی، ترجمه احمد آرام و دکتر مهدی محقق، تهران، مؤسسه بین‌المللی اندیشه و تمدن اسلامی، ۱۳۷۴.
- کلیدواژه‌ها: جراحی، ابزارهای جراحی، شیوه‌های جراحی
۱۵. اصول و مبانی نظری طب سنتی، گزیده‌ای از کتاب ذخیره خوارزمشاهی اثر سید اسماعیل جرجانی با تحشیه سیدجلال مصطفوی، بی‌تا، بی‌جا.
- کلیدواژه‌ها: طب سنتی، پزشکی، بیماری‌ها، درمان بیماری‌ها

۱۶. تشریح بدن انسان (معروف به تشریح منصوری)، اثر محمد بن احمد شیرازی به کوشش دکتر سید حسین رضوی برقی، تهران، مؤسسه مطالعات اسلامی، ۱۳۸۳.
کلیدواژه‌ها: تشریح انسانی، کالبدشناسی مصور، تشریح بدن
۱۷. دانشنامه در علم پزشکی، اثر حکیم میسری (قرن ۴ ق) به اهتمام دکتر برات زنجانی و مقدمه مهدی محقق، تهران، مؤسسه مطالعات دانشگاه مکیل شعبه تهران با همکاری دانشگاه تهران، ۱۳۶۶ چاپ اول و ۱۳۷۲ چاپ دوم.
کلیدواژه‌ها: بیماری، داروها، پزشکی، درمان
۱۸. طبقات الاطباء و الحكماء یا پیشوایان و سرآمدان دانش پزشکی و فلسفه، اثر ابوداود سلیمان بن حسان الاندلسی معروف به ابن جلجل (قرن ۴ ق)، ترجمه سید محمد کاظم امام، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۴۹.
کلیدواژه‌ها: پزشکان، حکما، فلاسفه، تاریخ علم، تاریخ پزشکی

ب) عربی

۱. المسائل فی الطب، اثر حنین بن اسحاق^۱ تحقیق دکتر محمدعلی ابوریان، دکتر محمد عرب و دکتر جلال محمد موسی، قاهره، نشر دارالکتب المصری، ۱۹۷۸.
کلیدواژه‌ها: مریضی‌ها، درمان، پزشکی
۲. مداواه الامراض بالانعام، اثر محمد بن محمد فارابی (۳۳۹-۲۶۰ هـ ق)، بی تا، بی جا.
کلیدواژه‌ها: پزشکی، درمان، درمان با حیوانات
۳. الحاوی، اثر ابی بکر محمد بن زکریا الرازی (۳۱۳-۲۵۱ ق) زیر نظر دکتر محمد

۱. از حنین بن اسحاق کتاب‌های تاریخ الاطباء، الادویه المفردة و الكنش الخف در پزشکی مطرح است که دو کتاب اخیر موجود نیستند.

عبدالحمید خان، نشر وزارت معارف حکومت عالی هندوستان، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: امراض، خواص گیاهان، ادویه، حفظ سلامتی، طبابت

۴. مالفارق او الفروق او کلام فی الفروق بین الامراض، اثر ابوبکر بن زکریای رازی، تحقیق دکتر سلمان قطایید، دانشگاه حلب مؤسسه میراث علمی - عربی، ۱۳۹۸ق، ۱۹۷۸م.

کلیدواژه‌ها: امراض، علایم بیماری، پزشکی، درمان

۵. الطب الروحانی یا الطب النفوس، اثر محمد بن زکریای رازی، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: روان‌شناسی، روان‌پزشکی، پزشکی

۶. الجدری و الحصبة (آبله و سرخک)، اثر محمد بن زکریای رازی، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: آبله، سرخک، علاج، امراض

۷. التقسیم و التشجیر (تفاسیم الملل)، اثر ابوبکر محمد بن زکریای رازی، تحقیق و ترجمه دکتر صبحی محمود حمادی، دانشگاه حلب، مؤسسه میراث علمی - عربی، ۱۴۱۲ق، ۱۹۹۲م.

کلیدواژه‌ها: تشخیص بیماری‌ها، معالجه، امراض، طبابت

۸. الشکوک علی جالینوس، اثر رازی به اهتمام دکتر مهدی محقق، تهران، دانشگاه تهران، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، سال ۱۳۷۱.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، بیماری، درمان

۹. جامع الحاصر لصناعة الطب، اثر رازی، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، صنعت طب، رازی

۱۰. الابدان، الابدال الادویه المستعمله فی الطب و العلاج، اثر رازی، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: داروشناسی، معالجه، بیماری‌ها، درمان

۱۱. طیب من لا طیب له، اثر رازی، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: داروشناسی، معالجه، بیماری‌ها، درمان
۱۲. الذخیره فی علم الطب، اثر ثابت بن قره، (۲۲۱ تا ۲۸۸ هـ.ق)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: پزشکی، بیماری‌ها، درمان بیماری
۱۳. هدایة المتعلمین، اثر ابوبکر اخوینی بخارایی (قرن ۴ هجری) [شاگرد ابوبکر محمد بن زکریای رازی]، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: پزشکی، آموزش پزشکی، درمان، بیماری‌ها
۱۴. مغالطات البقراطیه، اثر ابوالحسن احمد طبری ترنجی فارسی (۳۲۰ تا ۳۸۵ ق)
[شاگرد ابوماهر موسی بن یوسف]، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: پزشکی، شناخت بیماری‌ها
۱۵. مفتاح الطب و منهاج الطلاب، اثر ابوالفرج علی بن هندو قمی رازی طبرستانی
گرگانی بغدادی، تهران، مؤسسه مطالعات اسلامی دانشگاه مک‌گیل شعبه تهران با
همکاری دانشگاه تهران، ۱۳۶۸.
کلیدواژه‌ها: پزشکی، موضوعات پزشکی
۱۶. المسائل فی الطب، اثر ابن هندو، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: پزشکی، بیماری‌ها، درمان بیماری
۱۷. جامع الادویه المفردات، اثر ابوبکر بن حامد (قرن ۴ ق)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: داروشناسی، پزشکی، درمان بیماری‌ها
۱۸. الکحاله (الطب العیون) فی کتاب کامل الصناعه الطیبه المعروف بالملکی، اثر
علی بن العباس الاهوازی، تهیه و تنظیم دکتر محمد ظافر وفایی و دکتر محمد رواس
قلعه، دمشق، منشورات وزارت فرهنگ جمهوری عربی سوریه، ۱۹۹۷.

کلیدواژه‌ها: چشم پزشکی، مریضی‌های چشم، جراحی چشم، داروهای گیاهی

۱۹. الشفاء بالنباتات و الاعشاب و الطب الطبيعي من القانون فی الطب، اثر ابن سینا (۳۷۰ تا ۴۲۸ ق)، تهیه و تنظیم محمدامین الضفاوی، بیروت، نشر دارالکتب العلمیه، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: گیاه‌شناسی دارویی، پزشکی طبیعی، درمان

۲۰. القانون فی الطب (کتاب الادویه المفرده و النباتات)، اثر شیخ‌الرئیس ابوعلی سینا^۱ (۳۷۰ تا ۴۲۸ ق)، شرح و تنظیم استاد جبران جبور، بیروت، منشورات مؤسسه المعارف، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: داروشناسی، داروهای گیاهی، خاصیت گیاهان، پزشکی

۲۱. النافع فی کیفیه تعلیم صناعه الطب، اثر ابوحسن علی ابن رضوان بن علی بن جعفر معروف به ابن‌رضوان (قرن ۵ ق)، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، آموزش پزشکی، داروشناسی، صنعت طب

۲۲. التطرق بالطب الی السعاده، اثر ابوحسن علی ابن رضوان بن علی بن جعفر معروف به ابن‌رضوان (قرن ۵ ق)، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، آموزش پزشکی، داروشناسی

۲۳. التیسر فی المداوا و التدبیر، اثر ابومروان عبدالملک ابن ابی علا مشهور به ابن‌زهر^۲ (۴۸۵-۵۵۷ ق)، ایتالیا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: استخوان، بیماری پوستی، تشخیص بیماری

۱. امراض العین و علاجات و کتاب الهدایه از ابن سینا در زمینه چشم پزشکی و پیشگیری از بیماری‌ها موجود است.

۲. کتاب‌های الزیاق السبعینی و الاغذیه هم از ابن زهر است.

۲۴. تذکره الکحالین، اثر عیسی بن علی، تصحیح حکیم سید غوث محی‌الدین قادری شرفی، هندوستان: چاپ مجلس دایرةالمعارف عثمانی در حیدرآباد دکن، ۱۳۸۳ ق، ۱۹۶۸ م.

کلیدواژه‌ها: چشم پزشکی، گیاهان دارویی، امراض چشم

۲۵. الادویه المفردة، اثر ابی المطرف عبدالرحمن بن محمد بن عبدالکریم وافد الاندلسی^۱ (۳۸۹ تا ۴۶۸ ق)، تهیه و تنظیم احمد حسن بسج، بیروت، نشر دارالکتب العلمیه، ۴۲۰ ق.

کلیدواژه‌ها: ادویه، داروهای گیاهی، داروشناسی، پزشکی

۲۶. الکلیات فی الطب، اثر ابن رشد^۲ (۵۲۰ تا ۵۹۵ ق)، تحقیق دکتر سعید شیبان (استاد پزشکی دانشگاه الجزایر) و دکتر عمار طالبی (استاد فلسفه دانشگاه الجزایر)، نشر: المجلس الاعلی للثقافة با همکاری الاتحاد الدولي للادویات، ۱۹۸۹ م.

کلیدواژه‌ها: ادویه‌جات، نشانه‌های تندرستی، راه‌های درمان، بیماری‌ها

۲۷. رجز الطویل فی علم الطب، اثر ابوبکر بن طفیل (۵۸۱-۵۰۴ ق)، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، درمان، بیماری‌ها

۲۸. شرحی بر قانون ابن سینا، الشافی فی الطب و زبده الطب، اثر ابن القف (۶۸۵-۶۳۰ ق)، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: طب، پزشکی و ابن سینا

۲۹. الموجز فی الطب، اثر علاء‌الدین علی بن الحزم القرشی (۶۸۷-۶۰۷ ق)، تحقیق

۱. الادویه المفردة، مجربات فی الطب، تدقیق النظر فی، علل حاسه البصره و المغیث از ابن وافد در

حوزه پزشکی ثبت شده است.

۲. از ابن رشد کتاب دیگری در حوزه پزشکی با عنوان شرح الارجوزه ابن سینا فی الطب موجود است.

- استاد عبدالکریم الغرباوی، قاهره، احیا، نشر کمیسیون میراث اسلامی ۱۴۱۸ ق، ۱۹۹۷ م.
- کلیدواژه‌ها: امراض، داروها، معالجات، پزشکی، تاریخ پزشکی
۳۰. **صیدلیه العطار من مجربات ابن البیطار**، اثر عبدالله ابن‌بیطار، تهیه و گردآوری محسن عقیل، بیروت، نشر دارالمحججه البيضاء، ۱۴۲۱ ق.
- کلیدواژه‌ها: گیاهان، دارو، داروسازی، درمان بیماری‌ها
۳۱. **الادویه المنفرد یا المغنی فی الادویه المفردة**، اثر عبدا... بن احمد ابن البیطار^۱ (۶۴۶ ق)، مطبعة القاهرة، (۴ جلد در ۲ مجلد).
- کلیدواژه‌ها: داروهای گیاهی، داروهای معدنی، داروهای حیوانی
۳۲. **کتاب جامع فی طبابت**، اثر علاء‌الدین بن نفیس معروف به ابن نفیس^۲، بی‌جا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: گردش ریوی، گردش خون، پزشکی، درمان
۳۳. **منهاج الدکان و دستورالاعیان فی اعمال و ترکیب الادویه النافعه للابدان**، اثر ابی‌المثنی داود بن ابی نصر بن حفاظ معروف به کوهین العطار، تهران، مؤسسه مطالعات تاریخ پزشکی، ۱۳۸۳.
- کلیدواژه‌ها: داروها، داروهای مفید، داروسازی
۳۴. **وفیات الاعیان و انباء ابناء الزمان**، اثر شمس‌الدین احمد بن محمد معروف به ابن خلکان (۶۰۸-۶۸۱ هـ ق)، تحقیق احسان عباس، بیروت، جلد‌های ۱ تا ۶، نشر دار
-
۱. کتاب‌های میزان‌الطیب و الجامع‌المفردات‌الادویه و الاغذیه از ابن بیطار مالقی در پزشکی موجود است.
۲. کتاب‌های شرح تشریح القانون، موجز القانون، شرح ایذیمیا یا اپیدیمیا، شرح مسائل حنین بن اسحاق، المهدب فی الکحل و حجه‌المتطببن از ابن نفیس در حوزه پزشکی موجود است.

صادر و جلد ۷ نشر دارالقلم، ۱۹۷۱م، جلد ۸ نشر دارالصادر، ۱۹۷۲م.

کلیدواژه‌ها: حکما، علما، پزشکی، تاریخ علم، تاریخ پزشکی

۳۵. **عیون الانباء فی طبقات الاطبا**، اثر موفق‌الدین ابن عباس احمد بن قاسم سعدی خزرچی معروف به ابن ابی اصیبعه (۶۰۰ تا ۶۶۸ ق)، تصحیح، گردآوری و تنظیم مجید باسل عیون‌السود، بیروت، نشر دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۹ ق.

کلیدواژه‌ها: پزشکان، علما، خلفای عباسی، تاریخ پزشکی، تاریخ علم

۳۶. **التصریف لمن عجز عن التألیف**، اثر ابوالقاسم خلف بن عباس زهراوی، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، بیماری‌ها و جراحی

۳۷. **بستان الاطباء و روضه الادبا**، اثر ابونصر اسعد بن الیاس بن مطران، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: طب، پزشکی، ابن مطران

۳۸. **الوصله الی الحیب فی وصف الطیبات و الطیب**، اثر ابن العدیم (۵۸۸ تا ۶۶۰ ق)، تحقیق سلیمی محبوب و دریه خطیب، بی‌جا، مؤسسه میراث علمی - عربی، ۱۴۰۶ ق، ۱۹۸۶م.

کلیدواژه‌ها: غذاها، بیماری‌ها، اثرات تغذیه

۳۹. **نتیجه الفکر فی علاج امراض البصر**، اثر ابوالعباس احمد بن عثمان بن هبه القیسی، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، چشم‌پزشکی، درمان بیماری‌های چشم

۴۰. **طب یوسفی (جامع الفوائد)**، اثر یوسف بن محمد بن یوسف، نشر نولکشور، ۱۳۳۲ ق، ۱۹۱۴م.

کلیدواژه‌ها: پزشکی سنتی، درمان بیماری‌ها، شناخت امراض

۴۱. میزان‌الطب، اثر محمد اکبر بن محمد شاه‌ارزانی (قرن ۱۲ ق)، بی‌جا، مطبع قاسمی، ۱۳۳۲ ق.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، بیماری‌ها، درمان امراض

۴۲. طب فریدی، اثر حکیم فریدالدین، تهران، مؤسسه مطالعات تاریخ پزشکی طب اسلامی و دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۱۳۸۳.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، بیماری‌ها، درمان امراض

۴۳. امراض العین معالجات، اثر احمد بن محمد طبری، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: بیماری‌های چشم، درمان، چشم پزشکی

ج) لاتین

1. **Treaties on The Canon of Medical** , Avicenna, Translated by Cameron Grunner, London: Luzac , 1930.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، داروسازی، درمان

2. **The Book on Pharmacy and Material Medical**, Abu-Rayhan Al-Biruni, Translated by Hakim Mohammad Said Karachi, Hamdard Academy, 1973.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، درمان، بیماری‌ها، تاریخ پزشکی

۲. هیأت و نجوم

در حوزه هیأت و نجوم کتاب‌های فراوان و عمیقی از جانب علمای مسلمان در دوره تمدن اسلامی نوشته شده است که نشانگر توجه فوق‌العاده آنها به این علوم است. از این علوم هم در مباحث هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی استفاده می‌شد و هم با شناختی که از نظام کیهانی مافوق قمری پیدا می‌کردند، می‌توانستند نظام تحت‌القمری را تبیین کنند.

الف) فارسی

۱. المدخل الی علم الاحکام النجوم، اثر ابونصر حسین بن علی قمی، مترجم نامعلوم، مقدمه، تصحیح و تحقیق جلیل اخوان زنجانی، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی با همکاری دفتر میراث مکتوب، ۱۳۷۴.
- کلیدواژه‌ها: علم هیئت، نجوم اسلامی، اخترشناسی
۲. التفهیم لاوائل صناعه التنجیم، اثر ابوریحان بیرونی (۳۶۲ تا ۴۴۰ ق) با تصحیح، مقدمه و شرح جلال‌الدین همایی، تهران، انجمن آثار ملی، ۱۳۵۳.
- کلیدواژه‌ها: نجوم، ریاضی، آسمان، تاریخ نجوم
۳. الرساله المعینه، اثر خواجه نصیرالدین طوسی با دیباچه‌ای از محمدتقی دانش‌پژوه، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۳۵.
- کلیدواژه‌ها: هیأت، اجرام سماوی، ستاره‌شناسی
۴. زیج فزاری، اثر محمد بن ابراهیم فزاری^۱، بی‌جا، بی‌تا.

۱. اولین مسلمانی که یک اسطرلاب ساخت.

- کلیدواژه‌ها: نجوم، تقویم، سیاره‌شناسی، اسطرلاب
۵. الزیج^۱، اثر جوهری (قرن سوم)، بی‌جا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: نجوم، تقویم، ستاره‌شناسی
۶. عمل اسطرلاب، اثر حبش حاسب (قرن سوم)، بی‌جا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: نجوم، اسطرلاب، ستاره، حاسب
۷. الزیج المأمونی، اثر حبش حاسب (قرن سوم)، بی‌جا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: نجوم، اسطرلاب، زیج مأمون، ستاره، حاسب
۸. فواصل ستاره‌ها، اثر حبش حاسب (قرن سوم)، بی‌جا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: نجوم، اسطرلاب، ستاره، حاسب
۹. الخلاصه، اثر احمد بن قیصر فرغانی معروف به بطلمیوس، بی‌جا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: هیأت، تقویم، ستاره‌شناسی
۱۰. الزیج یالزیج الصابی، اثر ابوعلدا... محمد بن جابر بن سنان^۲ معروف به بتانی (قرن سوم)، تصحیح نالینو کارلو آلفونسو، بی‌جا، ۱۸۹۹م.
- کلیدواژه‌ها: زیج، مثلثات کروی، علم نجوم، نجوم در تمدن اسلامی
۱۱. زیج سنجری، اثر ابوالفتح عبدالرحمن خازنی، بی‌جا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: نجوم، تقویم، نجوم در تمدن اسلامی، تاریخ نجوم
۱۲. زیج ملکشاهی، اثر گروهی با شرکت عمر خیام، بی‌جا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: نجوم، تقویم، تاریخ نجوم

۱. جداولی که کمیت حرکات سیارات در آنها ضبط می‌شد و عنوان عمومی آن جداول عددی نجومی است.

۲. مطالع البروج هم نوشته این دانشمند است.

۱۳. اختلاف الزیجات، اثر ابومعشر بلخی^۱ (۱۷۱ تا ۲۷۲ هجری)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: سیارات، زمین، گردش زمین، زیج
۱۴. اثبات علم النجوم، اثر ابومعشر بلخی (۲۷۲-۱۷۱ هجری)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: سیارات، زمین، گردش زمین، نجوم
۱۵. المدخل الكبير، اثر ابومعشر بلخی (۱۷۱ تا ۲۷۲ هجری)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: سیارات، زمین، گردش زمین
۱۶. المغنی فی النجوم، اثر ابن هبته (قرن چهارم)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: علم نجوم، اصطلاحات نجوم، تاریخ نجوم
۱۷. ترجمه الصور الكواكب (الكواكب الثابتة)، اثر عبدالرحمن صوفی، ترجمه معزالدین مهدوی، تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۱.
کلیدواژه‌ها: صورت‌های فلکی، نجوم اسلامی، بروج دوازده‌گانه

ب) عربی

۱. رسائل ابن سنان، اثر ابراهیم بن سنان بن ثابت قره (۳۳۵-۲۹۶ ق)، قطر، المجلس الوطني للثقافة و الفنون و الادب، قسم التراث العربی، ۱۴۰۳ ق.
کلیدواژه‌ها: اسطرلاب، نجوم، هندسه حرکات خورشید، تاریخ نجوم
۲. صور الكواكب الثمانية و الاربعین، اثر ابی‌الحسین عبدالرحمن بن عمر رازی (صوفی)، دایرة‌المعارف عثمانی، حیدرآباد دکن، هندوستان، ۱۳۷۳ ق، ۱۹۵۴ م.
کلیدواژه‌ها: ستارگان، نجوم، تاریخ نجوم، نجوم در تمدن اسلامی
۳. الشکوک علی بطلمیوس، اثر حسن ابن هیثم، تحقیق عبدالحمید صبره و نبیل

۱. بررسی تأثیر ماه بر جزر و مد از این دانشمند است.

- شهابی با مقدمه دکتر ابراهیم مدکور، قاهره، دارالکتب مصری، ۱۹۹۶ م.
کلیدواژه‌ها: نجوم یونانی، نقد بطلمیوس، ریاضی فلکی
۴. رسائل ابن هیثم یا رساله فی الاضواء الکواکب، اثر حسن بن الحسن بین الهیثم البصری، حیدرآباد دکن، مطبعه دائره‌المعارف عثمانی، ۱۳۵۷ ق.
کلیدواژه‌ها: نجوم، تاریخ نجوم، نجوم در تمدن اسلامی
۵. درباره کسوف کامل، اثر جیانی (۳۷۹ تا ۴۷۲ هجری)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: نجوم، ماه، خورشید، کسوف
۶. درباره سپیده دم، اثر جیانی (۳۷۹ تا ۴۷۲ هجری)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: نجوم، ماه، خورشید، زمان
۷. الزیج الحاکمی الکبیر، اثر ابوالحسن علی ابن یونس مصری (قرن چهارم)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: نجوم، تقویم، نجوم در تمدن اسلامی، تاریخ نجوم
۸. فی الهیثم، اثر نورالدین ابواسحاق بطروجی اشبیلی (قرن ششم).
کلیدواژه‌ها: هیثم، نجوم، تاریخ نجوم
۹. فی عمل اسطرلاب، اثر افلاطون تیولی (قرن ششم)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: نجوم، اسطرلاب، تاریخ نجوم
۱۰. قانون مسعودی، اثر ابوریحان بیرونی (۳۶۲ تا ۴۴۲ هجری) بی‌جا، مطبعه مجلس دایره‌المعارف العثمانیه، ۱۳۷۵-۱۳۷۳ ق.
کلیدواژه‌ها: نجوم، تاریخ نجوم، نجوم در تمدن اسلامی
۱۱. آثار الباقیه عن القرون الخالیه، اثر بیرونی، نشر Ott Harrassowitz، ۱۹۲۳ م.
کلیدواژه‌ها: نجوم، نجوم اسلامی

۱۲. التذکره فی علم الهیئہ، اثر ابوجعفر محمد بن حسن ملقب به خواجه نصیرالدین طوسی (۵۹۷ تا ۶۷۲ هجری)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: هیئت، نجوم، اسطرلاب، ستاره‌شناسی، زیج
۱۳. ظاهرات الفلک، اثر ابوجعفر محمد بن حسن ملقب به خواجه نصیرالدین طوسی (۶۷۲-۵۹۷ هجری)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: هیئت، نجوم، اسطرلاب، ستاره‌شناسی، زیج، فلک
۱۴. بیست باب در معرفت اسطرلاب، اثر ابوجعفر محمد بن حسن ملقب به خواجه نصیرالدین طوسی (۶۷۲-۵۹۷ هجری)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: هیئت، نجوم، اسطرلاب، ستاره‌شناسی، زیج
۱۵. زیج ایلخانی، اثر ابوجعفر محمد بن حسن ملقب به خواجه نصیرالدین طوسی (۶۷۲-۵۹۷ هجری)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: هیئت، نجوم، اسطرلاب، ستاره‌شناسی، زیج ایلخانی
۱۶. الآثار الباقیه، اثر ابوجعفر محمد بن حسن ملقب به خواجه نصیرالدین طوسی (۶۷۲-۵۹۷ هجری)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: هیئت، نجوم، اسطرلاب، ستاره‌شناسی، زیج
۱۷. نهایه الغایات فی الاعمال الفلکیات، اثر علاءالدین ابن شاطر شامی (۷۷۷-۷۰۵ هجری قمری)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: صور فلکی، نجوم، زیج، ستاره‌شناسی
۱۸. تعلیق الارصاد، اثر علاءالدین ابن شاطر شامی (۷۷۷-۷۰۵ هجری قمری)، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: صور فلکی، نجوم، زیج، ستاره‌شناسی، رصد

۱۹. الزیج الجديد، اثر علاء‌الدین ابن شاطر شامی (۷۷۷-۷۰۵ هجری قمری)، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: صور فلکی، نجوم، زیج، ستاره‌شناسی

۳. مکانیک یا علم‌الحیل و شیمی

الف) فارسی

۱. مبانی نظری و عملی مهندسی مکانیک در تمدن اسلامی یا الجامع بین العلم و العمل النافع فی صناعه‌الحیل، اثر ابی‌العزیز بن اسماعیل الجزری، ترجمه محمدجواد ناطق، حمیدرضا نفیسی و سعید رفعت‌جاه، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۸۰.

کلیدواژه‌ها: ظروف، ساعت، لوازم خانگی، لوازم صنعتی

۲. الاسرار و سرالاسرار، اثر محمد بن ابوبکر رازی (۳۱۳-۲۱۵ ق)، ترجمه و تصحیح شهریار بن بهمنیار پارسی و محمدتقی دانش‌پژوه، تهران، نشر کمیسیون ملی یونسکو، ۱۳۴۲.

کلیدواژه‌ها: کیمیا، کیمیاگری، آلات شیمیایی، خواص شیمیایی

۳. فن سماء طبیعی، اثر ابن‌سینا، ترجمه محمدعلی فروغی، تهران، نشر نو، ۱۳۶۶.

کلیدواژه‌ها: فیزیک، فضا، زمان

ب) عربی

۱. السموم و مضارها، اثر جابر بن حیان^۱ (قرون دوم و سوم)، بی‌جا، بی‌تا.

۱. پدر علم شیمی

کلیدواژه‌ها: شیمی، خواص مواد شیمیایی، فعل و انفعالات

۲. تبدیل قوه به فعل، اثر جابر بن حیان (قرون دوم و سوم)، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: شیمی، خواص مواد شیمیایی، فعل و انفعالات

۳. الحیل، اثر بنی موسی بن شاکر، تحقیق دکتر احمد یوسف حسن با همکاری محمد علی خیاطه و مصطفی تعمری، دمشق: دانشگاه حلب، مرکز میراث علمی-عربی، ۱۹۸۱ م.

کلیدواژه‌ها: تکنولوژی اسلامی، مکانیک، تاریخ علم

۴. سراسرار، اثر محمد بن زکریای رازی^۱ (۳۱۳-۲۵۱ ق)، تصحیح شهریار بن بهمنیار پارسی و محمدتقی دانش‌پژوه، تهران، کمیسیون ملی یونسکو، ۱۳۴۳.

کلیدواژه‌ها: آزمایش، شیمی، آلات شیمیایی، خواص شیمیایی

۵. المناظر (نور شناخت)، اثر حسن ابن هیثم^۲ بصری، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: نور، ماه، نجوم، ابن هیثم

۶. مقاله فی ضوء القمر، اثر حسن ابن هیثم بصری، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: نور، ماه، نجوم، ابن هیثم

(در حوزه فیزیک و شیمی کسان دیگری چون: یعقوب بن اسحاق کندی که تأثیر زیادی بر راجرز بیکن انگلیسی در حوزه مباحث نور داشت، بنو موسی که ابزارهای مکانیکی را ساخت و بعد از کندی چهره شاخص در فیزیک و مکانیک است، ابن‌فرناس که به بحث تسخیر آسمان پرداخت، جزری و ساخت ساعت آبی، ابوریحان بیرونی و بحث وزن مخصوص اجسام، ابوالبرکات بغدادی و بحث زمان و

۱. کاشف الکلی

۲. بزرگ‌ترین دانشمند علم نورشناسی که در سال‌های ۳۵۴ تا ۴۳۰ هجری قمری می‌زیست.

- مکان و ماهیت ماده و نور و فخرالدین رازی بحث زمان و مکان و محمد باقلانی در فلسفه طبیعت و دیگران قابل ذکر هستند.
۷. **میزان الحکمه**، اثر ابوالفتح عبدالرحمن الخازنی (۵۱۵ ق)، حیدرآباد دکن، مطبعه دائره‌المعارف عثمانی ۱۳۵۹ ق.
- کلیدواژه‌ها:** ترازوها، اندازه‌ها، مقیاس، اندازه‌گیری
۸. **الانیق فی المناجیق**، اثر ابن ارنبغا الزردکاش (۸۶۷ هـ ق)، تحقیق دکتر احسان هندی، ناشر: دانشگاه حلب و مؤسسه میراث علمی - عربی، ۱۴۰۵ ق، ۱۹۸۷ م.
- کلیدواژه‌ها:** منجنیق، جنگ، ابزارآلات جنگی، ساخت منجنیق

۴. زیست‌شناسی (علوم گیاه‌شناسی، حیوان‌شناسی و منابع طبیعی)

الف) فارسی

۱. رساله در فلاح و کشاورزی، اثر محمد بن عمر فخر رازی، تهران، بی‌نا، ۱۳۴۰.
- کلیدواژه‌ها:** کشاورزی، علم نباتات

ب) عربی

۱. **عمده الطیب فی معرفه النبات**، اثر ابی الخیر الاشبیلی، تحقیق و گردآوری در ۲ جزء از سوی محمد عربی خطابی، نشر دارالغرب الاسلامی، ۱۹۹۵ م.
- کلیدواژه‌ها:** گیاه‌شناسی، کشاورزی، زیست‌شناسی، علم نباتات
۲. **الجواهر و صفات‌ها**، اثر یحیی بن ماسویه، تهیه و تنظیم عماد عبدالسلام رؤوف، قاهره، نشر هیئته المصریه العامه للکتاب، ۱۹۷۷ م.

- کلیدواژه‌ها: سنگ‌های گرانبیقیمت، جواهر، سنگ‌شناسی
۳. **الحيوان** (در ۸ مجلد)، اثر ابی عثمان عمرو بن بحر الجاحظ^۱ (۱۶۰ تا ۲۵۰ ق)، با پژوهش و توضیح عبدالسلام محمد هارون، بیروت: دارالجیل ۱۴۱۶ ق، ۱۹۹۶ م.
- کلیدواژه‌ها: جانورشناسی، تاریخ حیوان‌شناسی، جانوران
۴. **الفلاحه النبطیه**، اثر ابن وحتیبه (۲۴۶ تا ۳۲۴ ق)، بی‌جا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: کشاورزی، سموم، نباتات
۵. **السموم و التریاقات**، اثر ابن وحتیبه (۲۴۶ تا ۳۲۴ ق)، بی‌جا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: کشاورزی، سموم، نباتات
۶. **اعیان النبات**، اثر عبدا... بن عبدالعزیز بکری (۴۳۲ تا ۴۸۷ هجری)، بی‌جا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: کشاورزی، نباتات، درختان
۷. **کنزالتجار**، اثر بیلک قبیجاقی (قرن هفتم)، بی‌جا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: معدن‌شناسی، کانی‌شناسی، زیست‌شناسی
۸. **ازهار الافکار فی جواهر الاحجار**، اثر احمد بن یوسف تیفاشی^۲ با تهیه و تنظیم دکتر محمدیوسف حسن و دکتر محمود بسیونی خفاجی، قاهره: نشر الهیئه المصریه العامه للکتاب، ۱۹۵۷ م.
- کلیدواژه‌ها: علم معادن، سنگ‌های با ارزش، کانی‌شناسی
۹. **کتاب الخیل (مطلع الیمن، الاقبال فی انتفاء کتاب الاحتفال)**، اثر عبدا... بن محمد

۱. از جاحظ آثار دیگری چون شیر و گرگ، البغال (استر و فوایدش) شرح علی بوملهم، نشر مکتبه الهلال (۱۳۷۶ ه.ق) و معدنیات، در حوزه زیست‌شناسی (جانورشناسی و معدن‌شناسی) به جا مانده است.

۲. از این دانشمند آثاری در حوزه پزشکی، شناخت جنسیت، جغرافیای رود نیل و چگونگی معاشرت با زنان ثبت شده است.

بن جزی الکلبی الغرناطی، بیروت، نشر دارالغرب الاسلامی، ۱۴۰۶ ق، ۱۹۸۶ م.

کلیدواژه‌ها: اسب، فواید اسب، جانورشناسی

۱۰. کتاب الاقوال الکافیة و الفصول الشافیة فی الخیل، اثر علی بن داود بن یوسف بن عمر الرسولی الغسانی (۷۰۶ تا ۷۶۴ ق)، تحقیق دکتر یحیی وهیب المجبوری، نشر دار العرب الاسلامی، چاپ اول ۱۴۰۷ ق، ۱۹۸۷ م.

کلیدواژه‌ها: اسب، فواید اسب، جانورشناسی، زیست‌شناسی

۱۱. الفلاحه، اثر ابن عوام، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: کشاورزی، زیست‌شناسی، تاریخ کشاورزی

۵. ریاضیات (حساب، جبر و هندسه)

علوم ریاضی که در اعصار گذشته به عنوان مقدمه یا مدخل ورود به عرصه مابعدالطبیعه به حساب می‌آمد، در دنیای جدید (تمدن غرب) به وسیله‌ای برای تولید ابزارآلات «فیزیکی» و «تکنولوژیک» جهت تسلط بر طبیعت تبدیل شده است. در گذشته این کارکردها در کنار کارکرد دیگر که مقدمه قرار گرفتن برای ورود به عرصه مابعدالطبیعه بود، دنبال می‌شد، زیرا ریاضیات به‌خاطر تجربیدی بودن به فضای مابعدالطبیعه نزدیک‌تر بود و از آن به‌عنوان دروازه «متافیزیک» استفاده می‌شد.

الف) فارسی

۱. لب الحساب، اثر علی بن یوسف بن علی منشی (قرن ششم هجری)، تهران، مرکز انتشارات نسخ خطی بنیاد دایرةالمعارف اسلامی، ۱۳۶۸.

کلیدواژه‌ها: حساب، هندسه، جبر، اعداد، کاربرد در حساب، حساب نظری و عملی

۲. هندسه ایرانی با عنوان عربی فی مایحتاج الیه الصانع من الاشکال الهندسیه یا کاربرد هندسه در عمل، اثر ابوالوفای بوزجانی (۳۸۷-۳۲۸ هـ.ق)، ترجمه علیرضا جذبی، تهران، انتشارات سروش، ۱۳۶۹.
- کلیدواژه‌ها: هندسه، ریاضیات، کاربرد هندسه، تمدن اسلامی
۳. جبر و مقابله، اثر محمدبن احمد خوارزمی (قرن ۴ ق)، ترجمه حسین خدیوچم، تهران، نشر خوارزمی، ۱۳۴۸.
- کلیدواژه‌ها: جبر، ریاضی، حساب
۴. الایضاح عن اصول صناعه المساح^۱، اثر ابومنصور عبدالقاهر بن طاهر بن محمد بن عبدالله تمیمی (قرن ۴)، ترجمه ابوالفتوح منتجب العین اسعد بن محمود اصفهانی، تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۷.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ ریاضیات، ریاضیدانان مسلمان، علم حساب، ریاضی در تمدن اسلامی
۵. تحریر استخراج الاوتار، اثر ابوریحان بیرونی (۴۴۰-۳۶۲ ق)، ترجمه ابوالقاسم قربانی، تهران، انجمن آثار ملی ۱۳۵۵.
- کلیدواژه‌ها: دایره، هندسه مسطحه، هندسه
۶. رسائل، اثر ابن سینا (۴۲۸-۳۷۰ هـ.ق)، مترجم: بی‌نام، تهران، نشر بیدار، ۱۳۵۸ ق.
- کلیدواژه‌ها: ریاضیات، تاریخ ریاضیات، ریاضیات اسلامی
۷. مفتاح المعاملات، اثر محمد بن ایوب طبری (قرن ۵)، تصحیح محمد امین ریاحی، تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۹.

۱. این کتاب با ترجمه فارسی در قرن ششم و تحریر مجدد ترجمه فارسی به سال ۷۲۸ چاپ شد، بنیاد فرهنگ ایران این کتاب را در بهمن‌ماه ۱۳۴۷ منتشر کرده است.

کلیدواژه‌ها: ریاضیات، اصطلاح‌نامه ریاضی، تاریخ ریاضیات

ب) عربی

۱. الکافی الحساب، اثر ابی بکر بن الحسن الكلرجی، تهیه و تنظیم دکتر سامی شلهوب، دمشق، نشر معهد، میراث علمی، عربی، دانشگاه حلب، ۱۴۰۶ ق، ۱۹۸۶ م.
کلیدواژه‌ها: حساب، ریاضیات، مسائل ریاضیات
۲. الجمع و التفریق، اثر ابواسحاق ابراهیم محمد بن موسی خوارزمی، بی‌نا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: حساب، هندسه، ریاضی، ارقام
۳. مختصر من حساب و الجبر و المقابله، اثر ابواسحاق ابراهیم محمد بن موسی خوارزمی، بی‌نا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: حساب، ریاضی، جبر
۴. زیج، اثر خوارزمی، بی‌نا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: مثلثات، نجوم نظری، تاریخ مثلثات
۵. ما يحتاج اليه الكتاب و العمال من علم الحساب، رساله فی ترکیب عدد الوفق فی المربعات / جواب ابی الوفاء اثر ابوالوفاء بوزجانی (با نام کامل ابوالوفاء محمد بن یحیی بن اسماعیل بوزجانی) بی‌نا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: حساب، ریاضی، کاتب، عامل
۶. تفسیر کتاب اقلیدس، اثر جوهری (قرن سوم).
کلیدواژه‌ها: حساب، ریاضی، جوهری، اقلیدس
۷. اشکال الذی زادها فی مقاله الاولى من اقلیدس، اثر جوهری (قرن سوم).
کلیدواژه‌ها: حساب، ریاضی، جوهری

۸. معرفه مساحه الاشكال البسيطه و الكريه، اثر بنوموسی (قرن سوم).
کلیدواژه‌ها: حساب، ریاضی، هندسه، دایره
۹. مخروطات، اثر بنوموسی (قرن سوم).
کلیدواژه‌ها: حساب، ریاضی، هندسه، دانشمندان مسلمان، بنوموسی
۱۰. الشكل المدور المستطیل، اثر بنوموسی (قرن سوم).
کلیدواژه‌ها: حساب، ریاضی، هندسه، دانشمندان مسلمان، بنوموسی
۱۱. الطرائف فی الحساب، اثر ابوکامل شجاع بن اسلم (۲۳۵-۳۱۸ هجری قمری).
کلیدواژه‌ها: حساب، ریاضی، هندسه، دانشمندان مسلمان، ابوکامل.
۱۲. فی الجبر و المقابله، اثر ابوکامل شجاع بن اسلم (۲۳۵-۳۱۸ هجری قمری).
کلیدواژه‌ها: حساب، ریاضی، هندسه، دانشمندان مسلمان، جبر، ابوکامل
۱۳. الخمس و المعسر، اثر ابوکامل شجاع بن اسلم (۲۳۵-۳۱۸ هجری قمری).
کلیدواژه‌ها: حساب، ریاضی، هندسه، دانشمندان مسلمان.
۱۴. رساله‌ای در نسبت و تناسب، اثر ابن دایه (قرن سوم و چهارم).
کلیدواژه‌ها: هندسه، ابن دایه، نسبت، تناسب
۱۵. کتابی در قوس‌های متشابه، اثر ابن دایه (قرن سوم و چهارم).
کلیدواژه‌ها: هندسه، ابن دایه، نسبت، تناسب
۱۶. رساله فی استخراج مساحه المجسم المكافی، اثر ابوسهل کوهی (۳۹۱-۳۶۰ هجری)
کلیدواژه‌ها: حساب، ریاضی، هندسه، دانشمندان مسلمان، ابوسهل کوهی
۱۷. رساله البرکار التام (درباره پرگار تام)، اثر ابوسهل کوهی (۳۹۱-۳۶۰ هجری).
کلیدواژه‌ها: حساب، ریاضی، هندسه، دانشمندان مسلمان، ابوسهل کوهی

۱۸. فی المساحه، اثر ابومنصور بغدادی (قرن پنجم).
کلیدواژه‌ها: حساب، ریاضی، هندسه، دانشمندان مسلمان، ابو منصور بغدادی
۱۹. التکمله فی الحساب، اثر ابومنصور بغدادی (قرن پنجم).
کلیدواژه‌ها: حساب، ریاضی، هندسه، دانشمندان مسلمان، ابو منصور بغدادی
۲۰. رسائل البيروني، اثر ابوریحان بیرونی (۴۴۰-۳۶۲ هـ ق)، نشر دائرة المعارف العثمانیه، ۱۳۶۷ ق.
کلیدواژه‌ها: هندسه مسطحه، هندسه
۲۱. العلم الهیئه، اثر ابوریحان بیرونی، بی‌نا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: هیئت، ریاضیات، بیرونی
۲۲. سدس، اثر ابوریحان بیرونی، بی‌نا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: هیئت، ریاضیات، بیرونی
۲۳. تحدید، اثر ابوریحان بیرونی، بی‌نا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: هیئت، ریاضیات، بیرونی
۲۴. وترها، اثر ابوریحان بیرونی، بی‌نا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: هیئت، ریاضیات، بیرونی
۲۵. الشفا (الریاضیات ۱-۲)، اثر ابن سینا، بی‌نا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: ریاضیات، تاریخ ریاضی، دانش مسلمین
۲۶. جبر و مقابله، اثر خواجه نصیر طوسی (۶۷۲-۵۹۷ هـ ق)، تصحیح اکبر داناسرشت، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۳۵.
کلیدواژه‌ها: جبر، حساب، خواجه نصیر
۲۷. جبر، اثر حکیم عمر بن ابراهیم خیام (قرن پنجم)، ویراستاری غلام‌حسین

مصاحب، تهران، نشر انجمن آثار ملی، ۱۳۳۹.

کلیدواژه‌ها: جبر، حساب، خیام

۲۸. شرح کتاب الاربعه بلطيموس، اثر ابو عبدا... محمد بن جابر حرانی (ملقب به

تبانى، قرن پنجم)، بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: بطليموس، ریاضی، حساب، جبر

۲۹. مجهولات قسى الكره، اثر جیانی (۳۷۹ تا ۴۷۲ هجری)، بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: هندسه، جیانی

۳۰. هندسه عملی یا کتاب اماکن، اثر افلاطون تیولی (نیمه اول قرن ششم)، بی‌نا،

بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: هندسه، تیولی

۳۱. فى معرفه الحیل الهندسه، اثر جزرى (قرن هفتم)، بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: علم هندسه، ریاضیات، راه حل ریاضی

۳۲. مدخلی بر اقلیدوس، اثر ابن بنا (قرن هشتم).

کلیدواژه‌ها: اقلیدوس، مساحت، ابن بنا، هندسه

۳۳. رساله‌ای در مساحت‌ها، اثر ابن بنا (قرن هشتم).

کلیدواژه‌ها: اقلیدوس، مساحت، ابن بنا، هندسه

۳۴. کتاب الانواء، اثر ابن بنا (قرن هشتم).

کلیدواژه‌ها: اقلیدوس، مساحت، ابن بنا، هندسه

۳۵. منهاج، اثر ابن بنا (قرن هشتم).

کلیدواژه‌ها: اقلیدوس، مساحت، ابن بنا، هندسه

۳۶. تلخیص، اثر ابن بنا (قرن هشتم).

کلیدواژه‌ها: اقلیدوس، مساحت، ابن بنا، هندسه

۳۷. مراسم الانتساب فی علم الحساب، اثر اموی (قرن هشتم).

کلیدواژه‌ها: حساب، مساحت، اموی

۳۸. رفع الاشکال فی مساحه الاشکال، اثر اموی (قرن هشتم).

کلیدواژه‌ها: حساب، مساحت، اموی

ج) لاتین

1. The Algebra, Al-Omar Khayam

کلیدواژه‌ها: جبر، ریاضی، علم حساب

2. The Algebra, Abu Kamil

کلیدواژه‌ها: جبر، ریاضی، تاریخ جبر

۶. موسیقی

الف) فارسی

۱. الموسیقی الكبير، اثر محمد بن محمد فارابی (۳۳۹-۲۶۰هـ.ق)، ترجمه و تحقیق

بافنده اسلام دوست، تهران، انتشارات پارت، ۱۳۷۵.

کلیدواژه‌ها: موسیقی، آلات موسیقی، سازها

ب) عربی

۱. الموسیقی الكبير، اثر محمد بن محمد فارابی، تحقیق و شرح عطاس عبدالملک

خشبه، مراجعه و تصویر محمود احمد الحنفی، القاهرة: دارالکاتب العربی للطباعه و

النشر، ۱۹۶۷ م.

کلیدواژه‌ها: آلات موسیقی، سازها، موسیقی

۲. اللهو و الملاهی، اثر ابوالقاسم ابن خردادبه (قرن چهارم)، بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: موسیقی، ابزارهای موسیقی

۳. رساله الموسیقی، اثر ابن سینا، بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: موسیقی، تاریخ موسیقی، آلات موسیقی

۴. رساله نصیرالدین طوسی فی علم الموسیقی، اثر خواجه نصیرالدین طوسی، تحقیق

ذکریا یوسف، قاهره، دارالعلم، ۱۹۶۴ م.

کلیدواژه‌ها: موسیقی، آلات موسیقی، تاریخ موسیقی

۵. الکافی فی الموسیقی، اثر ابی منصور الحسین بن زبیله، بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: موسیقی، تاریخ موسیقی

۶. الاوزان الموسیقی، اثر ابن سودون، بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: موسیقی، ابن سودون

۷. الاغانی، اثر ابوالفرج عمادالدین محمد بن محمد بن حامد شهیر بالعداد الکاتب

اصبهانی (۲۳ جلد)، ج ۱ تا ۱۵ الدارالقدمیه، ۱۹۶۵ م. ج ۶ تا ۲۳ مؤسسه توزیع و نشر،

۱۹۷۴ م.

کلیدواژه‌ها: موسیقی، سازها، آلات موسیقی، موسیقی دانان، اوزان موسیقی

ج) لاتین

1. Arabic-Latin Writing on Music, Al-Farabi, Edited with Translations and Commentaries by Henry George Farmer, New York: Hinrichsen, 1965.

کلیدواژه‌ها: موسیقی، آلات موسیقی، اوزان موسیقی

۷. تاریخ و جغرافیا

الف) فارسی

۱. جامع التواریخ، اثر رشیدالدین فضل‌الله همدانی (۷۱۸-۶۴۸ ق)، مصحح محمد روشن، تهران، مرکز نشر میراث مکتوب، ۱۳۱۲.
کلیدواژه‌ها: تاریخ کشورهای ایران، مغولان، ایلخانان
۲. تاریخ طبری یا تاریخ الرسل والملوک، اثر محمد بن جریر طبری، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران، اساطیر، ۱۳۶۲.
کلیدواژه‌ها: اسلام، تاریخ، تاریخ جهان، ایران
۳. البلدان، اثر احمد ابن اسحاق یعقوبی، ترجمه محمدابراهیم آیتی، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۴۷.
کلیدواژه‌ها: جغرافیای ایران، اقوام اسلامی، کشورهای اسلامی
۴. مروج الذهب و معادن الجواهر، اثر علی ابن الحسین مسعودی، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۶۰.
کلیدواژه‌ها: کشورهای اسلامی، تاریخ، ایران، اسلام، تاریخ جهان
۵. فتوح البلدان، اثر احمد ابن یحیی البلاذری، ترجمه آذرتاش آذرنوش، تهران، سروش، ۱۳۶۴.
کلیدواژه‌ها: فتوحات اسلامی، کشورهای اسلامی، تاریخ
۶. الکافی التاریخ (تاریخ کامل)، اثر عزالدین علی ابن‌الاثیر (۵۵۵ تا ۶۳۰ ق)، با سه

- ترجمه: ترجمه سید حسین روحانی، تهران، اساطیر، ۱۳۷۰؛ ترجمه ابوالقاسم حالت، تهران، انتشارات علمی، ۱۳۷۷ و ترجمه عباس خلیلی، تهران، بی‌نا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ، جوامع اسلامی، تاریخ جهان
۷. **العبر (تاریخ ابن خلدون)**، اثر عبدالرحمن ابن محمد ابن خلدون (۸۰۸-۷۳۲ هـ.ق)، ترجمه عبدالمحمد آیتی، تهران، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۶۴.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ، حکومت، خلفا، حکومت‌های اسلامی، اقوام در جامعه اسلامی
۸. **احسن التقاسیم فی معرفه الاقالیم**، اثر محمد بن احمد المقدسی، ترجمه علی نقی منزوی، تهران، شرکت مؤلفان و مترجمان ایران، ۱۳۶۱.
- کلیدواژه‌ها: جغرافیا، کشورهای اسلامی، ایران، عراق
۹. **تاریخ بیهقی**، اثر علی بن زید بیهقی، تصحیح احمد بهمنیار، تهران، فروغی، ۱۳۶۱.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ، حکومت‌های اسلامی، اقوام اسلامی
۱۰. **تاریخ جهانگشای جوینی**، اثر علاءالدین عطاملک بن بهاءالدین محمد بن محمد جوینی به اهتمام محمد بن عبدالوهاب قزوینی، تهران، بامداد، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ، حکومت‌های اسلامی، حکام اسلامی
۱۱. **تاریخ گزیده**، اثر حمدالله مستوفی قزوینی، تهران، بی‌نا، ۱۳۳۹.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ اسلامی، سلجوقیان، حکام اسلامی
۱۲. **المسالک و الممالک**، اثر ابوالقاسم ابن خردادبه، ترجمه سعید خاگرد، تهران، نشر مؤسسه مطالعات و انتشارات تاریخی ملل، ۱۳۷۱.
- کلیدواژه‌ها: جغرافیای سیاسی، تاریخ اقوام
۱۳. **سفرنامه ابن بطوطه**، اثر ابن بطوطه، ترجمه محمدعلی موحد، تهران، مرکز انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۱.

کلیدواژه‌ها: کشورهای اسلامی، سیر و سیاحت، آسیا، ایران

ب) عربی

۱. المسالك و الممالک، اثر ابن حوقل (قرن چهارم)، لیدن: بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: جغرافیا، دانش مسلمین

۲. المسالك و الممالک، اثر عبدا...بن خردادبه (۲۱۱ تا ۳۰۰ ق) نشر مکتبه‌المثنی، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: جغرافیا، دانش مسلمین

۳. المسالك و الممالک (۴۳۲ تا ۴۸۷ هـ.ق)، تصحیح بارون مک‌کوکن و دسلان.

کلیدواژه‌ها: جغرافیا، سرزمین‌های اسلامی، راه‌ها، بلاد

۴. آثار الباقیه یا شرح احوال اقوام باستان با ذکر تاریخ، اثر ابوریحان بیرونی،

مکتبه‌المثنی، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: تاریخ، اقوام باستان، جغرافیا

۵. المسالك و الممالک یا راه‌ها و کشورها، اثر ابراهیم بن محمد اصطخری، نشر

بریل، ۱۳۰۴ ق، ۱۹۲۷ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ سرزمین‌های اسلامی، جغرافیای اسلامی، بلاد گذشته اسلامی

۶. احسن التقاسیم فی معرفه الاقالیم، اثر محمد بن احمد مقدسی (۳۳۶ تا ۳۸۰ ق)،

نشر بریل، ویراستاری میخائیل یان دخویه، ۱۹۰۶.

کلیدواژه‌ها: کشورهای اسلامی، جغرافیا، ایران

۷. کتاب الجغرافیه، اثر عبدا... محمد بن ابی بکر زهری به کوشش و تحقیق محمد

حاج صادق ترجمه و تحقیق حسین قره چانلو، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی،

سازمان چاپ و انتشارات، ۱۳۸۲.

کلیدواژه‌ها: جغرافیا، کشورهای اسلامی

۸. صورة الارض، اثر محمد بن موسی خوارزمی (۲۳۲-۱۸۴ ق)، ویراستاری هانس فون متسیک، نشر اتوهارو اسویتز، ۱۳۴۵ ق.

کلیدواژه‌ها: جغرافیا، طول و عرض، اقالیم

۹. صورة الارض، اثر محمد بن حوقل (قرن ۴ هجری)، بی‌جا: نشر الحیاه، ۱۳۴۲ ق.

کلیدواژه‌ها: جغرافیا، نقشه

۱۰. معجم البلدان یا فرهنگ کشورهای، اثر یاقوت بن عبدا... یاقوت حموی، نشر دارالصادر، دار بیروت، ۱۳۷۴ ق.

کلیدواژه‌ها: جغرافیا، کشورهای اسلامی، اقالیم، تاریخ

۱۱. رحله (سفرنامه) ابن بطوطه، اثر ابو عبدا... محمد طنجه‌ای، بیروت، دارالصادر، ۱۳۸۲ ق.

کلیدواژه‌ها: کشورهای اسلامی، سیر و سیاحت، ایران

۱۲. نزهة المشتاق فی اختراق الآفاق، اثر عبدا... محمد ادیسی (معروف به شریف ادیسی، ۵۶۰-۴۹۳ ق)، بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: تاریخ سرزمین‌های اسلامی، جغرافیای اسلامی

۱۳. تحفه الالباب (سفرنامه)، اثر ابو حامد غرناطی (قرن ششم هجری)، بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: سفرنامه، سرزمین‌های اسلامی، تاریخ مسلمانان

۱۴. تذکرة الاخبار عن اتفاقات الاسفار، اثر ابوالحسن محمد ابن احمد (معروف به ابن جبیر) (قرن ششم هجری).

کلیدواژه‌ها: سفرنامه، تاریخ سرزمین‌های اسلامی، تاریخ مسلمانان

۱۵. رحله عبدری (سفرنامه)، اثر ابو عبدا... محمد عبدری (قرن هفتم ق)، بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: سفرنامه، تاریخ مسلمانان، سرزمین‌های مسلمین

۱۶. تاریخ البشر، اثر ابوالفداء اسماعیل بن علی (۶۷۲ تا ۷۳۲ هجری)، بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: تاریخ مسلمین، جغرافیا، تاریخ

۱۷. تقویم البلدان، اثر ابوعلی یحیی بن عیسی بن علی بن جزله قرن (هشتم هجری)، بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: سرزمین‌های اسلامی، تاریخ مسلمین، بلاد اسلامی

۱۸. آثار البلاد و اخبار العباد، اثر زکریا بن محمد قزوینی (۶۰۵ تا ۶۸۲ ق) بیروت: دارالصادر، داریروت، ۱۳۸۰ ق.

کلیدواژه‌ها: جغرافیا، تاریخ جغرافیا، دانش مسلمین

۱۹. تقویم البلدان، اثر اسماعیل بن علی ابوالفداء (۶۷۲ تا ۷۳۲ ق)، نشر دارالطباعه السلطانیه، تصحیح ژوزف توسن رنو، ۱۲۱۹ ق، ۱۸۴۰ م.

کلیدواژه‌ها: جغرافیا، ایران، کشورهای اسلامی

۲۰. الاعلاق النفسیه، اثر احمد بن عمر ابن رسته، نشر بریل، ۱۲۷۹ ق.

کلیدواژه‌ها: جغرافیا، کشورهای اسلامی

۸. فلسفه و منطق

الف) فارسی

۱. شرح فصوص الحکمه، منسوب به ابونصر فارابی، به کوشش محمدتقی دانش‌پژوه،

تهران، مؤسسه مطالعات اسلامی دانشگاه مک‌گیل شعبه تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۵۸.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلسفه اسلامی، فلسفه یونانی

۲. **فصوص فارابی**، اثر محمد بن محمد فارابی، ترجمه و توضیح غلام‌حسین آهنی، اصفهان، تأیید، ۱۳۳۹.
- کلیدواژه‌ها:* فلسفه، فلسفه اسلامی
۳. **الاسئله و الاجوبه** (به انضمام پاسخ‌های دوباره ابوریحان و دفاع ابوسعید معصومی از ابن‌سینا)، اثر ابوریحان محمد بن احمد بیرونی، به تصحیح و مقدمه فارسی حسین نصر و مهدی محقق، در ۳ چاپ: ۱. تهران، شورای عالی فرهنگ و هنر مرکز مطالعات و هماهنگی فرهنگی، ۱۳۵۲؛ ۲. تهران، دانشگاه، تهران، ۱۳۵۲ و ۳. کوالامپور، ۱۳۷۴.
- کلیدواژه‌ها:* فلسفه، سؤالات فلسفی، تاریخ فلسفه، تاریخ اندیشه
۴. **تحقیق ماللهند** (قسمت فلسفه)، اثر ابوریحان بیرونی، ترجمه اکبر داناسرشت تهران، در چهار نشر امیرکبیر ۱۳۶۳، ابن‌سینا ۱۳۵۲، تابان ۱۳۳۴ و بیدار ۱۴۱۸ق.
- کلیدواژه‌ها:* فلسفه هند، هندوئیسم، احوال ارواح، موجودات عقلی و حسی
۵. **منطق نظری، منطق عملی، اخلاق** (ترجمه منطق اشارات و تنبیهات ابن‌سینا)، ترجمه ابوالقاسم هاشمی، تهران، بی‌نا، ۱۳۶۵.
- کلیدواژه‌ها:* منطق، اخلاق، ابن‌سینا، فلسفه
۶. **الامد علی‌الابد**، اثر ابوالحسن عامری نیشابوری، به اهتمام پروفیسور اورت‌روس و ترجمه مقدمه انگلیسی از دکتر سید جمال‌الدین مجتوبی، بیروت، بی‌نا، ۱۳۵۷.
۷. **حدوث العالم**، اثر افضل‌الدین عمر بن علی بن غیلان به انضمام الحکومه فی حجج المثبتین للماضی مبداء زمانیا، الشیخ الرئیس ابوعلی سینا و مناظره میان فخرالدین رازی و فریدالدین غیلانی، با مقدمه فرانسه از پروفیسور ژان میشو، به اهتمام دکتر مهدی محقق، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۳.
- کلیدواژه‌ها:* حدوث و قدم، هستی‌شناسی، فلسفه اسلامی

۸. شرح بیست و پنج مقدمه ابن میمون، اثر ابو عبدا... محمد بن ابی بکر تبریزی، به اهتمام دکتر مهدی محقق و ترجمه فارسی از دکتر سید جعفر سجادی و ترجمه انگلیسی بیست و پنج مقاله از س. پینس، ۱۳۶۰.
- کلیدواژه‌ها: فلسفه، ابن میمون، تاریخ فلسفه
۹. المبدأ و المعاد، اثر شیخ الرئیس ابوعلی سینا، به اهتمام استاد شیخ عبدالله نورانی، تهران، مؤسسه مطالعات اسلامی دانشگاه مک‌گیل با همکاری دانشگاه تهران، ۱۳۶۳.
- کلیدواژه‌ها: دین و شناخت، عقل و دین، عقل و متافیزیک، هستی‌شناسی
۱۰. اشارات، اثر ابن سینا، ترجمه و تصحیح نصرا... تقوی، تهران، وزارت معارف، ۱۳۱۶.
- کلیدواژه‌ها: فلسفه اولی، فلسفه اسلامی، فلسفه یونان، فلسفه مشاء
۱۱. اشارات و تنبیهات، اثر ابن سینا، ترجمه عبدالسلام بن احمد الفارسی، مقدمه، حواشی و تصحیح، احسان یارشاطر، تهران، انجمن آثار ملی، ۱۳۳۲.
- کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، فلسفه مشائی، فلسفه یونانی
۱۲. رساله منطق دانشنامه علایی، اثر ابن سینا، با مقدمه و حواشی و تصحیح محمد معین و محمد مشکات در دو چاپ تهران، انجمن آثار ملی، ۱۳۳۰ و دهخدا، ۱۳۵۲.
- کلیدواژه‌ها: منطق، منطق صوری، فلسفه اولی
۱۳. دانشنامه علایی، منطق و فلسفه اولی، اثر ابن سینا، تصحیح و تعلیق احمد خراسانی، تهران، کتابخانه فارابی، ۱۳۶۰.
- کلیدواژه‌ها: منطق، فلسفه، فلسفه اولی، فلسفه یونان، فلسفه مشاء
۱۴. معیار العقول، اثر ابن سینا، مقدمه و حواشی و تصحیح جلال الدین همایی، تهران، انجمن آثار ملی، ۱۳۲۱.

کلیدواژه‌ها: عقل و شناخت، عقل در دین، فلسفه مشاء

۱۵. **التحصیل یا جام جهان‌نما**، اثر بهمنیار بن مرزبان (شاگرد ابن سینا)، به اهتمام استاد شیخ‌عبد... نورانی و محمدتقی دانش‌پژوه، تهران، انتشارات مؤسسه مطالعات اسلامی دانشگاه تهران، ۱۳۶۲.

کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، فلسفه

۱۶. **الاشارات و تنبیهات مع شرح خواجه (ج ۱ و ۳)**، اثر ابن سینا و خواجه نصیرالدین طوسی، تهران، مؤسسه فرهنگی آرایه، ۱۳۷۵.

کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، علوم طبیعی، منطق، فلسفه مشائی

۱۷. **اساس الاقتباس**، اثر محمد بن محمد نصیرالدین طوسی، تصحیح مدرس رضوی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۶۷.

کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، منطق

۱۸. **فصل‌المقال مابین الحکمه و الشریعه من الاتصال**، اثر محمد بن احمد ابن رشد (۵۲۰ تا ۵۹۵ ق)، ترجمه جعفر سبحانی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۵۸.

کلیدواژه‌ها: دین و فلسفه، عقل و علم، حکمت اسلامی، شریعت

۱۹. **رساله در نفی حیّز و جهت**، اثر محمد بن عمر فخررازی، تهران، بی‌نا، ۱۳۴۰.

کلیدواژه‌ها: مکان، فلسفه

۲۰. **تاریخ الحکماء قفطی**، اثر علی بن یوسف قفطی، ترجمه بهین دارایی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۴۷.

کلیدواژه‌ها: حکما، فلاسفه اسلامی، تاریخ فلسفه، تاریخ علم

ب) عربی

۱. **الالفاظ المستعمله فی المنطق**، اثر محمد بن محمد فارابی، تحقیق و تقدیم از محسن مهدی در دو چاپ؛ طهران، المكتبه الزهراء، ۱۳۶۲ و بیروت: دارالمشرق، ۱۹۶۸ م.
کلیدواژه‌ها: منطق، الفاظ در منطق، منطق صوری، اصلاحات منطقی
۲. **اغراض ما بعدالطبیعه**، اثر محمد بن محمد فارابی، بی‌نا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: فلسفه، مابعدالطبیعه، شناخت
۳. **مبادی فلسفه و عیون المسائل**، اثر محمد بن محمد فارابی، قاهره، تصحیح و نشر مکتبه السلفیه، محی‌الدین الخطیب، ۱۳۲۸ ق.
کلیدواژه‌ها: فلسفه اولی، فلسفه اسلامی، دین و فلسفه
۴. **مبادی الفلسفه القديمه (ماینبغی ان یقدم قبل تعلم الفلسفه)**، اثر فارابی، قاهره، المكتبه السلفیه، ۱۳۲۸ ق، ۱۹۱۰ م.
کلیدواژه‌ها: فلسفه اولی، فلسفه کلاسیک، فلسفه اسلامی، شناخت
۵. **المنطقیات لفارابی**، اثر محمد بن محمد فارابی، تحقیق و تعلیق محمدتقی دانش‌پژوه، اشراف محمود المرعشی (۳ جلد) قم، مکتب آیت‌ا... العظمی المرعشی النجفی، ۱۴۰۸ ق.
- کلیدواژه‌ها: منطق، منطق در آثار فارابی، منطق صوری
۶. **کتاب فی المنطق**، اثر محمد بن محمد فارابی، تحقیق و تعلیق محمد سلیم سالم، القاهره، مطبعه دارالکتب، ۱۹۷۶ م.
کلیدواژه‌ها: منطق، منطق صوری

۷. اربع رسائل فلسفیه،^۱ اثر فارابی، بی‌نا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلسفه اولی، فلسفه اسلامی
۸. تحقیق ماللهند (من مقوله مقبوله فی العقل اومزدوله)، اثر ابوالریحان محمد بن احمد البیرونی، به تصحیح ادوارد سشو، لایپزیک بریترا اتوهارو سویتز، ۱۹۲۵ م. و در حیدرآباد دکن، مجلس دایرةالمعارف العثمانیه ۱۹۵۸ م و بیروت، عالم الکتب، ۱۹۸۳ م.
کلیدواژه‌ها: عقل، فلسفه، حکمت، تاریخ فلسفه، بیرونی
۹. اللذات و الآلام و النفس و العقل، اثر ابوعلی احمد ابن مسکویه رازی، بی‌نا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: عقل، فلسفه، حکمت، تاریخ فلسفه
۱۰. الحکمه الخالده، اثر ابوعلی احمد ابن مسکویه رازی، بی‌نا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: عقل، فلسفه، حکمت، تاریخ فلسفه
۱۱. الاشارات و التنبيهات، اثر ابن سینا (۴۲۸-۳۷۰هـ.ق)، تصحیح و حاشیه سلیمان دنیا، قاهره، دار احیاء الکتب العربیه، ۱۳۶۶ ق، ۱۹۴۷ م.
کلیدواژه‌ها: عقل، فلسفه، حکمت، تاریخ فلسفه، ابن سینا
۱۲. اجوبه الشيخ الرئيس عن مسائل ابی ریحان البیرونی، بی‌جا، انتشارات محی‌الدین صبری کردی، ۱۳۲۵ ق.
کلیدواژه‌ها: ابن سینا، بیرونی، فلسفه، تاریخ فلسفه
۱۳. الهیات شفا، اثر ابن سینا، با مقدمه ابراهیم مذکور، تحقیق الدب قنواتی و سعید زاید در دو چاپ، قم، مکتب آیت... العظمی مرعشی نجفی، ۱۴۰۴ هـ. ق و تهران، ناصر خسرو، ۱۳۶۲.

۱. عنوان دیگر این کتاب: التنبیه علی سبیل السعاده، اثر محمد بن محمد فارابی (۳۳۹-۲۶۰هـ.ق)، تحقیق جعفر آل یاسین، تهران، ۱۴۱۵ق، ۱۳۷۳ش.

- کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلسفه اولی، فلسفه مشاء، فلسفه اسلامی
۱۴. رساله المبدأ المعاد (اربع مسائل)، اثر ابن سینا، مصر، بی‌نا، ۱۳۲۸ ق.
- کلیدواژه‌ها: دین و شناخت، عقل، ماوراء الطبیعه، شناخت، هستی‌شناسی
۱۵. الشفاء، اثر ابن سینا، تفسیر طه حسین پاشا مراجعه ابراهیم مدکور، قم، مکتب آیت... العظمی المرعشی النجفی، ۱۴۰۵ ق.
- کلیدواژه‌ها: فلسفه اولی، فلسفه مشاء، هستی‌شناسی، واجب الوجود
۱۶. الشفاء المنطق البرهان، اثر ابن سینا، مقدمه ابراهیم مدکور، تصحیح ابوالعلاء عقیفی، قاهره، وزاره التربیه و التعليم، ۱۳۵۷ ق.
- کلیدواژه‌ها: برهان، استدلال، منطق
۱۷. فی اقسام العلوم العظیمه، اثر ابن سینا، قسطنطنیه، بی‌نا، ۱۲۹۸ هـ.ق.
- کلیدواژه‌ها: علوم عقلی، علوم نقلی
۱۸. منطق المشرقین و القصیده المزدوجه فی المنطق، اثر ابن سینا، بی‌نا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: علوم عقلی، علوم نقلی، منطق، ابن سینا
۱۹. المباحثات، اثر ابن سینا، بی‌نا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: علوم عقلی، علوم نقلی، منطق، ابن سینا
۲۰. الهیات نجات، اثر ابن سینا، بی‌نا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: علوم عقلی، علوم نقلی، منطق، ابن سینا
۲۱. تعالیک علی منطق الفارابی، اثر ابوبکر محمد بن یحیی ابن باجه، دارالمشرق، ۱۳۷۲ ق، ۱۹۹۴ م.
- کلیدواژه‌ها: منطق، منطق فارابی، منطق یونانی، منطق صوری
۲۲. التحصیل، اثر بهمنیار بن المرزبان (از شاگردان ابن سینا)، تهران، دانشگاه تهران،

دانشکده الهیات و معارف اسلامی، ۱۳۴۹.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلسفه اسلامی، منطق، علوم طبیعی، فلسفه ایرانی

۲۳. **محک النظر فی المنطق**، اثر ابو حامد محمد غزالی طوسی، تصحیح و ضبط محمد بدرالدین النعسانی، بیروت، دارالنهضة الحديثه، ۱۹۶۶ م.

کلیدواژه‌ها: منطق، منطق صوری

۲۴. **تفسیر ما بعد الطبیعه**، اثر محمد بن احمد ابن رشد (۵۲۰ تا ۵۹۵)، بیروت، دارالمشرق، ۱۹۶۷ م.

کلیدواژه‌ها: ماورالطبیعه، فلسفه، فلسفه اولی

۲۵. **تلخیص الخطابیه**، اثر محمد بن احمد ابن رشد، تحقیق از عبدالرحمن بدوی، مصر، مکتبه النهضه المصریه، ۱۹۶۰ م، همچنین تحقیق و شرح از محمد سلیم سالم، القاهره، الجنه التراث الاسلامی، ۱۳۸۷ ق، ۱۹۶۷ م.

کلیدواژه‌ها: خطابه، منطق، روش بحث، سخنوری، معانی و بیان

۲۶. **تلخیص السفسطه**، اثر محمد بن احمد ابن رشد، تحقیق محمد سلیم سلام، القاهره، دارالکتب، ۱۹۷۲ م.

کلیدواژه‌ها: سفسطه، منطق، روش بحث

۲۷. **تلخیص کتاب الجدل**، اثر ابن رشد، تحقیق اثر تشارلس بیرورت، قاهره، الهیئه المصریه العامه للکتاب، ۱۹۷۹ م.

کلیدواژه‌ها: جدل، منطق، روش بحث

۲۸. **تلخیص کتاب المقولات**، اثر ابن رشد، بیروت، چاپ بویشر، ۱۹۳۲ م.

کلیدواژه‌ها: مقولات منطق، منطق صوری

۲۹. **تلخیص کتاب الحس و المحسوس**، اثر ابن رشد به تصحیح نو. جاتیه، فیسادن،

نشر اتوهارا سویتز، ۱۹۶۱ م.

کلیدواژه‌ها: عین، فهم حسی، روش فهم، شناخت، طبیعات

۳۰. کلیات، اثر ابن رشد، بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، ابن رشد، کلیات

۳۱. اسماء و العالم و الكون و الفساد، اثر ابن رشد، بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، ابن رشد، کون و فساد

۳۲. الآثار العلویه، اثر ابن رشد، بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، ابن رشد

۳۳. منطق ابن حزم اندلسی، اثر علی ابن حزم اندلسی بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: منطق، منطق صوری

۳۴. اخبار العلماء بأخبار الحكماء ابوالحسن جمال‌الدین، اثر علی بن یوسف قفطی

(متوفی ۶۴۶)، تهیه و تنظیم ابراهیم شمس‌الدین، بیروت، دارالکلیت العلمیه، ۱۹۷۱ م.

کلیدواژه‌ها: علما، دانشمندان، علوم مختلف

۳۵. الفهرست، اثر محمد بن اسحاق ابن ندیم (۳۸۰ هـ ق)، تهران، انتشارات اساطیر با

همکاری مرکز بین‌المللی گفتگوی تمدن‌ها، ۱۳۸۱.

کلیدواژه‌ها: علما، دانشمندان، تاریخ علم

۳۶. معجم الادبا یا ارشاد الاریب الی معرفه الادیب، اثر شهاب‌الدین ابی‌عبدا... یا

قوت بن عبدا... الرومی الحموی (۶۲۶-۵۷۷ هـ ق)، تحقیق و توضیح عمر فاروق

بیروت: مؤسسه المعارف، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: علمای مسلمان، تاریخ علم، تمدن اسلامی

ج) لاتین

1. The Propositional Logic , Avicenna, Translated from the Arabic with Introduction, Commentary and Glossary by Nabil Shehby (A Translation from Al –Shifa, Al –Giyas), Boston: Rediel, 1973.

کلیدواژه‌ها: منطق، منطق صوری، مقولات، منطق در فلسفه مشاء

2. Avicenna's Treaties on Logic, Avicenna, Translation of Danishnamah – Alrai, Translated from the Original Persian by Farhang Zabeeh, The Hague Nighoff, 1971.

کلیدواژه‌ها: منطق، منطق صوری، منطق در فلسفه مشاء، منطق صوری، روش استدلال

3. Die Epitome der Metaphysik des Averroes Ebn Roshd Übers Undmit Einer Einleitung and Erläuterungen Versehen Vons Vanden Bergh, Leiden, Brill, 1970.

کلیدواژه‌ها: مابعدالطبیعه، ابن‌رشد، فلسفه اولی

4. Tahhafut Al-Tahafut (the Incoherence of the Incoherence) Ebn Roshd, Translated from Arabic with Intro, and Notes by Simon Vander Bergh, London, Luzuc, 1954.

کلیدواژه‌ها: فلاسفه، فلسفه، ابن رشد، غزالی

5. On the Harmony of Religion and Philosophy Ebn Roshd by George F.Hourani London: Luzuc, 1970.

کلیدواژه‌ها: مذهبی، فلسفه، مابعدالطبیعه، فلسفه اولی، دین و فلسفه

6. Tafsir Mabad Al-Tabiat Ebn-Roshd, Texte Arabe Indent, Etabli par

Maurice Bouyges Deuxieme Edition by Routh Dayel. Machreg, 1967.

کلیدواژه‌ها: تفسیر، مابعدالطبیعه، فلسفه اولی، وجودشناسی

7. Al-Farabi's Commentary and Short Al-Farabi Treaties on Aristotles,
Al-Farabi De Interpretatione, F.W Zimmerman, Classical and Medieval
Logic Text, III London, Published for the British Academy by the Oxford
Universty Press, 1981.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلسفه اولی، فلسفه اسلامی

8. Al-Shafa Va Al-Tabiiyat, Avicenna, Psychologie Ebn Sina. Apres son
Oeuvre Al-Shifa Paragur: Editions Del Academic Tchecoslovensk
Alademieved.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلسفه اولی، فلسفه اسلامی، مکتب‌شناسی

9. Al-Isharat va Al-Tanbihat, Avicenna, Correction and Translation to
Fernch by Yaqub Forgah, Leiden, Brill, 1982.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلسفه اولی، مکتب‌شناسی، فلسفه اسلامی

۹. سایر (علوم و دایرةالمعارف)

الف) فارسی

۱. فضیلت علوم و صناعت، اثر محمد بن محمد فارابی، ترجمه علی‌اکبر شهبابی،

مشهد، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، ۱۳۵۳.

کلیدواژه‌ها: علوم، صنعت، انواع علم، علم نظری، علم عملی

۲. **احیاء العلوم**، اثر ابو حامد محمد غزالی، ترجمه فارسی، تهران، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۶.
کلیدواژه‌ها: علوم، انواع علم، علم نظری، علم عملی

ب) عربی

۱. **فضیله العلوم و الصناعات**، اثر محمد بن محمد فارابی (۳۳۹-۲۶۰هـ.ق)، حیدرآباد دکن، مطبوعه مجلس دائرة المعارف النظامیه الکائنه، ۱۳۴۸ ق.
کلیدواژه‌ها: علوم، علم نظری، علم عملی
۲. **احصاء العلوم**، اثر محمد بن محمد فارابی (۳۳۹-۲۶۰هـ.ق)، حقه و قدم علیه عثمان محمد امینی، ۱. قاهره: مطبوعه السعاده، ۱۳۵۰ هـ ق، ۱۹۳۱ م؛ ۲. مصر، دارالفکر العربی ۱۹۴۹ م. و ۳. القاهره، مکتبه الانجلو المصریه، ۱۹۶۸ م.
کلیدواژه‌ها: علم، تاریخ علم، طبقه‌بندی علوم
۳. **مختصر احیاء العلوم**، اثر غزالی، مصر، بی‌نا، ۱۹۵۳ م.
کلیدواژه‌ها: علوم، انواع علم، احیاء علم
۴. **معیار العلم**، اثر غزالی طوسی (۵۰۵-۴۵۰ ق)، تحقیق سلیمان دنیا، مصر، دارالمعارف، ۱۳۷۹ ق، ۱۹۶ م. و بیروت، دارالاندلس، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: علم، انواع علوم
۵. **شرح المسئله العلم**، اثر خواجه نصیر طوسی، تحقیق عبدا... نورانی، مشهد، مطبوعه جامعه مشهد، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: علم، انواع علوم
۶. **جامع العلوم**، اثر محمد بن عمر فخر رازی، بمبئی، محمد ملک‌الکتاب، ۱۳۲۳ ق.

کلیدواژه‌ها: علوم، انواع علم، علوم نظری، علوم عملی

دایرةالمعارف‌ها

۱. رسائل اخوان الصفا، اثر اخوان الصفا (قرن چهارم هجری)، بیروت، بی تا.
۲. دایرةالمعارف طبی، اثر علی بن عباس مجوسی متوفی (۳۸۴ هـ ق) بی جا، بی تا.
۳. مفاتیح العلوم، اثر ابو عبدا... محمد بن احمد خوارزمی (متوفی ۳۸۷ هـ ق)، مصر، اداره الطباعة المنسیویه، ۱۳۴۲ق.
۴. مقابسات، اثر ابو حیان توحیدی (قرن چهارم)، مصر المحبغه الرحمانیه ۱۳۴۷ق، ۱۹۲۴م.
۵. اقسام الحکمه، اثر ابو علی احمد بن محمد مسکویه (متوفی ۴۲۱ هـ ق)، بی جا، بی تا.
۶. اقسام الحکمه، اثر ابو علی حسین بن عبدا... بن سینا (۴۲۸-۳۷۰ هـ ق)، بی جا، بی تا.
۷. النموذج العلوم، اثر ابوبکر بن خیربلوی (قرن ۶ ق)، بی جا، بی تا.
۸. شمس العلوم، اثر نشوان بن سعید حمیری، لیدن، بریل، ۱۹۱۶م.
۹. المدهش، اثر ابن جوزی (قرن ۶ ق)، بی جا، بی تا.
۱۰. حقایق الانوار، اثر فخر رازی (قرن ۶ ق)، بی جا، بی تا.
۱۱. مفتاح العلوم، اثر سکاکی (قرن ۷ ق)، مصر: مصطفی البابی الحبی واخویه، ۱۳۰۶ق.
۱۲. اقسام الحکمه، اثر خواجه نصیر طوسی (قرن ۷ ق).
۱۳. جامع العلوم و سلوه المحزون، اثر نجم‌الدین حرانی (قرن ۷ ق).
۱۴. ارشاد القاصد الی اسنی المقاصد، اثر شمس‌الدین محمد انصاری (قرن ۸ ق)، بی جا، بی تا.
۱۵. المقدمه، اثر ابن خلدون (۲ مجلد)، تصحیح محمد پروین گنابادی، تهران، بنگاه نشر و ترجمه کتاب، ۱۳۴۵.

فصل دوم: کتاب‌های دست دوم به زبان های فارسی، عربی و لاتین

کتاب‌های دست دوم^۱ در این اثر به کتاب‌هایی گفته می‌شود که درباره علوم مختلف دوران تمدن اسلام، مثل پزشکی، داروسازی، نجوم، فیزیک، شیمی، ریاضیات، فلسفه و منطق، و درباره دانشمندان مسلمان و آثار آنها باشد. هرچند بازتفسیر و بازتعبیر این دانش‌ها و علوم خود کاری دست اول به حساب می‌آید، اما از آنجا که درباره علوم مختلف دوران تمدن اسلام است به‌عنوان آثار دست دوم نام برده می‌شود. در این فصل علاوه بر کتاب‌های حوزه‌های متفاوت علوم پزشکی و داروسازی، ریاضیات، نجوم، فلسفه، منطق، فیزیک، شیمی، تاریخ، جغرافیا در دوره تمدن اسلامی آثار مربوط به تاریخ علم و موضوعات عام، مانند تمدن اسلامی، تاریخ تمدن اسلام، تأثیرات علوم و تمدن اسلامی بر تمدن غرب و فرهنگ اروپا و دوره شکوفایی تمدن اسلامی نیز ذکر شده‌اند.

۱. کتاب‌های فهرست شده تا سال ۱۳۸۵ است.

۱. پزشکی (طبابت و داروسازی)

الف) فارسی

۱. علم النفس ابن سینا و تطبیق آن با روان‌شناسی جدید، اثر علی‌اکبر سیاسی، دانشگاه تهران، ۱۳۳۳.
کلیدواژه‌ها: روان‌شناسی اسلامی، روان‌شناسی ابن سینا، تطبیق روان‌شناسی قدیم با روان‌شناسی جدید
۲. ابن سینا و امراض عصبی و روانی، اثر ابوالحسن فرهودی، دانشکده پزشکی تهران، ۱۳۳۳.
کلیدواژه‌ها: ابن سینا، امراض روانی، امراض عصبی، درمان، پزشکی
۳. روان‌شناسی از دیدگاه غزالی و دانشمندان اسلامی، اثر عبدالکریم عثمان، ترجمه محمدباقر حجتی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۶۰.
کلیدواژه‌ها: روان‌شناسی، دانشمندان اسلامی، غزالی، تاریخ روان‌شناسی
۴. طب اسلامی، اثر مانفرد اولان، ترجمه فریدون بدره‌ای، تهران، توس، ۱۳۸۳.
کلیدواژه‌ها: پزشکی اسلامی، پزشکان اسلامی، تاریخ طب
۵. آداب طب و پزشکی در اسلام، اثر جعفر مرتضی‌عاملی، ترجمه لطیف راشدی، قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۸۱.
کلیدواژه‌ها: پزشکی در اسلام، اخلاق پزشکی، پزشکان مسلمان، بیمارستان‌های مسلمانان، تاریخ پزشکی
۶. تاریخ طب اسلامی، اثر ادوارد گرانویل براون، ترجمه مسعود رجب‌نیا، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۱.

- کلیدواژه‌ها: پزشکی مسلمانان، پزشکان مسلمان، پزشکان ایرانی، پزشکان مسلمان اندلس، بیمارستان‌های مسلمانان
۷. مجموعه متون و مقالات در تاریخ و اخلاق پزشکی در اسلام و ایران، اثر مهدی محقق، تهران، سروش، ۱۳۷۴.
- کلیدواژه‌ها: پزشکان مسلمان، جراحی در اسلام، منبع شناسی پزشکی، تاریخ پزشکی در اسلام و ایران
۸. پنج هزار سال پزشکی، اثر گرهارد فنتزمر، ترجمه سیاوش آگاه، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۶.
- کلیدواژه‌ها: پزشکی در جهان، پزشکی در دوره باستان، پزشکی در دوره رنسانس، پزشکان نامی جهان
۹. تاریخ طب در ایران پس از اسلام، اثر محمود نجم‌آبادی، تهران، نشر محمود نجم‌آبادی، ۱۳۴۱.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، پزشکان ایرانی، پزشکی در ایران
۱۰. تاریخ پزشکی ایران و سرزمین‌های خلافت شرقی، اثر سیریل لوید الگود (۱۹۷۰-۱۸۹۲ م)، ترجمه باهرفرقانی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۵۶.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، پزشکی در ایران، پزشکی مسلمانان
۱۱. پزشکان نامی، اثر هنری ارنست زیگریست، ترجمه کوکب صورتگر و حسن صفاری، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۲.
- کلیدواژه‌ها: پزشکی در جهان، تاریخ پزشکی، پزشکان نامی، پزشکان مسلمان، سرگذشتنامه
۱۲. پزشکان برجسته در عصر تمدن اسلامی، اثر علی عبدالله دفاع، ترجمه علی

- احمدی بهنام، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۲.
- کلیدواژه‌ها: پزشکان مسلمان، تاریخ پزشکی، تمدن اسلامی، پزشکی در سرزمین‌های اسلامی
۱۳. تاریخ بیمارستان‌ها در اسلام، اثر احمد عیسی بک (۱۹۴۶-۱۸۷۶ م)، ترجمه نورالله کسایی، تهران، مؤسسه توسعه دانش و پژوهش ایران، ۱۳۷۱.
- کلیدواژه‌ها: بیمارستان‌ها، سرزمین‌های اسلامی، تاریخ بیمارستان‌ها، پزشکی، پزشکان در اسلام
۱۴. تاریخ بیمارستان‌های ایران، اثر حسن تاج‌بخش، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۹.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ بیمارستان‌ها، بیمارستان‌های ایران، پزشکی و آموزش پزشکی در تاریخ ایران

ب) عربی

۱. ابن سینا و اثر طبه فی العالم، اثر دکتر احمد شوکت الشطی، دمشق: مطبعه جامعه دمشق، ۱۹۶۲ م.
- کلیدواژه‌ها: ابن سینا، تاریخ پزشکی، پزشکی
۲. موجز القانون، اثر علاء‌الدین علی بن الحزم القرشی، کانپور، مطبع نولکشور، ۱۳۱۱ ق.
- کلیدواژه‌ها: قانون، ابن سینا، پزشکی، درمان، سلامتی و تندرستی، امراض
۳. دور الزهراوی فی تأسیس علم الجراحه، تحقیق دکتر مصطفی لیبب عبدالغنی، قاهره، دارالثقافه للنشر و التوزیع، ۲۰۰۰ م.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، جراحی، زهراوی

۴. نتیجه‌الفکر فی علاج امراض البصر، اثر احمد بن عثمان القیسی، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: چشم‌پزشکی، مریضی‌های چشم

۵. الاسلام و علم النفس، اثر محمود البستانی، بی‌جا، نشر مجمع البحوث الاسلامیه، ۱۳۶۸ق.

کلیدواژه‌ها: روان‌شناسی در اسلام، تاریخ روان‌شناسی، روان‌شناسی مسلمان، روان‌شناسی

۶. مقدمه فی تاریخ الطب العربی، اثر التجانی الماحی، خرطوم، مطبعه مصر، ۱۹۵۹ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، پزشکی اسلامی، پزشکان مسلمان

۷. المغنی فی الطب، اثر سعید بن هبه‌الله، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: اصطلاحات پزشکی، پزشکی، درمان

۸. الموجز فی الطب الاسلامی، اثر سعید الدیوه‌چی، کویت، مؤسسه الکویت، ۱۹۸۹ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، پزشکی اسلامی، بیمارستان‌های دوره تمدن اسلامی، پزشکان مسلمان

۹. کلیات فی الطب مع معجم بالمصطلحات الطبیة العربیة، اثر محمد عابد الجابری، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: اصطلاحات پزشکی، تاریخ پزشکی، بیماری‌ها، درمان

۱۰. الطب عند العرب، گردآوری دکتر علی شلق، طرابلس، نشر جروس برس، طرابلس، ۱۹۹۲ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، پزشکی اسلامی، پزشکان مسلمان، کتاب‌های پزشکی مسلمانان

۱۱. **الطب عند العرب**، اثر حنیفه الخطیب، بیروت، الاهلیه، ۱۹۸۸ م.
کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، پزشکی اسلامی، منابع پزشکی مسلمانان، پزشکان مسلمان، پزشکی در تمدن اسلامی
۱۲. **الطب عند العرب**، اثر دکتر احمد شوکت الشطی، قاهره، مؤسسه المطبوعات الحدیثه، بی تا.
- کلیدواژه‌ها: پزشکان اسلامی، پزشکی، اصطلاحات پزشکی
۱۳. **علوم الطب و الجراحه و الادویه، عند علماء العرب و المسلمین**، اثر سمیرا عربی، دارالکتب الحدیث، ۱۴۱۹ ق.
- کلیدواژه‌ها: پزشکی در میان مسلمانان، داروشناسی، تاریخ پزشکی، پزشکان مسلمان
۱۴. **الجراحه فی الطب الاندلسی**، گردآوری دکتر محمود مصری و دکتر محمد هشام النعسات، ابوظبی، المجمع الثقافی، ۱۴۲۵ ق، ۲۰۰۵ م.
- کلیدواژه‌ها: پزشکی اسلامی، پزشکی اندلسی، جراحی، تاریخ پزشکی، پزشکان مسلمان
۱۵. **الطب و الاطبا فی الاندلس**، اثر محمد العربی الخطابی، بی جا، بی تا.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، پزشکی در اندلس، پزشکان مسلمان، پزشکی در تمدن اسلامی
۱۶. **آلات الطب و الکحاله عند العرب**، اثر دکتر احمد عیسی، قاهره، مطبعه مصر، بی تا.
- کلیدواژه‌ها: آلات پزشکی، جراحی، چشم‌پزشکی
۱۷. **الطب العربی (مقدمه لدرس مساهمه العرب فی الطب و العلوم المتصله به)**، اثر دکتر امین اسعد خیرالله، ترجمه به عربی از دکتر مصطفی ابو‌عزالدین، بیروت: مکتبه لبنان، ۱۹۴۶ م.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، پزشکان مسلمان، امراض

۱۸. تاریخ الطب العربی، اثر لولکر، بی‌جا، ۱۸۷۸ م.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، پزشکان اسلامی، درمان

۱۹. دراسات فی الشؤون الطبیه العربیه، اثر موسی عرب، اسکندریه، منشأه المعارف،

۱۹۶۶ م.

کلیدواژه‌ها: پزشکان عربی، اسلامی، طبابت، بیمارستان‌ها

۲۰. رساله عن الطب عند العرب و قوانین الصحه عند المسلمین، اثر محمود صدق،

بی‌جا، ۱۹۰۹ م.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، پزشکان اسلامی، سلامتی و تندرستی

۲۱. بحوث فی تاریخ الطب و الصيدله عند العرب، اثر ابراهیم بن مراد، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، پزشکی مسلمانان، پزشکان مسلمان، تاریخ داروشناسی،

داروشناسی مسلمانان

۲۲. مناهج الاطباء العرب، اثر هناد نوری عامر، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: روش‌شناسی پزشکی، تاریخ پزشکی، پزشکی اسلامی، پزشکان مسلمان،

پزشکی در تمدن اسلامی

۲۳. مآثر العرب فی العلوم الطبیه، اثر سامی حداد، بیروت، مطبعه الريحانی، ۱۹۳۶ م.

کلیدواژه‌ها: علوم پزشکی، آلات پزشکی

۲۴. من إسهامات الطب العربی، اثر محمد مونس عوض، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، پزشکی اسلامی، پزشکان مسلمان، پزشکی در تمدن

اسلامی

۲۵. الاغذیه و الادویه عند مؤلفی الغرب الاسلامی، تحقیق و گردآوری محمد عربی

خطابی، بیروت، نشر دارالغرب الاسلامی، ۱۹۹۰ م.

کلیدواژه‌ها: دارو، غذاهای دارویی، غرب اسلام

۲۶. **الموجز فی تاریخ الطب و الصيد له العرب**، اثر محمد کامل حسین، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، پزشکی در اسلام، پزشکان مسلمان، تاریخ داروشناسی، داروشناسی مسلمانان

۲۷. **علماء العرب و المسلمین فی الصيدله**، اثر احمد مدحت، بی‌جا، دارالفکر العربی، ۱۹۹۸ م.

کلیدواژه‌ها: داروسازی، تاریخ داروسازی، داروسازهای مسلمان، دانش مسلمین

۲۸. **علماء العرب و المسلمین فی الطب و الجراحه**، اثر احمد مدحت، بی‌جا، دارالفکر العربی، ۱۹۹۸ م.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، پزشکی، پزشکان مسلمان، جراحی

۲۹. **تاریخ التراث العلوم الطبیه عند العرب و المسلمین**، اثر سامی خلف حمارنه، عمان، جامعه الیرموک، ۱۹۸۶ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، پزشکان مسلمان، پزشکی اسلامی، منابع پزشکی مسلمانان

۳۰. **تاریخ التعلیم الطبی فی البلاد العربیه**، اثر محمد کمال شحاده، بی‌تا، بی‌جا.

کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، آموزش پزشکی، پزشکی اسلامی، پزشکی در دوره تمدن اسلامی

۳۱. **سرا الحکمه یا رساله سرا الحکمه**، اثر سلیمه فلمنگی، طهران، کارخانه میرزا علی‌اکبر طهرانی، ۱۲۷۹ق [چاپ سنگی].

کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، پزشکان مسلمان، پزشکی در تمدن اسلامی

۳۲. **تاریخ الاطباء العیون العرب**، اثر القوصونی، بی‌جا، بی‌تا.

- کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، پزشکان مسلمان، پزشکی در سرزمین‌های اسلامی
۳۳. موسوعه علماء الطب مع اعتناء خاص بالاطباء العرب، حیاتهم و آثارهم، اثر هیکل نعمه... و الیاس ملیحه، بی‌جا، دارالکتب العلمیه، ۱۹۹۱ م.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، پزشکان مسلمان، دانش مسلمین
۳۴. معجم الاطباء، اثر احمد عیسی، مصر، جامعه فؤاد الاول، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، پزشکان مسلمان
۳۵. عباقره علماء الحضاره العربیه و الاسلامیه فی العلوم و الطب، اثر محمد غریب جوده، بی‌جا، مکتب القرآن للطبع و النشر و التوزیع، ۱۹۹۵ م.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تاریخ علم، دانشمندان مسلمان
۳۶. الاسر العربیه المشتهره بالطب العربی و اشهر المخطوطات الطبیبه العربیه، اثر عیسی اسکندر المعلوف، بیروت، المطبعه الادبیه، ۱۹۳۵ م.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ پزشکی، آثار پزشکی
۳۷. تاریخ البیمارستانات فی الاسلام، اثر احمد عیسی بک، انتشارات جمعیه التمدن الاسلامی، ۱۳۵۷ ق.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ بیمارستان، بیمارستان در تمدن اسلام

ج) لاتین

1. **Al Atibba Al Islami**, Mohammed Said, Noplasu, Nodote.

کلیدواژه‌ها: پزشکی در اسلام، تاریخ پزشکی، پزشکان مسلمان، پزشکی در تمدن اسلامی

2. **Al Birunis Book on Pharmacy and Material Medical**, Samik

Hamarnech, Introduction Commentary and Evaluation, Washington, Smith Sonian Institution, 1975.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، تاریخ پزشکی، داروسازی، بیرونی

3. Der Persische Arzt und Philosoph Avicenna, Inder Sicht der Persischen Mediazin, Bahram Mahmudi Tayefeh, Dussel Dorf, Np., 1964.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، پزشکان مسلمان، تاریخ پزشکی، ابن سینا

4. Essai Sur, la Psychologie Avicenne, Amid Mussu, Genve و A Kunsig, 1940.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، پزشکان مسلمان، پزشکی اسلامی، ابن سینا

5. The General Principles of Avicenna's Canon of Medicine, M. Shah Mazhar, Karachi, Naveed Clinic, 1960.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، تاریخ پزشکی، پزشکان مسلمان، پزشکی اسلامی، ابن سینا

6. Avicenna's Poem on Medicine, Havenc Krteger With Afore Word by Ralph H. Major Np, nd.

کلیدواژه‌ها: پزشکی، تاریخ پزشکی، پزشکی اسلامی، ابن سینا

۲. ریاضیات (هندسه، جبر و حساب)

الف) فارسی

۱. نقد و بررسی رساله جبر و مقابله خیام، دکتر غلام‌حسین مصاحب، تهران، انجمن آثار ملی ایران، ۱۳۳۹.

کلیدواژه‌ها: جبر، ریاضیات، خیام

۲. گوشه‌هایی از ریاضیات دوره اسلامی، برگرن، ترجمه محمدقاسم وحیدی، علیرضا جمالی، تهران، فاطمی، ۱۳۷۴.

کلیدواژه‌ها: ریاضیات اسلامی، ریاضیات، تاریخ ریاضی

۳. زندگینامه ریاضیدانان دوره اسلامی، ابوالقاسم قربانی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۶۵.

کلیدواژه‌ها: ریاضی، ریاضیدانان مسلمان، تاریخ ریاضی

۴. هندسه در گذشته و حال، ترجمه پرویز شهریاری، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۵.

کلیدواژه‌ها: هندسه، مقاله، خطابه‌ها

۵. تحقیقی در آثار ابوریحان بیرونی، ابوالقاسم قربانی، تهران، انجمن آثار ملی، ۱۳۵۳.

کلیدواژه‌ها: تاریخ ریاضی، ریاضی در تمدن اسلامی، ریاضیدانان مسلمان، ابوریحان بیرونی

۶. ریاضیات در شرق

کلیدواژه‌ها: تاریخ ریاضی، ریاضی در میان مسلمانان، ریاضیدانان مسلمان، ریاضی در تمدن اسلامی

۷. تاریخ جبر از خوارزمی تا امی‌نوتو

کلیدواژه‌ها: تاریخ جبر، جبر در میان مسلمانان، جبر خوارزمی، جبر در تمدن اسلامی

۸. تاریخ فشرده ریاضیات

کلیدواژه‌ها: تاریخ ریاضی، ریاضیدانان نامی

۹. آشنایی با تاریخ ریاضیات (۲جلد)

کلیدواژه‌ها: تاریخ ریاضی، ریاضیدانان نامی

۱۰. مطالعه تاریخ ریاضیات

کلیدواژه‌ها: تاریخ ریاضیات، ریاضیدانان نامی

۱۱. ریاضیدانان نامی، اریک تمپل بل (۱۸۸۳م)، ترجمه حسن صفاری، تهران، امیرکبیر، ۱۳۴۸.

کلیدواژه‌ها: تاریخ ریاضی، آثار مشهور ریاضی، ریاضیدانان نامی

۱۲. آفرینندگان ریاضیات عالی، لئون سمیونوویچ فریمان، ترجمه پرویز شهریاری، تهران، فردوسی ۱۳۶۳.

کلیدواژه‌ها: تاریخ ریاضی، ریاضیدانان نامی

۱۳. زندگینامه ریاضیدانان دوره اسلامی (از ۱۱-۳ ق)، ابوالقاسم قربانی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۵۶.

کلیدواژه‌ها: ریاضیدانان مسلمان، ریاضیات

۱۴. نسوی‌نامه، تحقیق در آثار ریاضی علی بن احمد نسوی، علی ابن احمد نسوی (۴۸۳-۳۹۳ ق) ترجمه ابوالقاسم قربانی، تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۱.

کلیدواژه‌ها: ریاضیات، احمدنسوی

۱۵. علم الهندسه و المناظر فی القرن الرابع الهجرى (ابن سهل، القوهی، ابن‌الهیثم)، رشدی راشد، ترجمه شکرالله شالوچی، نشر: مرکز دراسات الوحده العربیه، ۲۰۰۱م.

کلیدواژه‌ها: ابن‌سهل، القوهی، ابن‌هیثم، هندسه، دانش مسلمین

(ب) عربی

۱. ابن سینا الرياضی، ک. لوتوکش

کلیدواژه‌ها: ابن‌سینا، ریاضیات، تاریخ ریاضیات، دانش مسلمین

۲. علم الهندسه و المناظر فى القرن الرابع الهجرى

کلیدواژه‌ها: تاریخ هندسه، هندسه در میان مسلمانان، هندسه در قرن چهارم

۳. خلاصه الحساب، اثر بهاء‌الدین محمدبن حسین بهایی عاملی به خط محمدعلی بن

معصوم علی ادیب العلماء، ۱۳۱۶ ق، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: تاریخ ریاضیات، ریاضیات، دانش مسلمین

۴. شرح خلاصه الحساب (چاپ سنگی)، شیخ جواد

کلیدواژه‌ها: تاریخ ریاضیات، ریاضیات در میان مسلمانان، ریاضیات در تمدن اسلامی

۵. صناعه الجبر، السکندرانی، دیوفنعلس

کلیدواژه‌ها: جبر، صنعت جبر

۶. المدخل الی علم العدد

کلیدواژه‌ها: حساب، عدد، تاریخ علم عدد

۷. الأعداد المتحابه

کلیدواژه‌ها: عدد، علم حساب، ریاضیات

۸. الرياضيات التحليليه (۲ جلد)

کلیدواژه‌ها: ریاضیات، ریاضیات تحلیلی، ریاضیات اسلامی، ریاضیدانان مسلمان

۹. الاسهام الرياضی للمؤمن و تأثیره فى العرب

کلیدواژه‌ها: تاریخ ریاضی، ریاضیدانان مسلمان، ریاضی در تمدن اسلامی

۱۰. اسهام علما المسلمين فى الرياضيات

کلیدواژه‌ها: ریاضیدانان مسلمان، تاریخ ریاضی، ریاضی در تمدن اسلامی، نقش

دانشمندان مسلمان در پیشرفت ریاضی

۱۱. نوابغ علماء العرب و المسلمين فى الرياضيات، دکتر علی عبدا... دفاع، دارجون

وایلی، ۱۹۷۸ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ ریاضی، ریاضیدانان مسلمان، آثار ریاضی، ریاضی در تمدن اسلامی

۱۲. الرياضيون المسلمون، کراوز، برلین: ۱۹۳۶ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ ریاضی، ریاضیدانان مسلمان

۱۳. مجموعه ابحاث عن تاريخ العلوم الرياضيه في الحضاره العربيه الاسلاميه و

المجتمع العربي، دکتر احمد شوکت الشطی، دمشق: مطبعه جامعه دمشق، ۱۹۶۴ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ ریاضیات، ریاضیدانان مسلمان، ریاضیات در جامعه اسلامی

۱۴. تاريخ علم الجبر في العالم العربي (۲ جزء)، شروح و تحقیق احمد سلیم سعیدان،

کویت: سلسله التراث چاپ اول، ۱۴۰۶ ق، ۱۹۸۶ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ جبر، جبر در میان مسلمانان، جبر در تمدن اسلامی، جبرشناسی

خوارزمی

۱۵. تاريخ الرياضيات، زهیر الکتبی، دمشق: بی‌نا، ۱۹۵۹ م.

کلیدواژه‌ها: ریاضی، تاریخ ریاضیات، ریاضیدانان

۱۶. تاريخ الرياضيات، عبدالحمید لطفی و احمد ابی العباس، قاهره: مکتبه مصر، ۱۹۵۵ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ ریاضی، ریاضیدانان، ریاضیات

۱۷. تراث العرب العلمی الرياضيات و الفلك، قدری حافظ طوقان، دارالقلم: بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: ریاضیات، کشورهای اسلامی، ریاضیدانان مسلمانان

ج) لاتین

1. **Mathematical Works of Nasir Al- Din Tusi**, Khalilov, Np, 1911.

کلیدواژه‌ها: ریاضی، تاریخ ریاضیات، دانش مسلمین، خواجه نصیرالدین طوسی

۳. هیأت و نجوم

الف) فارسی

۱. ابوریحان بیرونی، اختراعات و اکتشافات و فن نجوم، جلال‌الدین همایی (۱۳۵۹-۱۲۷۸ش)، تهران، طهوری، ۱۳۵۳.
کلیدواژه‌ها: ابوریحان بیرونی، نجوم، ستاره‌شناسی
۲. داستان زندگی نابغه ریاضی و نجوم و دیگر دانش‌ها استاد ابوریحان بیرونی، خسرو معتضد، تهران، شرکت توسعه کتابخانه‌های ایران، ۱۳۷۰.
کلیدواژه‌ها: ابوریحان بیرونی، نجوم، ریاضی
۳. کاوش رصدخانه مراغه و نگاهی به پیشینه دانش ستاره‌شناسی در ایران، پرویز ورجاوند، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۶.
کلیدواژه‌ها: ستاره‌شناسی، تاریخ ستاره‌شناسی، نجوم ایران، رصدخانه مراغه
۴. ابزار و آلات رصدخانه مراغه، فرانس بروین، ترجمه و تحقیق محمد سرفراز غزنی، تهران، سازمان میراث فرهنگی، ۱۳۷۶.
کلیدواژه‌ها: نجوم، رصدخانه، رصدخانه مراغه، رصدخانه سمرقند
۵. کیهان شناخت، ابوعلی قطان مروزی.
کلیدواژه‌ها: نجوم در میان مسلمانان، منجمان مسلمان
۶. اسلام و هیئت، هبه‌الدین شهرستانی، ترجمه هادی خسروشاهی با مقدمه مهدی سراج انصاری، نشر دارالعلم، ۱۳۸۹ ق.
کلیدواژه‌ها: تاریخ نجوم، منجمان مسلمان، نجوم در تمدن اسلامی
۷. تاریخ نجوم اسلامی، کرلو آلفونسو نالینو (۱۹۳۸-۱۸۷۲)، ترجمه احمد آرام، تهران،

کانون نشر پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۵۰.

کلیدواژه‌ها: تاریخ نجوم، نجوم در میان مسلمانان، ستاره‌شناسان مسلمان

۸. پیدایش دانش نجوم، بارتل کیندرت و اندروردان وردن، ترجمه همایون صنعتی‌زاده، تهران، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۷۲.

کلیدواژه‌ها: تاریخ نجوم، ستاره‌شناسان نامی

۹. جستاری در پیشینه دانش کیهان و زمین در ایران، مانوئل بربریان (۱۳۲۴)، بنیاد نیشابور: نشر بلخ ۱۳۷۶.

کلیدواژه‌ها: تاریخ نجوم، منجمان ایرانی، نجوم در ایران

۱۰. پیشگامان دانش اخترشناسی، علی‌اکبر شریفی.

کلیدواژه‌ها: تاریخ نجوم، منجمان اولیه، منجمان مسلمان، نجوم در تمدن اسلامی

۱۱. پیشگامان اخترشناسی، منوچهر احتشامی، بی‌نا، ۱۳۵۳.

کلیدواژه‌ها: تاریخ نجوم، منجمان اولیه، منجمان مسلمان

۱۲. کارنامه ایرانیان در زمینه نوآوری‌های ریاضیات، نجوم و گاه‌شماری، یونس کرامتی، اهل قلم: ۱۳۸۰.

کلیدواژه‌ها: تاریخ نجوم، منجمان ایرانی، نجوم در ایران

ب) عربی

۱. الخوارزمی، العالم الفلکی ریاضی، محمد عاطف البرقوقی و ابوالفتح محمد

التونسی، قاهره: الدار القومیة للطباعة و النشر، ۱۹۶۴.

کلیدواژه‌ها: نجوم، تاریخ نجوم، خوارزمی، قرن سوم

۲. ابن الشاطر، جمع‌آوری استاد دکتر ا.س. کیندی و دکتر عماد غانم بی‌جا، ۱۹۷۶.

- کلیدواژه‌ها: نجوم، منجمان مسلمان، تاریخ نجوم، نجوم در تمدن اسلامی
۳. غرة الزیجات، و زیج کرن تلک. بیحانند بنارسی، حیدرآباد السند: جامعه السند، الجمع العلمی السندی، ۱۹۷۳.
- کلیدواژه‌ها: زیج، تاریخ زیج، ستاره‌شناسی
۴. اسطرلاب عند العرب، احمد مختار صبری، قاهره: مطبعه جامعه فؤاد اول، ۱۹۴۷.
- کلیدواژه‌ها: اسطرلاب، تاریخ نجوم، نجوم
۵. القاموس الفلکی و الابراج و صور النجوم او کوکباتها و اسمائها العربیه، منصور حنا جرداق، بیروت: ۱۹۵۰.
- کلیدواژه‌ها: قاموس فلکی، نجوم، تاریخ نجوم، اصطلاحات نجوم
۶. المعجم الفلکی، امین فهد المعلوف، قاهره: دارالکتب المصریه، ۱۹۳۵.
- کلیدواژه‌ها: اصطلاحات نجوم، نجوم، تاریخ نجوم
۷. علم الفلک فی العالم الاسلامی، الدومیلی، بی‌جا: ۱۹۴۱.
- کلیدواژه‌ها: نجوم، علم نجوم، تاریخ نجوم اسلامی
۸. تاریخ الفلک عند العرب، دکتر امام ابراهیم احمد.
- کلیدواژه‌ها: نجوم، تاریخ نجوم، تاریخ نجوم مسلمین
۹. تاریخ علم الفلک، عبدالحی حمود، بی‌جا، ۱۹۵۲.
- کلیدواژه‌ها: نجوم، تاریخ نجوم، نجوم در نزد مسلمانان، نجوم اسلامی
۱۰. مآثر العرب الرياضیات و الفلک، منصور حنا جرداق، بیروت، ۱۹۳۷.
- کلیدواژه‌ها: ریاضیات، نجوم، تاریخ نجوم، تاریخ ریاضی
۱۱. تراث العرب العلمی فی الرياضیات و الفلک، قدری حافظ طوقان، قاهره: دارالعلم، ۱۳۸۲. کلیدواژه‌ها: ریاضیات، نجوم، تاریخ نجوم، تاریخ ریاضیات

۱۲. فرجه الهموم و الغموم فی العلامات و المسافات و النجوم، شهاب حسن صالح، بی تا.

کلیدواژه‌ها: تاریخ نجوم، نجوم در کشورهای اسلامی

۱۳. الرسائل المتفرقة فی الهيئة للمتقدمین.

کلیدواژه‌ها: تاریخ نجوم، نجوم در کشورهای اسلامی، منجمان مسلمان

۱۴. علم الفلك تاريخه عند العرب فی القرون الوسطی، کارلو آلفونسو نالینو، بی تا، ۱۹۱۱ م.

کلیدواژه‌ها: نجوم اسلامی، نجوم، تاریخ نجوم

ج) لاتین

1. **Islamic Astronomical Instruments**, D.Aiking.

کلیدواژه‌ها: نجوم، دانش مسلمین، تاریخ نجوم، آلات نجوم

2. **Islamic Mathematical Astronomy**, D.A. King.

کلیدواژه‌ها: نجوم، ریاضی فلکی، نجوم اسلامی، دانش مسلمین

3. **Islamic Astrolabists and Their Works**, L.Ai Mayer.

کلیدواژه‌ها: نجوم، آلات نجوم، نجوم اسلامی، دانش مسلمین، منجمین مسلمان

4. **Islamic Astronomy And Medieval Spain**, J.Samso.

کلیدواژه‌ها: نجوم، تاریخ نجوم، اسپانیای قرون وسطی، دانش مسلمین

5. **The Arabs And the Stars**, P. Kunitzsch.

کلیدواژه‌ها: نجوم، علم نجوم، منجمین مسلمان، دانش مسلمین

6. **A History of Arabic Astronomy**, George Saliba.

کلیدواژه‌ها: نجوم، تاریخ نجوم، نجوم اسلامی، منجمین مسلمان، دانش مسلمین

7. A History of Arabic Astronomy Planetary Theories During the Golden Age of Islam, George Saliba.

کلیدواژه‌ها: نجوم، نجوم اسلامی، دانش مسلمین

۴. فیزیک و شیمی

الف) فارسی

۱. اوزان و مقیاس‌ها در اسلام، والتر هینتس، ترجمه غلامرضا وره‌رام، تهران، نشر مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۸۶.

کلیدواژه‌ها: وزن‌ها، مقیاس

۲. فیزیک در تاریخ، ج. د. برنال، ترجمه علی معصومی، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: تاریخ فیزیک، فیزیکدانان نامی، فیزیکدانان مسلمان

۳. سرگذشت فیزیک

کلیدواژه‌ها: تاریخ فیزیک، فیزیکدانان نامی، فیزیکدانان مسلمان

۴. مشاهیر فیزیک در تمدن اسلامی، علی عبدالله دفاع، جلال شوقی، ترجمه رضا محمدزاده، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۲.

کلیدواژه‌ها: سهم مسلمانان در علوم طبیعی، فیزیکدانان مسلمان، فیزیک در تمدن اسلامی، تاریخ فیزیک

۵. نظر متفکران اسلامی درباره طبیعت، سیدحسین نصر، تهران، شرکت سهامی خوارزمی، ۱۳۵۹.

کلیدواژه‌ها: طبیعت، فیزیک، متفکران اسلامی

۶. تاریخ مختصر شیمی، محمدرضا ملاردی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی،

تهران، انتشارات مدرسه، ۱۳۶۹.

کلیدواژه‌ها: شیمی، تاریخ شیمی، اسلام

۷. شیمیدانان نامی اسلامی، جعفر آقایانی چاوشی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۵۷.

کلیدواژه‌ها: شیمی، شیمیدانان نامی اسلامی، تاریخ شیمی

ب) عربی

۱. اعلام المهندسين في الاسلام، احمد تیمور، قاهره: مطبعة دارالكتاب العربي، ۱۹۵۷م.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان، مهندسين، تاریخ فیزیک

۲. ابن سینا و الكیمیا، احمد آتش، آنکارا: باسیمری، ۱۹۵۲ م.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، شیمی، تاریخ شیمی

۳. مصنفات علم الكیمياء للحکیم جابر بن حیان، شروهلمیارد، پاریس، ۱۹۲۸ م.

کلیدواژه‌ها: شیمی، جابر بن حیان، تاریخ شیمی

۴. الامام الصادق ملهم الكیمياء، دکتر محمدیحیی الهاشمی، منشورات مؤسسات

السوریة العراقیه، قاهره: حلب، بغداد.

کلیدواژه‌ها: شیمی، تاریخ شیمی، امام صادق(ع)

۵. مذاهب الذره عند المسلمین (اتم‌شناسی مسلمین)، پینیس، ترجمه به عربی از

ابوریده، قاهره: ۱۹۴۶م.

کلیدواژه‌ها: اتم، اتم‌شناسی، تاریخ اتم نزد مسلمین

۶. التالد و الطریف فی الفن الاسلامی، سرتامی آرنو، همکاری لاونس بینین، بی‌تا،

بی جا.

کلیدواژه‌ها: مهندسی، فنون، فن، فیزیک

۷. الکیماویون العرب (شیمیدانان مسلمان)، ژ. روستا، بی جا، بی تا.

کلیدواژه‌ها: شیمی، شیمیدانان مسلمان، تاریخ شیمی

۸. الکیماء عند العرب، روحی الخالیدی، قاهره: دارالمعارف، ۱۹۵۳م.

کلیدواژه‌ها: شیمی، تاریخ شیمی، شیمیدانان مسلمان

۹. علم الکیما فی الحضاره الاسلامیه، مصطفی لیبب عبدالغنی، بی جا، بی تا.

کلیدواژه‌ها: شیمی، تمدن اسلامی، تاریخ شیمی، کیمیا

۱۰. علماء العرب و المسلمین فی الکیماء و الطبیعیات، احمد مدحت، بی جا:

دارالفکر العربی، ۱۹۹۸.

کلیدواژه‌ها: تاریخ شیمی، دانشمندان اسلامی، شیمیدانان مسلمان

ج) لاتین

1. Arabic Water Clocks, D.R Hill.

کلیدواژه‌ها: فیزیک، مکانیک، ساعت آبی

۵. فلسفه و منطق

الف) فارسی

۱. فارابی مؤسس فلسفه اسلامی، رضا داوری، تهران، وزارت فرهنگ و آموزش

عالی، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، انجمن اسلامی حکمت و فلسفه ایران،

۱۳۶۲.

کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، فارابی، فلسفه

۲. احوال و افکار فارابی، ر. والترز، ترجمه رضا داوری، تهران، دانشگاه تهران،

۱۳۵۴.

کلیدواژه‌ها: فارابی، فلسفه فارابی، فلسفه اسلامی

۳. زندگی و آثار و فلسفه ابو نصر فارابی، مهرداد مهرین، داود رسایی، تهران، بنگاه

مطبوعات عطایی، ۱۳۳۸.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلسفه فارابی

۴. فیلسوف مستقل‌الرأی، گفتاری در شرح حال، اندیشه و افکار فارابی، سید

حسین نصر، یونسکو: ۱۳۵۳.

کلیدواژه‌ها: فارابی، فلسفه اسلامی، فلسفه فارابی

۵. فلسفه ابن سینا، محمد شاهوردی، تهران، کمیسیون توسعه معادلات فرهنگی،

۱۳۳۲.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلسفه اسلامی، ابن سینا، فلسفه ابن سینا

۶. گفتار بوعلی در منطق، الهیات و طبیعیات، محمدبن عبدالکریم شهرستانی، ترجمه

محمد رضا جلالی نائینی، ۱۳۵۷.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، منطق، فلسفه

۷. حکمت بوعلی سینا، محمد صالح علامه حائری مازندرانی، مقدمه و ترجمه از

عمادالدین حسینی اصفهانی شه‌میرزاده، به تصحیح و اهتمام فضاییلی، تهران، شرکت

سهامی چاپ کانون نشر و چاپ مهرآیین، ۱۳۴۴.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلسفه ابن سینا، حکمت

۸. سؤال بهمنیار از شیخ الرئيس و جواب او، بی‌نا، تهران، دارالخلافة ۱۳۱۳ ق.
کلیدواژه‌ها: فلسفه، ابن‌سینا، فلسفه اسلامی
۹. سه حکیم مسلمان، سیدحسین نصر، ترجمه احمد آرام، تبریز: کتابفروشی سروش، فرانکلین، ۱۳۴۵.
کلیدواژه‌ها: فلاسفه اسلامی، فلسفه، فلسفه اسلامی
۱۰. عقل در حکمت مشاء از ارسطو تا ابن‌سینا، علی‌مراد داوودی، تهران، دهخدا، ۱۳۴۹.
کلیدواژه‌ها: حکمت مشاء، فلسفه، ابن‌سینا، فلاسفه مسلمان، مشائین
۱۱. انجمن هزاره فیلسوف دانشمند ابن‌سینا، مرد شرق از نظر فلاسفه غرب، آرتورجان آربری، تصحیح جی. ام. ویکنز، ترجمه محسن بینا، تهران، ضرابی، ۱۳۳۳.
کلیدواژه‌ها: ابن‌سینا، تاریخ فلسفه، فلسفه
۱۲. واژه‌نامه بسامدی معیار العقول ابن‌سینا، محمد بدیع، تهران، فرهنگستان زبان ایران، ۱۳۵۲.
کلیدواژه‌ها: اصطلاحات فلسفی، ابن‌سینا
۱۳. سرگذشت و عقاید فلسفی خواجه نصیرالدین طوسی، محمد مدرس زنجانی، به انضمام بعضی از رسائل و مکاتبات وی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۳.
کلیدواژه‌ها: فلسفه، تاریخ فلسفه، خواجه نصیر
۱۴. حکمت عملی از نظر خواجه نصیرالدین طوسی، جلال‌الدین همایی، تهران، دهخدا، ۱۳۴۸.
کلیدواژه‌ها: حکمت عملی، خواجه نصیر، فلسفه، تاریخ فلسفه
۱۵. منطق و معرفت در نظر غزالی، غلام حسین ابراهیمی دینانی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۰.

کلیدواژه‌ها: منطق، معرفت، غزالی، متفکرین مسلمان

۱۶. بررسی و داوری در مسائل اختلافی میان دو فیلسوف اسلامی خواجه نصیر

طوسی و امام فخر رازی، سیدحسن حسنی، بی‌جا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، تاریخ فلسفه اسلامی، خواجه نصیرالدین طوسی، امام فخر رازی

۱۷. میزان دانش: ویژه نظرات مناطق و فلاسفه اسلامی در علم منطق، محسن حیدر

رضوانی، تهران، تمدن اسلامی، ۱۳۸۰.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، فرهنگ اسلامی، فلسفه اسلامی، منطق

۱۸. افلاطون فی اسلام، مشتمل بر رساله‌هایی از فارابی و دیگران و تحقیق درباره

آنها، به اهتمام دکتر عبدالرحمن بدوی با مقدمه به زبان فرانسه، تهران، انتشارات

مؤسسه مطالعات اسلامی دانشگاه تهران، ۱۳۵۳.

کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، تاریخ فلسفه اسلامی، فارابی

۱۹. دو رساله فلسفی در بیان اراده انسان (جبر و اختیار؛ خواجه نصیرالدین

طوسی- جبر و تفویض صدرالمتألهین شیرازی، بی‌جا، نشر علوم اسلامی، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، جبر و اختیار، خواجه نصیرالدین طوسی، ملاصدرا، تاریخ

فلسفه اسلامی

۲۰. تاریخ فلاسفه ایرانی از آغاز اسلام تا به امروز، علی اصغر حلبی، تهران، زوار،

۱۳۶۱.

کلیدواژه‌ها: تاریخ فلسفه، فلسفه اسلامی، فلاسفه ایرانی

۲۱. فلاسفه شیعه، عبدا... نغمه، ترجمه جعفر غضبان، تهران، سازمان انتشارات آموزش

انقلاب اسلامی، ۱۳۶۷.

کلیدواژه‌ها: فیلسوفان مسلمان، فلسفه اسلامی، فیلسوفان شیعه، تاریخ فلسفه

۲۲. فلسفه در عصر رنسانس اسلامی، ابوسلیمان سجستانی و مجلس او، جوئل کرمر، ترجمه محمد سعید حنایی کاشانی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۹.
- کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، تاریخ فلسفه اسلامی، فیلسوفان مسلمان، آموزش فلسفه در دوره تمدن اسلامی
۲۳. تاریخ فلسفه در جهان اسلام، حنا الفاخوری و خلیل الجّر، ترجمه عبدالمحمد آیتی، تهران؛ انتشارات زمان، ۱۳۵۵.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ فلسفه، فلسفه اسلامی، تاریخ فلسفه اسلامی، فلسفه در دوره تمدن اسلامی
۲۴. تاریخ فلسفه اسلامی، سید حسین نصر، ویراستاری اولیور لیمن، تهران، نشر حکمت، ۱۳۸۳.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ فلسفه، تاریخ فلسفه اسلامی، فلسفه اسلامی، فلسفه در تمدن اسلامی
۲۵. تاریخ فلسفه در اسلام، تجیتز دوبور، ترجمه عباس شوقی، تهران، عطایی، چاپ دوم، ۱۳۴۳.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ فلسفه، فلسفه، فلاسفه مسلمان
۲۶. تاریخ فلاسفه اسلام، مرتضی مدرسی چهاردهی، تهران، علمی، ۱۳۳۶.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ فلسفه اسلامی، فلسفه اسلامی، فیلسوفان مسلمان
۲۷. فلسفه اسلامی از آغاز تا دوران حاضر (ج ۱)، گلستانی.
- کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، تاریخ فلسفه اسلامی، فیلسوفان مسلمان
۲۸. تاریخ فلسفه در اسلام (۲ جلد)، میان محمد شریف، ترجمه فارسی زیر نظر نصرالله بروجردی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۰-۱۳۶۲.

- کلیدواژه‌ها: فلسفه، تاریخ فلسفه، فلسفه اسلامی، فیلسوفان مسلمان
۲۹. سیر فلسفه در جهان اسلام، ماجد فخری.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ فلسفه، فلسفه در سرزمین‌های اسلامی، فیلسوفان مسلمان، فلسفه در تمدن اسلامی
۳۰. تاریخ فلسفه اسلامی، هانری کرین (۱۹۷۹-۱۹۰۳ م)، حسین نصر و عثمان اسماعیل یحیی (نویسندگان همکار)، ترجمه سیدجواد طباطبایی، تهران، امیرکبیر.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ فلسفه، فلسفه اسلامی، فیلسوفان مسلمان
۳۱. مجموعه سخنرانی‌ها و مقاله درباره فلسفه و عرفان اسلامی، مهدی محقق، هرمان لندلت، تهران، مؤسسه مطالعات اسلامی، دانشگاه مک‌گیل مونترال، ۱۳۴۹.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ فلسفه، فلسفه اسلامی، تاریخ فلسفه اسلامی، فیلسوفان مسلمان
۳۲. جدال کلام، عرفان و فلسفه در تمدن اسلامی، محمد عابد الجابری، تهران، یادآور، ۱۳۸۱.
- کلیدواژه‌ها: کلام در تمدن اسلامی، فلسفه در تمدن اسلامی، فلسفه در سرزمین‌های اسلامی، فیلسوفان و متکلمان مسلمان
۳۳. ماجرای فکر فلسفی در جهان اسلام، غلام‌حسین ابراهیمی دینانی، تهران، طرح‌نو، ۱۳۷۶.
- کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، تاریخ فلسفه، سنت
۳۴. سنت‌های عقلانی در اسلام، فرهاد دفتری، ترجمه فریدون بدره‌ای، تهران، نشر و پژوهش فرزانه‌روز، ۱۳۸۰.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، مسلمانان، کشورهای اسلامی، تمدن
۳۵. تاریخ علوم عقلی در تمدن اسلامی تا اواسط قرن پنجم، ذبیح‌الله صفا، تهران،

مجید، ۱۳۸۳.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن اسلامی، تاریخ علوم، فلسفه اسلامی

۳۶. تاریخ تمدن اسلام (بررسی‌هایی چند در فرهنگ و علوم عقلی اسلامی).

علی اصغر حلبی، تهران، اساطیر، ۱۳۷۲.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تاریخ، فرهنگ اسلامی، فلسفه اسلامی، علوم عقلی

۳۷. گنجینه خرد: بررسی تحلیلی منطق در مهد تمدن اسلامی، مهدی هادوی

تهرانی، تهران، الزهراء، ۱۳۶۹.

کلیدواژه‌ها: تاریخ منطق، منطق در میان مسلمانان، منطق در تمدن اسلامی

ب) عربی

۱. الفارابی، حیات، آثار، فلسفه، احمد شمس‌الدین، بیروت: دارالکتب العلمیه،

۱۴۱۱ ق.

کلیدواژه‌ها: فارابی، فلسفه فارابی، فلسفه، فلسفه اسلامی

۲. رسائل الفللسفیه، الکندی و الفارابی و ابن باجه و ابن عدی، عبدالرحمن بدوی،

بیروت: دارالاندلسی، ۱۹۸۳ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ فلسفه، فلسفه اسلامی، فیلسوفان مسلمان

۳. فیلسوفان راند، الکندی و الفارابی، جعفر آل یاسین، بیروت: دارالاندلسی، ۱۹۸۳ م.

کلیدواژه‌ها: کندی، فارابی، فلسفه اسلامی، فلسفه

۴. ابن سینا حضور، الفکری بعد الف عام، جیرار مهمی، تقدیم الدب، فرید جیر، بیروت:

دارالمشرق، ۱۹۹۱ م.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، فلسفه ابن سینا، فلسفه اسلامی

٥. المنطق السینوی، عرض و دراسه للنظریه المنطقیه عند ابن سینا، جعفر آل یاسین، بیروت: دارآفاق الحدیده: ١٤٠٣ ق، ١٩٨٣ م.
کلیدواژه‌ها: منطق، منطق ابن سینا
٦. ارسطو عند العرب، عبدالرحمن بدوی، قاهره: مکتبه النهضه المصریه، ١٩٤٧ م.
کلیدواژه‌ها: ابن سینا، فلسفه ابن سینا، مشایی
٧. البرهان من کتاب الشفاء، عبدالرحمن بدوی، قاهره: مکتبه النهضه المصریه، ١٩٥٤ م.
کلیدواژه‌ها: برهان، کتاب شفاء، فلسفه، مشائی
٨. من افلاطون الی ابن سینا، جمیل صلیبا، دمشق: المکتبه الکبری للتألیف والنشر، ١٩٥١ م.
کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلسفه اسلامی، تاریخ فلسفه
٩. ابن سینا بین الدین و الفلسفه، حموده، غرابه، مصر: دارالطباعه النشر الاسلامیه، ١٣٦٦ ق.
کلیدواژه‌ها: ابن سینا، فلسفه، فلسفه اسلامی، دین و فلسفه
١٠. فلسفه ابن سینا و اثرها فی اروبه خلال القرون الوسطی، ا.م، حواشون، نقله الی العربیه رمضان لاوند، بیروت: دارالعلم للملایین، ١٩٥٠ م.
کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلسفه ابن سینا، فلسفه غربی، فلسفه اروپایی، قرون وسطی
١١. المنطق عندالغزالی، رفیق العجم.
کلیدواژه‌ها: منطق، منطق غزالی، منطق در تمدن اسلامی
١٢. الغزالی، فقیهاً و فیلسوفاً و متصوفاً، حسین امین، بغداد: جامعه بغداد، ١٩٦٣ م.
کلیدواژه‌ها: متفکرین مسلمان، غزالی، فلسفه
١٣. الغزالی و ابن رشد، نجیب مخول، بیروت: ١٩٦٢ م.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلاسفه مسلمان، متفکرین مسلمان، غزالی، ابن‌رشد

۱۴. ابن رشد و الغزالی، التهافتان، قمیر یوحنا، بیروت: دارالمشرق، ۱۹۸۶ م.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، متفکرین مسلمان، غزالی، ابن‌رشد

۱۵. ابن رشد و فلسفه، فرح انطون، اسکندریه: الجامعه، ۱۹۰۳ م.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلاسفه اسلامی، ابن‌رشد، فیلسوفان مسلمان

۱۶. بین‌الدین و الفلسفه فی رأی ابن رشد و فلاسفه العصر الوسيط، محمد یوسف

موسی، مصر: دارالمعارف، ۱۹۵۹ م.

کلیدواژه‌ها: فلسفه و دین، ابن‌رشد، فلاسفه اسلامی

۱۷. الوجود و الخلود فی فلسفه ابن‌رشد، محمد بیصار، بیروت: دارالکتب اللبنانی،

۱۹۷۳ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ فلسفه، فلسفه ابن‌رشد، وجود و خلود

۱۸. ابن رشد الفيلسوف، محمد یوسف موسی، القاہرہ: لجنہ، ترجمہ

دائرة المعارف الاسلامیہ، ۱۹۴۵ م.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلاسفه اسلامی، فلسفه اسلامی، ابن‌رشد

۱۹. ابن رشد و الرشديه، ارنست رنان، نقله الى العربيه، عماد زعيتر، القاہرہ: طبع، دار

احياء الكتب العربيه، ۱۹۷۲ م.

کلیدواژه‌ها: فلاسفه مسلمان، فلسفه اسلامی، ابن‌رشد، ابن‌رشد گرایان

۲۰. النزعه العقلية فی فلسفه ابن‌رشد، محمد عاطف العراقی، القاہرہ: دارالمعارف،

۱۹۶۷ م.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلاسفه اسلامی، عقل و علم

۲۱. فلسفه المعتزله، البیر نصری ادیب، اسکندریه: بی‌جا، ۱۹۵۰ م.

- کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلسفه اسلامی، فیلسوفان معتزله
۲۲. **المعرفه عند المفكرى المسلمين**، محمد غلاب، القاهره: الدار المصریه للتأليف و الترجمة، ۱۹۶۶م.
- کلیدواژه‌ها: شناخت، عقل و علم، دانشمندان اسلامی، تاریخ علم
۲۳. **اهداف الفلسفه الاسلاميه، نشأتها و تطورها**، عبدالدايم الانصارى، القاهره: دارالفكر العربى، ۱۹۴۸ م.
- کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، فلاسفه مسلمان، فلسفه
۲۴. **فى الفلسفه الاسلاميه منهج و تطبيقه**، (۲ جلد)، ابراهيم مذكور.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ فلسفه، تاریخ فلسفه اسلامی، روش‌های فلسفه اسلامی، فلسفه در تمدن اسلامی
۲۵. **فى سبيل موسوعه فلسفيه**، ابن سینا، الغزالی، الفارابى، مصطفى غالب، بيروت: دارالمکتبه الهلال، ۱۹۸۱ م.
- کلیدواژه‌ها: فرهنگ اصطلاحات فلسفی، فلسفه، غزالی، ابن سینا، فارابى
۲۶. **فى سبيل موسوعه فلسفيه ابوالعلاء المعرى**، ابن رشد، ابن خلدون (۳ ج)، خليل شرف‌الدين، بيروت: دارمکتبه الهلال، ۱۹۸۳ م.
- کلیدواژه‌ها: فرهنگ اصطلاحات فلسفی، ابن رشد، ابن خلدون، تاریخ فلسفه
۲۷. **موسوعه مصطلحات الفلسفه عند العرب**، جيزار جهامى.
- کلیدواژه‌ها: فلسفه، مفاهیم فلسفی، فلسفه در تمدن اسلامی
۲۸. **فلاسفه الشيعه**، شيخ عبدا... نعمه، بيروت: دارالمکتبه الحيات، بى تا.
- کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلسفه اسلامی، فیلسوفان شيعه
۲۹. **تمهيد لتاريخ الفلسفه الاسلاميه**، شيخ مصطفى عبدالرزاق، قاهره: ۱۳۷۹ ق، چاپ دوم.

- کلیدواژه‌ها: تاریخ فلسفه، فلسفه اسلامی، فلسفه، فیلسوفان مسلمان
۳۰. **فلسفه الاسلام فی الغرب العربی**، جمعی از محققان، تطوان: انتشارات جمعیه نبراس الفکر، بی تا.
- کلیدواژه‌ها: فیلسوفان مسلمان، فلسفه اسلامی، فیلسوفان مغرب اسلامی
۳۱. **تاریخ الفلسفه الاسلام فی المشرق و المغرب**، محمد لطفی جمعه، نشر نجیب متری، ۱۳۴۵ ق، ۱۹۲۷ م.
- کلیدواژه‌ها: فلسفه، تاریخ فلسفه، فلسفه اسلامی، فیلسوفان مسلمان
۳۲. **الوافی فی تاریخ الفلسفه العربیه**، عبدالحلو.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ فلسفه، تاریخ فلسفه اسلامی، فیلسوفان مسلمان، فلسفه در تمدن اسلامی
۳۳. **المناهج و الاعراف العقلانیه فی الاسلام**، فرهاد دفتری، دارالساقی، معهد الدراسات الاسماعیلیه، ۲۰۰۴ م.
- کلیدواژه‌ها: روش عقلی، شناخت عقلی، منطق، فلسفه اسلامی
۳۴. **دراسات فی الفلسفه الاسلامیه**، قاسم محمود، قاهره: نشر دارالمعارف، ۱۳۴۶ ق، ۱۹۶۷ م.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ فلسفه، تاریخ فلسفه اسلامی، فیلسوفان مسلمان، فلسفه در تمدن اسلامی
۳۵. **تاریخ الفلسفه الاسلامیه**، ماجد فخری.
- کلیدواژه‌ها: فلسفه، تاریخ فلسفه، تاریخ فلسفه اسلامی، فیلسوفان مسلمان، آثار فلسفی در تمدن اسلامی
۳۶. **مناهج البحث عند مفکری الاسلام و اکتشاف المنهج العلمی فی العالم**

الاسلامی، دکتر علی سامی النشار، مصر: دارالمعارف، ۱۹۶۵م.

کلیدواژه‌ها: روش علمی، روش بحث، متفکرین مسلمان

۳۷. **مناهج العلماء المسلمين فی البحث العلمی**، فرانتس روزنتال، ترجمه انیس

فریحه، بیروت: دارالشفافه، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: روش علمای مسلمان، بحث علمی، روش علمی

۳۸. **المنهج العلمی عند علماء العرب**، ماهر عبد القادر محمد علی، بی‌جا: ندوه الثقافه

و العلوم، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: روش‌شناسی، روش‌شناسی دانشمندان اسلامی

ج) لاتین

1. **Islamda Felsefa ve Farabi**, Cavit Sunar, Ankara: Ankara University.

کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، فلسفه فارابی، حکمای مسلمان

2. **Die Philosophischen An Sichten Von, Razi und Tusi**. Max Joseph
Heinrivh Horten, Mit Einem An Hang. Bonn: Peter Hastein, 1910.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، فلسفه رازی، فلسفه خواجه نصیر طوسی، تاریخ فلسفه، فلاسفه مسلمان

3. **Die Metaphysik Avicennas Enthahend die Metaphysik, Theohlgie, Kosmologie and Ethik**, M. Horten, Ubersetzt und Erlautert, New York: R.
Hanpt. 1901

کلیدواژه‌ها: ابن‌سینا، متافیزیک، جهان‌شناسی، اخلاق، فلسفه

4. **Lexique de la langue Philosophique d' Ibn Sina**, Goichon, A.M Parsi:
Desclee de Brouwnner. 1938.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، فلسفه، تاریخ فلسفه

5. Ibn Sina die Peripatetische "Aussagen Ligik", Leiden: E.J. Brill, 1989.

کلیدواژه‌ها: مشائین، ابن سینا، منطق

6. The Medieval Islamic, Iysa A Bello, Controversy between Philosophy and Orthodoxy: Ijma and Tawil in the Conflict between Al Ghazali and Ibn Rushd, Leiden: E.J. Brill, 1989.

کلیدواژه‌ها: ابن رشد، غزالی، فلسفه، فلاسفه مسلمان

7. History of Islamic Philosophy, Hossein Nasr.

کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، تاریخ فلسفه، فلاسفه مسلمان

8. The History of Philosophy in Islam , T. J. DE Boer.

کلیدواژه‌ها: تاریخ فلسفه، فلسفه در اسلام، متفکرین و فلاسفه مسلمان

9. Essays on Islamic Philosophy and Science, G.f.Hourani.

کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، علم در اسلام، تاریخ فلسفه، تاریخ علم

10. Classification of Knowledge in Islam, O. Bakar.

کلیدواژه‌ها: علوم، طبقه‌بندی علوم، اسلام و علم

۶. تاریخ علم

الف) فارسی

۱. مدارس نظامیه و تأثیرات علمی و اجتماعی آن، نورالله کسائی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۳.

کلیدواژه‌ها: قرن پنجم، تاریخ مدارس، دانش، تاریخ علم

۲. تاریخ دانشگاه‌های بزرگ اسلامی، عبدالرحیم غنیمه، ترجمه نورالله کسایی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۲.
- کلیدواژه‌ها: دانشگاه‌ها در سرزمین‌های اسلامی، تاریخ دانشگاه‌ها، دانشگاه‌های بزرگ در تمدن اسلامی
۳. تاریخ کتابخانه‌های مساجد، محمد مکی، ترجمه محمد عباس‌پور و محمدجواد مهدوی، مشهد: آستان قدس رضوی، ۱۳۷۳.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ کتاب، تاریخ کتابخانه، کتابخانه‌های مساجد
۴. مجموعه مقالات کنگره بین‌المللی کتاب و کتابخانه در تمدن اسلامی، گردآورنده محمد فرخ‌زاده، مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۷۹.
- کلیدواژه‌ها: کتاب، کتابخانه، کتاب در تمدن اسلامی، کتابخانه بزرگ در سرزمین‌های اسلامی
۵. کتابخانه‌ها و مجموعه‌های نسخه‌های خطی عربی در جهان همراه با کتاب‌شناسی علوم قرآنی، حدیث، تاریخ‌نگاری، تاریخ و فرهنگ و ادبیات، فقه، کلام، تصرف، فؤاد سزگین، ترجمه چنگیز پهلوان، نشر معارف، ۱۳۶۶.
- کلیدواژه‌ها: ادبیات عربی، سرگذشتنامه و کتاب‌شناسی، نسخه‌های خطی
۶. وقف و ساختار کتابخانه‌های اسلامی، یحیی محمد ساعتی، ترجمه احمد امیری شادمهری، مشهد: آستان قدس رضوی، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۷۴.
- کلیدواژه‌ها: وقف کتاب و کتابخانه، کتابخانه‌های اسلامی، کتاب در تمدن اسلامی
۷. نگاهی به کتابخانه و ساختمان و خدمات آن در درخشان‌ترین دوران تمدن اسلامی، پرویز عازم، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۷۴.
- کلیدواژه‌ها: کتابخانه در تمدن اسلامی، کتابخانه‌های بزرگ اسلامی

۸. نقش کتابخانه‌های مساجد در فرهنگ و تمدن اسلامی، محمد مکی سباعی، تهران، سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، گروه انتشارات، ۱۳۷۳.
- کلیدواژه‌ها: کتابخانه‌های مساجد، کتاب در تمدن اسلامی، کتابخانه در تمدن اسلامی
۹. کتاب‌های بزرگ تمدن اسلامی، بلوص، نبی‌بخشی، سفینه، ۱۳۸۳.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، کتاب‌های مسلمانان، کتاب
۱۰. فهرست نسخه‌های خطی مرکز احیای میراث اسلامی (ج ۳-۱)، سید احمد حسینی اشکوری.
- کلیدواژه‌ها: کتاب، کتاب‌های تمدن اسلامی، نسخه‌های عکسی
۱۱. گنجینه‌های دست‌نویس‌های اسلامی در ایران، هادی شریفی، ترجمه و تصحیح احمدرضا رحیمی ریس، تهران، مؤسسه نشر فهرستگان، ۱۳۷۹.
- کلیدواژه‌ها: کتاب، کتاب‌های دست‌نویس، کتاب در دوره تمدن اسلامی
۱۲. فهرست نسخه‌های خطی فارسی دانشگاه استانبول، کتابخانه دانشگاه استانبول و توفیق هاشم‌پور سبجانی و حسام‌الدین آق‌سو، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی، ۱۳۷۴.
- کلیدواژه‌ها: کتاب، کتاب‌های خطی، کتاب‌های تمدن اسلامی
۱۳. فهرست نسخه‌های خطی دایرةالمعارف بزرگ اسلامی، احمد منزوی، تهران، دایرةالمعارف بزرگ اسلامی
- کلیدواژه‌ها: کتاب، کتاب‌های خطی، کتاب‌های تمدن اسلامی
۱۴. علوم اسلامی در قرن اول هجری، ذبیح‌الله منصوری، تهران، چکامه، ۱۳۶۲.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، علوم اسلامی
۱۵. گفتارهایی پیرامون تاریخ علوم عربی و اسلامی، فؤاد سزگین، ترجمه محمدرضا عطایی، مشهد: آستان قدس، ۱۳۷۱.

کلیدواژه‌ها: تاریخ علم، علم، علوم عربی، علوم اسلامی

۱۶. تاریخ علوم در اسلام، سیدحسین تقی‌زاده، به کوشش عزیزالله علیزاده، تهران، انتشارات فردوسی، ۱۳۷۹.

کلیدواژه‌ها: علوم اسلامی، منابع علم در اسلام، دانشمندان مسلمان

۱۷. تاریخ علم در اسلام و نقش دانشمندان ایرانی (مجموعه مقالات)، گردآوری محمدعلی شعاعی و محسن حیدرنیا و محسن مهدی، تهران، نشر الهدی، ۱۳۷۸.

کلیدواژه‌ها: تاریخ علم، دانشمندان ایرانی، علم در اسلام

۱۸. تاریخ علوم اسلامی، جلال‌الدین همایی، تهران، نشر هما، ۱۳۶۳.

کلیدواژه‌ها: علوم اسلامی، تاریخ علوم اسلامی، دانشمندان مسلمان

۱۹. علم در تاریخ (۴ جلد)، جان دزموند برنال، ترجمه حسین اسدپور پیرانفر، تهران، نشر امیرکبیر، ۱۳۶۵.

کلیدواژه‌ها: علم، تاریخ علم، تاریخ و علم

۲۰. تاریخ علم، ویلیام سیسیل دامپی یر، ترجمه عبدالحسین آذرنگ، تهران، سمت، ۱۳۷۱.

کلیدواژه‌ها: علم، تاریخ علم، دانشمندان مسلمان

۲۱. درآمدی تاریخی به فلسفه علم، جان لازبی، ترجمه علی‌پایا تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۶۲.

کلیدواژه‌ها: علم، تاریخ علم، علم و تاریخ، فلسفه علم

۲۲. مقدمه بر تاریخ علم، جورج سارتین، ترجمه غلام‌حسین صدری افشار، تهران، وزارت آموزش عالی، دفتر ترویج علوم، ۱۳۵۳.

کلیدواژه‌ها: علم، تاریخ علم، علم و تاریخ، متفکرین مسلمان

۲۳. کتاب‌شناسی توصیفی منابع تاریخ علوم اسلامی (۲ ج)، سیدحسین نصر، بی‌جا،

بی‌نا، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: منابع، کتاب‌شناسی، تاریخ علم، تاریخ علوم اسلامی

۲۴. تاریخ و فلسفه علم، لوئیس ویلیام هانری، هال، ترجمه عبدالحسین آذرننگ، تهران، سروش، ۱۳۶۳.

کلیدواژه‌ها: علم در تاریخ، تاریخ علم، علم، دانشمندان مسلمان

ب) عربی

۱. مدخل الی تاریخ نشر التراث العربی

کلیدواژه‌ها: نشر، تاریخ نشر، انتشار کتاب

۲. بیت الحکمه العباس (۲مجلد) گروه نویسندگان، بغداد: ناشر بیت الحکمه، چاپ اول، ۲۰۰۱ م.

کلیدواژه‌ها: بغداد، دانشمندان بیت‌الحکمه، دوره عباسی

۳. ضحی الاسلام (۳مجلد) جمع‌آوری، احمد امین، ناشر: مکتبه النهضه المصریه، بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: عصر عباسی، تاریخ علم، تمدن اسلامی

۴. العلوم عند المسلمین، اشراف حصه الصباح مدیره، ناشر: کویت دارالانوار الاسلامیه کویت، چاپ سوم، ۱۹۹۰ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ علم، علوم در نزد مسلمانان

۵. تاریخ العلم و فلسفته با تأکید بر علم زمین‌شناسی، دکتر سهل سنوی، استاد همکار

عدنان نقاش، دانشگاه بغداد: دانشکده علوم، چاپ اول، ۱۴۰۹ ق، ۱۹۸۹ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ علم، علم زمین‌شناسی، تمدن اسلامی

۶. تاریخ الفكر العربی الی ایام ابن خلدون، تألیف عمر فروخ، بیروت: دارالعلم

ملايين، ۱۹۷۲ م.

کلیدواژه‌ها: علم، علم در نزد مسلمین، تاریخ تمدن، تاریخ علوم

۷. تاریخ العلوم عند العرب، دکتر کامل حمود، بی‌جا، ناشر: دارالفکر لبنانی، ۱۹۹۹.

کلیدواژه‌ها: تاریخ علم، تمدن اسلامی، علوم در میان مسلمانان

۸. تاریخ العلوم عند العرب، عمر فروخ، بیروت دارالعلم للملایین، بیروت، ۱۹۸۴ م.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، علم در تمدن اسلامی

۹. دراسات فی التاريخ الفکر العربی الاسلامی، طریف الخالدي، بیروت: دارالطليعه،

۱۹۷۷ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ فکر، متفکرین اسلامی، دانش مسلمین

۱۰. تاریخ العلوم عند العرب، عباس سلیمان، دارالمعرفه الجامعيه، ۱۹۹۸ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ علم، علم، علوم اسلامی

۱۱. تاریخ العلم و دور العلماء العرب فی تقدمه، عبدالعظیم منتصر، بی‌جا:

دارالمعارف، ۱۹۹۵ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ علم، مسلمین و علم، دانش مسلمین، متفکرین اسلامی

۱۲. دراسه فی تاریخ العلوم عند العرب، حکمت نجیب عبدالرحمن، بی‌جا: نشر وزاره

التعليم العالی و الحیث العلمی جامعه الموصل، ۱۳۷۹ ق.

کلیدواژه‌ها: تاریخ علم، علم، علوم اسلامی

۱۳. المعجم الشامل للتراث العربی المطبوع (ج ۱ و ۲ و ۳ و ۵)، صالحیه، محمد

عیسی.

کلیدواژه‌ها: فرهنگ واژه‌ها، اصطلاحات، میراث اسلامی تاریخ دانش، تاریخ چاپ و

نشر

۱۴. المعجم الشامل للتراث المستدرک، هلال ناجی.
کلیدواژه‌ها: معجم، اصطلاح‌نامه، میراث علمی، دانش
۱۵. موسوعه تاریخ العلوم العربیه (۳ جلد)، رشدی راشد، گردآوری ژیس مورلون، بی‌جا: مرکز دراسات الواحده العربیه، ۱۳۷۶ ق، ۱۹۹۷ م.
کلیدواژه‌ها: دایرة‌المعارف، تاریخ علم، علم، علوم اسلامی
۱۶. موسوعه مصطلحات العلوم عند العرب، بیروت: مکتبه لبنان و ناشرون.
کلیدواژه‌ها: اصطلاحات علوم، دایرة‌المعارف، تاریخ علم، متفکرین اسلامی
۱۷. موسوعه التراث الفکری العربی الاسلامی، محمد العربی الخطای، بیروت: دارالغرب الاسلامی، ۱۹۹۸ م.
کلیدواژه‌ها: متون اندیشمندان اسلامی، دانش مسلمین، تاریخ علم
۱۸. دارالکتب المصریه تاریخها و تطورها، ایمن فؤاد سید، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: کتابخانه در تمدن اسلامی، کتابخانه‌های مصر، تاریخ کتابخانه‌ها
۱۹. المکتبات فی الحضاره العربیه الاسلامیه، ریحی مصطفی علیان، بی‌جا، دارصفاء، ۱۴۲۰ ق، ۱۹۹۹ م، ۱۳۷۸.
کلیدواژه‌ها: کتابخانه‌ها، کتابخانه در تمدن اسلامی، کتاب

ج) لاتین

1. La Science Arabe, A. Meli.

کلیدواژه‌ها: علم، علوم اسلامی، تاریخ علم، دانش مسلمین

2. Arabic Thought and its Place in History, Delacy O'leary.

کلیدواژه‌ها: علم، علوم اسلامی، تاریخ علم، دانش مسلمین

3. Encyclopedia of the History of Arabic Science, Roshdi Roshed.

کلیدواژه‌ها: اصطلاحات علوم اسلامی، علم، تاریخ علم، دانش مسلمان

۷. دانشمندان

الف) فارسی

۱. فیلسوف ری، محمد بن زکریای رازی، دکتر مهدی محقق، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۷۷.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، فلسفه اسلامی، ری، ابی‌بکر رازی
۲. مؤلفات و مصنفات ابوبکر محمد بن زکریای رازی، محمود نجم‌آبادی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۳۹.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، محمد بن ابی‌بکر رازی، پزشکی، فلسفه، شیمی، کتاب‌شناسی
۳. احوال و آثار جریر طبری، علی‌اکبر شهابی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۳۵.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، محمد بن جریر طبری، تاریخ
۴. ابن هیثم فیزیکدان اسلامی، صالح طباطبایی، تهران، روزنه، ۱۳۷۸.
- کلیدواژه‌ها: نورشناسی، ابن‌هیثم، نجوم
۵. حکیم، فاراب، گفتاری درباره ابونصر فارابی، ذبیح‌الله صفا، تهران، شورای عالی فرهنگ و هنر، مرکز مطالعات و هماهنگی فرهنگی، ۱۳۵۳.
- کلیدواژه‌ها: فلاسفه مسلمان، فلسفه اسلامی، فلسفه، حکمت، فارابی
۶. ابونصر فارابی، محسن عدوان، تهران، فارابی، پیام آزادی، بی‌نا.

- کلیدواژه‌ها: فلاسفه اسلامی، فلسفه اسلامی، فارابی، فلسفه، فلسفه یونانی
۷. احوال و آثار مطبوع و مخلوط فارابی، میرودود سیدیونسی، کنگره جهانی ابونصر فارابی، تبریز: دانشگاه آذربایجان، ۱۳۵۳.
- کلیدواژه‌ها: فلاسفه اسلامی، فارابی، فلسفه یونان، فلسفه اسلامی
۸. ابونصر فارابی، ایرج افشار، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۵۴.
- کلیدواژه‌ها: فلاسفه اسلامی، فارابی، تاریخ فلسفه، فارابی و فلسفه یونان
۹. زندگی و شرح حال علمی و فکری ابو نصر فارابی معلم ثانی یا مصلح بزرگ بشریت، ابوالقاسم هاشمی، تهران، نشر ابوالقاسم هاشمی، ۱۳۵۱.
- کلیدواژه‌ها: فلاسفه اسلامی، فارابی، فلسفه، معلم ثانی
۱۰. یادنامه فارابی، حسین نجفی، اهواز: دانشگاه جندی‌شاپور، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، ۱۳۵۳.
- کلیدواژه‌ها: حکمای مسلمان، فلسفه اسلامی، فارابی، معلم ثانی
۱۱. ابونصر محمد فارابی، سیدابوالقاسم هاشمی، تهران، صفی‌علیشاه، ۱۳۶۴.
- کلیدواژه‌ها: فلاسفه مسلمان، فلسفه، حکمت، فلسفه اسلامی، معلم ثانی
۱۲. کتاب‌شناسی توصیفی ابو نصر فارابی، جعفر آقایانی چاوشی، تهران، شورای عالی فرهنگ و هنر، مرکز مطالعات و هماهنگی فرهنگی، ۱۳۵۷.
- کلیدواژه‌ها: آثار فارابی، فارابی، دانشمندان مسلمان، فلسفه اسلامی
۱۳. ابوریحان بیرونی، شرح حال و آثار او، مهدی عابدی، یزد: اداره کل فرهنگ و هنر، فرمانداری کل یزد، ۱۳۵۲.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ علم، آثار بیرونی
۱۴. یادنامه بیرونی، مجموعه سخنرانی‌های فارسی، مولف نامعلوم، تهران، شورای

- عالی فرهنگ و هنر، مرکز مطالعات و هماهنگی، ۱۳۵۳.
کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، تاریخ علم، بیرونی
۱۵. کتاب‌شناسی ابوریحان بیرونی، احمد سعیدخان، ترجمه عبدالحی حبیبی، تهران، شورای عالی فرهنگ و هنر، مرکز مطالعات و هماهنگی فرهنگی، ۱۳۵۲.
کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، تاریخ علم، بیرونی
۱۶. شرح حال نابغه شهر ایران، علی‌اکبر دهخدا، تهران، طهوری، ۱۳۵۲.
کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، تاریخ علم، بیرونی
۱۷. زندگینامه ابوریحان بیرونی، ابوالفتح حکیمیان، تهران، نشر ابوالفتح حکیمیان، ۱۳۵۲.
کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، تاریخ علم
۱۸. پنج مقاله در شرح حال و آثار بیرونی، به مناسبت هزارمین سال نابغه بزرگ ایران، کرمان: اداره فرهنگ و هنر، ۱۳۵۲.
کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، تاریخ علم، بیرونی
۱۹. ابوریحان بیرونی، حسن برنی، افغانستان: کابل اکادمی پشتو انکشاف، ۱۳۵۲.
کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، تاریخ علم، بیرونی
۲۰. ترجمه احوال و فهرست آثار ابوریحان بیرونی، محمداکظم امام، تهران، بنیاد نیکوکاران نوریانی، ۱۳۵۲.
کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، بیرونی، آثار بیرونی
۲۱. کارنامه بیرونی (کتاب‌شناسی و فهرست آثار)، د. ژ. بوالو، ترجمه و نگارش پرویز اذکایی، تهران، وزارت فرهنگ و هنر، مرکز پژوهش‌های مردم‌شناسی و فرهنگ عامه، بی تا.

کلیدواژه‌ها: آثار بیرونی، کتاب‌شناسی

۲۲. بررسی‌هایی درباره ابوریحان بیرونی، مرکز مطالعات و هماهنگی فرهنگی شورای عالی فرهنگ و هنر، به مناسبت هزاره ولادت بیرونی، تهران، چاپخانه فری، ۱۳۵۲.
- کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، آثار بیرونی، نجوم، ریاضیات، فیزیک
۲۳. معرفی یک دانشمند و محقق برجسته، حسین نصر، بی‌جا، بی‌نا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، دانشمندان مسلمان، بیرونی
۲۴. کتاب‌شناسی توصیفی ابوریحان بیرونی، سیدحسین نصر، تهران، شورای عالی فرهنگ و هنر، مرکز مطالعات و هماهنگی و فرهنگی، ۱۳۵۳.
- کلیدواژه‌ها: آثار بیرونی، دانش مسلمین، تمدن اسلامی
۲۵. حکیم عمر خیام، غلام‌حسین مصاحب، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگ، کمیسیون ملی یونسکو در ایران، ۱۳۷۹.
- کلیدواژه‌ها: دانشمند مسلمان، ریاضیدانان، خیام
۲۶. خیامی‌نامه، جلال‌الدین همایی، تهران، نشر انجمن آثار ملی، ۱۳۴۶.
- کلیدواژه‌ها: خیام، دانشمندان مسلمان، ریاضیدانان، جبر
۲۷. کتاب‌شناسی عمر خیام، فاطمه انگورانی، گردآوری زهرا انگورانی، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۱.
- کلیدواژه‌ها: آثار خیام، ریاضیدانان مسلمان، جبر، دانشمندان مسلمان، ریاضی
۲۸. سیری در افکار علمی و فلسفی عمر خیام نیشابوری، جعفر آقایانی چاوشی، تهران، انجمن فلسفه ایران، ۱۳۵۸.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، خیام، ریاضی، جبر
۲۹. دانشنامه خیامی، رحیم رضازاده ملک، نشر علم و هنر، صدای معاصر، ۱۳۷۷.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، ریاضی، جبر، خیام

۳۰. ابوریحان بیرونی و ابن سینا، سیدحسین نصر.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، ریاضی، بیرونی، ابن سینا، فلسفه

۳۱. تجلیل از بوعلی سینا در پنجمین دوره اجلاس یونسکو در فلورانس، تهران،

انجمن آثار ملی، ۱۳۲۹.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، دانشمندان مسلمان، پزشکی، ابن سینا

۳۲. کارنامه ابن سینا، فریدون جنیدی، بنیاد نیشابور، ۱۳۶۰.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، دانشمندان مسلمان، آثار ابن سینا، تاریخ علم

۳۳. ابن سینا، مالکوم پاپ، ترجمه باجلان فرخی، تهران، مازیار، ۱۳۵۹.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، تاریخ علم، ابن سینا

۳۴. انجمن هزاره فیلسوف دانشمند ابن سینا، مرد شرق از نظر فلاسفه غرب،

آرتورجان آربری، تصحیح جی.ام. ویکنز، ترجمه محسن بینا، تهران، ضرابی، ۱۳۳۳.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، دانشمندان مسلمان، ابن سینا، فلسفه پزشکی

۳۵. مرد هزار رساله، فرازهایی از زندگی ابن سینا، رضا حجت، تهران، اطلاعات،

۱۳۶۸.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، دانشمندان مسلمان، فلسفه، پزشکی

۳۶. ابن سینا به روایت اشکوری و اردکانی، ابراهیم دیباجی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۴.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، فلسفه اسلامی، ابن سینا

۳۷. شرح احوال و آثار و افکار شرف‌الملک ابن سینا، اکبر رضوانی، تهران، بی‌نا،

۱۳۴۴.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، ابن سینا، فلسفه، پزشکی

۳۸. زندگی ابوعلی سینا، مظفر سربازی، تهران، شرکت توسعه، کتابخانه‌های ایران، ۱۳۶۸.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، ابن سینا

۳۹. راه اصفهان، سرگذشت ابن سینا، ژیلبر سینوئه، ترجمه عبدالرضا هوشنگ مهدوی، تهران، نشر گفتار، ۱۳۶۹.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، دانشمندان مسلمان

۴۰. ابن سینا، قاسم غنی، بی‌جا: فرهنگستان ایران، ۱۳۱۵.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، دانش مسلمین، ابن سینا

۴۱. شرح حال حجه الحق ابوعلی سینا، صادق گوهرین، تهران، کتابخانه ایران، ۱۳۳۱، محمد محمدعلی علمی، تهران، ۱۳۴۷.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، زندگینامه، تمدن اسلامی

۴۲. استاد استادان، زندگی بوعلی سینا، نورا... لارودی، تهران، کتاب‌های طلایی، ۱۳۴۹. کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، ابن سینا، پزشک، فلسفه

۴۳. نابغه شرق، خورشید بی‌غروب، نورا... لارودی، تهران، مؤسسه اطلاعات، ۱۳۴۰/ تهران، معراجی، ۱۳۳۸.

کلیدواژه‌ها: فلسفه، پزشک، دانش مسلمین، تاریخ علم

۴۴. مجموعه ابن سینا، ترجمه ضیاءالدین درّی، تهران، کتابخانه مرکزی، ۱۳۱۸.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، ابن سینا

۴۵. هزاره ابن سینا، مجموعه مقالات و سخنرانی‌های هزاره ابن سینا، تهران، کمیسیون ملی یونسکو در ایران، ۱۳۵۹.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، فلسفه، پزشکی، دانش مسلمین

۴۶. ابن سینا، محمود مرعشی، قم: نوین، ۱۳۴۱.
کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، دانش مسلمین، ابن سینا
۴۷. فهرست نسخه‌های مصنفات ابن سینا، یحیی مهدوی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۳۳.
- کلیدواژه‌ها: آثار ابن سینا، دانشمندان مسلمان، دانش مسلمین، ابن سینا
۴۸. روزگار ابن سینا، سعید نفیسی، تهران، کمیته هزاره، ابن سینا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: ابن سینا، زندگینامه، تمدن اسلامی
۴۹. خواجه نظام‌الملک، سیدجواد طباطبایی، تهران، طرح نو، ۱۳۷۵.
کلیدواژه‌ها: سیاستمدار، وزیر، خواجه نظام‌الملک
۵۰. یادنامه موسی خوارزمی، کنگره هزار و دوستمین سال تولد خوارزمی، تهران، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۶۳.
کلیدواژه‌ها: خوارزمی، زندگینامه، تمدن اسلامی
۵۱. غزالی‌نامه، جلال‌الدین همایی، تهران، هما، ۱۳۶۸ / تهران، چاپخانه مجلس، ۱۳۱۸.
کلیدواژه‌ها: متفکران اسلامی، غزالی، زندگینامه
۵۲. غزالی، سیداسماعیل مهاجرانی، بی‌جا، بی‌تا، ۱۳۵۶.
کلیدواژه‌ها: متفکران اسلامی، غزالی، تمدن اسلامی، زندگینامه
۵۳. امام محمد غزالی متفکر بزرگ اسلامی، ویلیام مونتگمری وات، ترجمه محمود اصفهانی‌زاده، تبریز: کتابفروشی مهر با همکاری فرانکلین، ۱۳۴۷.
کلیدواژه‌ها: متفکران اسلامی، غزالی، تمدن اسلامی، زندگینامه
۵۴. شرح حال، آثار، عقاید و نظریات ابوحامد غزالی، محمود مرعشی، قم: نوین، ۱۳۴۱.

کلیدواژه‌ها: متفکران اسلامی، غزالی، تمدن اسلامی، زندگینامه

۵۵. خداوند دانش و سیاست خواجه نصیرالدین طوسی، اقبال یغمایی، تهران، اداره کل نگارش وزارت فرهنگ و هنر، ۲۵۳۵ شاهنشاهی.

کلیدواژه‌ها: خواجه نصیرالدین، دانشمندان مسلمان

۵۶. دانشمند طوس، مجموعه مقالات گردهمایی علم و فلسفه در آثار خواجه نصیرالدین طوسی، به کوشش نصر... پورجوادی و ژیاوسل، مرکز نشر دانشگاهی، انجمن ایران‌شناسی فرانسه در ایران، ۱۳۷۹.

کلیدواژه‌ها: کتاب‌شناسی، آثار خواجه نصیرالدین طوسی، دانشمندان مسلمان، تمدن اسلامی، زندگینامه

۵۷. خواجه نصیرالدین طوسی، مصطفی بادکوبه‌ای هزاوه‌ای، تهران، شرکت توسعه کتابخانه‌های ایران، ۱۳۷۰.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، خواجه نصیر، تمدن اسلامی، زندگینامه

۵۸. احوال و آثار خواجه نصیرالدین طوسی، محمدتقی مدرس رضوی، تهران، اساطیر، ۱۳۷۰/ تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۴.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، دانش مسلمین، خواجه نصیر

۵۹. یادنامه خواجه نصیرالدین طوسی، ذبیح‌الله صفا و محمدتقی دانش‌پژوه تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۳۶.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، تاریخ علم، خواجه نصیرالدین طوسی، تمدن اسلامی، زندگینامه

۶۰. یادبود هفتصدمین سال خواجه نصیرالدین طوسی، محمدتقی مدرس رضوی، تهران، کمیسیون ملی یونسکو در ایران، ۱۳۳۵.

- کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، تاریخ علم، خواجه نصیر
۶۱. ابن بطوطه، محمدعلی موحد، تهران، طرح نو، ۱۳۷۶.
- کلیدواژه‌ها: ابن بطوطه، جغرافی، سفرنامه، تمدن اسلامی
۶۲. ابوحنیفان توحیدی، علیرضا ذکاوتی قراگزلو.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، ابوحنیفان توحیدی
۶۳. کلیات عقاید ابن خلدون درباره فلسفه، تاریخ و تمدن، عزت‌آ... رادمنش، تهران، قلم، ۱۳۵۷.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، فلسفه تاریخ، ابن خلدون
۶۴. جهان‌بینی ابن خلدون، ایو لاکوست، ترجمه مظفر مهدوی، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۶۳ / تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۴۵.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، تاریخ علم، قرن هشتم، ابن خلدون
۶۵. دانشمندان و مشاهیر ری (۲ جلد)، علی‌رضا هزار.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، رازی، تاریخ علم
۶۶. بزرگان ری (۲ جلد)، محسن صادقی.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، تاریخ علم
۶۷. سرآمدن فرهنگ و تاریخ ایران در دوره اسلامی، حسن سادات ناصری، تهران، مرکز مطالعات و هماهنگی فرهنگی و شورای عالی فرهنگ و هنر، ۱۳۵۳.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان ایرانی، فرهنگ و تمدن اسلامی، آثار علمی دانشمندان مسلمان ایرانی
۶۸. فرهنگ بزرگان اسلام و ایران از قرون اول تا چهارم هجری، آذر تفضلی، مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۷۲.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان و اندیشمندان مسلمان، علوم مسلمین، تمدن اسلامی
۶۹. ریحانه الادب فی تراجم المعروفین بالکینه او للقب یا کنی و القاب (مشمتمل بر ترجمه حال فقها، حکما، علما، اطبا و... بزرگ اسلامی)، محمدعلی مدرس، تبریز: شفق، ۱۳۴۹.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، آثار علمی مسلمانان فرهنگ و تمدن اسلامی
۷۰. زندگینامه علمی دانشمندان اسلامی^۱، ترجمه احمد آرام، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۵.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، دانش مسلمین، تمدن اسلامی، تاریخ علم
۷۱. متفکران اسلام، بارون کارا دوو، ترجمه احمد آرام، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۵۹.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، علوم اسلامی در اروپا، تمدن اسلامی، تاریخ علم
۷۲. دانشمندان نامی اسلام، محمود خیری، تهران، مؤسسه مطبوعات عطائی، ۱۳۴۱.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، تاریخ علم
۷۳. زندگینامه علمی دانشوران، چارلز کولستون گیلیسی، ترجمه احمد بیرشک و احمد آرام، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۶.

کلیدواژه‌ها: علما، مسلمان، تاریخ علم
۷۴. نامه دانشوران ناصری، شرح حال ششصد تن از دانشمندان نامی، اثر جمعی از فضلا و دانشمندان دوره قاجار، قم: مؤسسه مطبوعات دارالعلم و دارالفکر، ۱۳۷۹ق.

کلیدواژه‌ها: علما، دانشمندان مسلمان
۷۵. دایرةالمعارف دانشمندان علم و صنعت، ایزاک آسمیوف، ترجمه محمود مصاحب،

۱. این کتاب ترجمه مقالاتی است از Dictionary of Scientific Biography.

تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۵۵.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، تاریخ علم، تاریخ صنعت

ب) عربی

۱. الکندی، یوحنا قمیر، تهران، فلسفه، ۱۳۶۳.

کلیدواژه‌ها: حکمای اسلامی، فلسفه، کندی، فلسفه اسلامی

۲. مجموع الرسائل الجاحظ، طه الحاجری، بی‌جا، دارالمعارف، ۱۹۶۹ م.

کلیدواژه‌ها: جاحظ، تمدن اسلامی، دانشمند اسلامی

۳. جابر بن حیان، زکی نجیب محمود، قاهره: المؤسسه العصریه العامه، ۱۹۶۱ م.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، جابر بن حیان، شیمی، تاریخ علم

۴. جابر بن حیان و خلفاؤه، محمد محمدفیاض، قاهره: دارالمعارف، ۱۹۵۰ م.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی شیمی، تاریخ علم، جابر بن حیان

۵. الحسن بن الهیثم، دکتر رحاب عکاوی، بیروت: دارالفکر العربی، ۱۹۹۷ م.

کلیدواژه‌ها: ابن هیثم، دانشمندان مسلمان، ریاضی، هندسه، نیوتن، دکارت

۶. الحسن بن الهیثم، احمد سعید الدمرداش، قاهره: دارالکتاب العربی، ۱۹۶۹ م.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، نجوم، فیزیک، ابن هیثم

۷. الحسن بن الهیثم، زهیر الکتبی، منشورات وزاره الثقافه: ۱۹۷۲ م.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، نجوم، فیزیک، ابن هیثم

۸. رسائل ابن سنان^۱، تحقیق دکتر احمد سلیم سعیدان، ۴۰۳، ۱۹۸۳ م.

۱. این کتاب گردآوری مطالبی است از آثار ابن سنان و نظرات وی در حوزه نجوم و کلیات و اسطرلاب به دوره رساله‌هایی از ثابت بن قره و احمد بن محمد بن عبد الجلیل سجزی که دکتر احمد سلیم سعیدان در مورد مسائل هندسه انجام داده است.

- کلیدواژه‌ها: ابن‌سنان، تاریخ علم، نجوم، اسطرلاب
۹. الفارابی، یوحنا قمیر.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، فلسفه، فلسفه اسلامی، فارابی
۱۰. ابونصر محمد فارابی، عبدالامیر سلیم.
- کلیدواژه‌ها: فلاسفه مسلمان، فلسفه، فلسفه اسلامی، فارابی
۱۱. الفارابی، زاید سعید، القاهره: دارالمعارف، ۱۹۶۲ م.
- کلیدواژه‌ها: فلاسفه اسلامی، فلسفه اسلامی، معلم ثانی، فارابی
۱۲. الفارابی، حیات، آثاره فلسفه، احمد شمس‌الدین، بیروت: دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۱ق.
- کلیدواژه‌ها: حکمای مسلمان، فارابی، فلسفه اسلامی، معلم ثانی
۱۳. الفارابی، الیاس فرح، لبنان: مطبعه المرسلین اللبنانین، ۱۹۳۷ م.
- کلیدواژه‌ها: حکمای مسلمان، معلم ثانی، فارابی و فلسفه یونان
۱۴. الفارابی، مصطفی غالب، بیروت: دارالمکتبه الهلال، ۱۹۹۵ م.
- کلیدواژه‌ها: حکمای مسلمان، فلسفه اسلامی، فلسفه یونان، فارابی
۱۵. الفارابی فی المراجع العربیه، حسینعلی محفوظ، بغداد: دارالحریه للطباعه، ۱۳۵۹ق، ۱۹۷۵ م.
- کلیدواژه‌ها: فارابی، منابع عربی، دانشمندان مسلمان، معلم ثانی
۱۶. رسائل ابی نصر منصور بن علی ابن البیرونی، منصور بن علی ابونصر عراقی، حیدرآباد الدکن: دائره‌المعارف العثمانیه، ۱۳۶۷ ق، ۱۹۴۸ م.
- کلیدواژه‌ها: دانش مسلمان، دانشمندان مسلمان، بیرونی
۱۷. ابوریحان البیرونی، حیات، مؤلفاته، ابجاته العلمیه، علی احمد الشحات، القاهره،

بی‌تا.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، دانشمندان مسلمان، ابوریحان بیرونی

۱۸. ابوریحان بیرونی، علی احمد الشحات، مصر: دارالمعارف، ۱۹۶۸م.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، بیرونی، تاریخ علم

۱۹. ابوالریحان محمد بن احمد البیرونی، محمد جمال افندی و امام ابراهیم احمد،

بی‌جا: دارالکتب العربی، ۱۹۶۸م.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، تاریخ علم، بیرونی

۲۰. عمر خیام، احمد حامد الصراف.

کلیدواژه‌ها: خیام، ریاضیات، دانشمندان اسلامی، دانش مسلمین

۲۱. ابن سینا فی دوائر المعارف العربیه و العالمیه و کتب الاعلام، احمد غسان سبانر،

دمشق: دارقتیبه، ۱۹۸۴ م.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، ابن سینا

۲۲. ابن سینا، دروس و تحلیل، جمیل صلیبا، دمشق: مکتب النشر العربی، ۱۳۵۶ ق.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، دانشمندان مسلمان، ابن سینا

۲۳. ابن سینا (بحث و تحقیق)، محمد کاظم الطریحی، نجف: مطبعه الزهراء، ۱۳۶۹ ق.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، ابن سینا

۲۴. مؤلفات ابن سینا، جورج سحاته قنواتی، تصدیر احمد بن امین، مقدمه ابراهیم

مدکور، القاهره: دارالمعارف، ۱۹۵۰ م.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، تاریخ علم، ابن سینا

۲۵. ابن سینا، درسه مختارات، یوحنا قمیر، بیروت: دارالمشرق، ۱۹۸۶ م.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، فلسفه، دانشمندان مسلمان، پزشکی، آثار ابن سینا

۲۶. ابن سینا، برنارد بارون کارادوو، ترجمه عادل زعیترا، بیروت: بی نا، ۱۹۷۰ م.
کلیدواژه‌ها: ابن سینا، دانش مسلمین
۲۷. ذکری ابن سینا، محمدیوسف موسی، قاهره: بی نا، ۱۹۵۲ م.
کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، ابن سینا
۲۸. الغزالی، درسه مختارات (۲ جلد)، یوحنا قمیر، بیروت: دارالمشرق، ۱۹۷۰ م.
کلیدواژه‌ها: متفکران اسلامی، غزالی، فلسفه اسلامی
۲۹. الغزالی، فکتور الکک، مقدمه کمال الحاج، بیروت: دارالکتب اللبنانی، ۱۹۷۲ م.
کلیدواژه‌ها: متفکران اسلامی، غزالی، فلسفه اسلامی
۳۰. مؤلفات غزالی، عبدالرحمن بدوی، کویت: وكالة المطبوعات، ۱۹۷۷ م.
کلیدواژه‌ها: آثار غزالی، غزالی، متفکران اسلامی
۳۱. الغزالی، احمد فرید رفاعی، مصر: مطبعة عیسی، البابی الحلبي و شركاء، ۱۹۳۶ م.
کلیدواژه‌ها: متفکران اسلامی، غزالی
۳۲. الغواص واللآلی او ترجمه حیاہ الغزالی، ساموئل زویمر، مصر: مطبعة النسیل
الستجیه بالمنساخ، ۱۹۲۳ م.
- کلیدواژه‌ها: متفکران اسلامی، دانش مسلمین، شرق اسلام، غزالی، قرن پنجم.
۳۳. الغزالی، حیاة و آثاره، احمد شمس‌الدین، بیروت: دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۱ ق.
کلیدواژه‌ها: متفکران اسلامی، قرن پنجم، غزالی
۳۴. ابوحامد الغزالی، حیاة و آرائه و مصنفاة، محمد محمود، قاهره: محمد محمود،
۱۳۴۳ ق، ۱۹۲۴ م.
- کلیدواژه‌ها: متفکران اسلامی، آثار غزالی، فلسفه اسلامی
۳۵. الغزالی، شبلی نعمانی، حیدرآباد دکن: مطبع شمسی، ۱۹۰۱ م.

- کلیدواژه‌ها: متفکران اسلامی، غزالی
۳۶. ابن نفیس، بول غیلونجی، قاهره: الدار المصریه للتألیف و النشر.
- کلیدواژه‌ها: متفکرین مسلمان، ابن نفیس، پزشکی
۳۷. ابن رشد و سیره و فکرة، محمد عابد الجابری.
- کلیدواژه‌ها: فلاسفه مسلمان، ابن رشد، فلسفه اسلامی، فلسفه در غرب دنیای اسلام
۳۸. ابن رشد، یوحنا قمیر، بیروت: دارالمشرق، ۱۹۶۸ م، ۱۳۴۸ ق.
- کلیدواژه‌ها: متفکرین اسلامی، فلسفه اسلامی، ابن رشد
۳۹. ابن رشد، عباس محمود العقاد، قاهره: بی‌نا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، فلسفه، ابن رشد
۴۰. ابن رشد و الغزالی التهافتان، یوحنا قمیر، دارالمشرق، ۱۹۶۹ م.
- کلیدواژه‌ها: متفکرین اسلامی، ابن رشد، غزالی، آثار غزالی و ابن رشد
۴۱. مؤلفات ابن رشد، جورج قنواتی، بی‌جا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: ابن رشد، آثار ابن رشد، فلسفه اسلامی
۴۲. ابن طفیل، یوحنا قمیر، بی‌جا، منشورات المطبعة الكاتولیکیه، ۱۹۶۷ م.
- کلیدواژه‌ها: ابن طفیل، فلسفه اسلامی، آثار ابن طفیل
۴۳. ابن خلدون، یوحنا قمیر.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، جامعه‌شناسی، فلسفه تاریخ، ابن خلدون
۴۴. ابن خلدون حیاتة و تراثة الفکری، محمدعبدالله... عنان، قاهره: دارالکتب المصریه
۱۳۵۲ ق.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، تاریخ علم، ابن خلدون
۴۵. ابن خلدون و تفوق الفکر العربی علی الفکر اليونانی، مصباح العاملی، بیروت:

دارالجماهیر للنشر، ۱۹۸۸ م.

کلیدواژه‌ها: تفکر اسلامی، تفکر یونانی

۴۶. حی بن یقظان، ابوبکر بن طفیل، بیروت: دارالافاق الجدیده ۱۴۱۲ق، ۱۹۹۲م.

۴۷. فخرالدین الرازی، ارائه الکلامیه و الفلسفیه، محمدصالح الزرکانی، بیروت: دارالفکر، بی تا.

کلیدواژه‌ها: متفکرین اسلامی، فلسفه اسلامی، فخر رازی

۴۸. ابن الشاطر، دکتر اس کنیدی و دکتر عماد غانم، ۱۹۷۶م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ نجوم، منجمان مسلمان، نجوم در تمدن اسلامی

۴۹. الاعلام: بمثاقب الاسلام، محمدین یوسف العامری، مصر: دارالکتاب، ۱۳۸۷ق.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، دانش مسلمین، تمدن اسلامی

۵۰. عباقره علماء الحضاره العربیه، محمدغریب جوره.

کلیدواژه‌ها: علماء اسلام، تمدن عربی تمدن اسلام

۵۱. علماء العرب و المسلمین، احمد اسلام.

کلیدواژه‌ها: علماء اسلام، دانشمندان اسلامی، تمدن مسلمین، دانش مسلمین

۵۲. اعلام العرب، محمدجمال الافندی و امام ابراهیم احمد، قاهره: دارالکتاب العربی، ۱۹۶۸ م.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، تاریخ علم، دانش مسلمین

۵۳. اعلام العرب، علی عبدالواحد وافی، قاهره: مکتبه مصریه، بی تا.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، دانش مسلمین، تاریخ علم

۵۴. علماء العرب و المسلمین و انجازاتهم العلمیه فی بناء الحضاره الانسانیه، تحقیق و گردآوری دکتر احمد مدحت اسلام، بی جا؛ دارالفکر العربی، ۱۴۲۰ق، ۱۹۹۹م.

- کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، تاریخ علم، دانش مسلمین
۵۵. سلسله علماء العرب، راحی عنایات، هب عنایات، بی‌جا: المؤسسة للدرسات و النشر، ۱۹۹۵ م.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، تمدن اسلامی، تاریخ علم
۵۶. سلسله علماء العرب، سلیمان فیاض، بی‌جا: وكالة الاهرام للتوزيع، ۱۹۹۸ م.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، تاریخ علم، تمدن اسلامی، دانش مسلمین
۵۷. موسوعه اعلام العلماء و الادباء العرب و المسلمین، جمعی از نویسندگان، بی‌جا: دارالجيل، ۱۴۲۵ ق ۲۰۰۵ م.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، آثار متفکرین اسلامی، تمدن اسلامی، دانش مسلمین
۵۸. موسوعه العلماء العرب، عبدالسلام السید، بی‌جا: الاهلیه للنشر و التوزیع، ۲۰۰۵ م.
- کلیدواژه‌ها: علماء اسلامی، دانشمندان مسلمان، تمدن اسلامی
۵۹. موسوعه علماء العرب و المسلمین، محمد فارسی، بی‌جا، المؤسسة العربیة للدرسات و النشر، ۱۹۹۲ م.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، تاریخ علم، تمدن اسلامی
۶۰. موسوعه عباقرنا، علماء العرب و المسلمین الاوائل، طارق مراد، بی‌جا؛ دارالراتب الجامعیه، ۲۰۰۳ م.
- کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، تاریخ علم
۶۱. من اعلام العلماء العرب فی القرن الثالث الهجری، احمد عبدالباقی، بیروت: مرکز دراس، الوحده العربیة، ۱۹۹۰ م.
- کلیدواژه‌ها: متفکرین اسلامی، تاریخ علم، دانش مسلمین، آثار دانشمندان اسلامی
۶۲. علماء العرب، میخائیل خوری، بی‌جا: بیت‌الحکمه، ۱۹۷۰ م.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، دانش مسلمین، تمدن اسلامی

۶۳. دور العلماء العرب، عباس سلیمان، بی‌جا: دارالمعرفه الجامعیه، ۱۹۹۸ م.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، دانش مسلمین، تمدن اسلامی

ج) لاتین

1. **Al-Farabi and His School**, Jan Richard Netton, Arabic Thought and Culture, Routledge, 1992.

کلیدواژه‌ها: حکمای مسلمان، فلسفه اسلامی، فارابی

2. **Al-Farabi an Annotated Bibliography**, Nicolas Rscher. [pittsburgh] University of Pittsburgh Press, 1962.

کلیدواژه‌ها: کتاب‌شناسی، فارابی، حکمای مسلمان

3. **Al-Farabi Bibliyografysi: Kita Makale**, Mujgan Cunbur, Annkara, Busbakakanlik Basimevi, 1973.

کلیدواژه‌ها: حکمای مسلمان، فارابی، کتاب‌شناسی

4. **Alberunis' Indica**, Ahmad Hassan Dani, Islamabad: University of Islamabad Press, 1973.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، متفکرین مسلمان، ابوریحان بیرونی

5. **Al-Birouni**, Ses Oeuvres et Ses Pensees Zabih Allah Safa, Thehran: Conseil Superieur Dela Culture et des Aris, 1973.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، قرون چهارم و پنجم، بیرونی

6. **Beyruni ye Armagon**, Ankara: T.T.K.B, 1974.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، بیرونی

7. Al Biruni un Grande Penzatore del, Mediqeno Islamico nel Millenario.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، بیرونی، قرون چهارم و پنجم، دانشمندان مسلمان

8. Al Briruni Commemoration Volume, A.H. Calcutta: Iran Society, 1951.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، دانش مسلمین، بیرونی، قرون چهارم و پنجم

9. Al Beruni on the Shifting of Bed of Amu Darya, Hassan Askari Kazemi, Hyderabad Islamic Culture Board, 1976.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان مسلمان، دانش مسلمین، قرون چهارم و پنجم

10. Avicenna, Baron Bernard, Carra de Vaux, Amesterdam: Philo Press, 1974.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، تاریخ فلسفه، فلسفه اسلامی

11. An Introduction to Islamic Cosmological Doctirines, Conceptions of Nature and Method Used for Study, Sayyed Hossein Nasr, Translated by the Ikhwan Alsafa, Al biruni and Ibsina, London: Thomes and Hudson, 1978.

کلیدواژه‌ها: جهان‌بینی اسلامی، ابن سینا، اخوان الصفا، بیرونی

12. Avicenna, Scientist and Philosopher, G.M, Wickens. London: Luzac &CO. LTD, 1952.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، فلسفه اسلامی، دانشمندان مسلمان

13. Avicenna, Mohsen Ziai, Extract From Clinical Peditatives, Vol. 3. NP. 1946.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، تاریخ فلسفه اسلامی، دانش مسلمین

14. Le Livre de Science Par Avicenne, Mohammad et Masse Achena, Paris: Societe d Edition "Lesbelles Letters", Collection UNESCO de Oeuvres Representatives, Logic Me- taphysiaue, 1955 – 58.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، قرون چهارم و پنجم، ابن سینا

15. Avicenna, His Life and Works, Muhin Afnan Soheil, London: G. Allen and Unwin, 1958.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، تاریخ علم، قرون چهارم و پنجم، ابن سینا

16. AvicenneetleRecitVisionaire, Henry Corbin, Tehran: Societete des Monumentes Nationaux, 1954.

کلیدواژه‌ها: دانش مسلمین، ابن سینا، فلسفه

17. Arabic Phoenetics, Mohammad Ashraf, Lahore: NP 1963.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، دانشمندان مسلمان، قرون چهارم و پنجم

18. The Life of Ibsina, Gohlman E. William, A Critical Edition and Annotated Translation, Albany: State University of New York Press, 1974.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، مفهوم شناسی ابن سینا، فلسفه، تاریخ فلسفه

19. Bibliographie des Principaux Travaux Europeens su Avicenne, Tehran: np. 1953.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، مفهوم شناسی ابن سینا، فلسفه، تاریخ فلسفه

20. Bibliography Ibsina, Yahya Mahdavy, Teran University, NP 1333.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، مفهوم شناسی ابن سینا، فلسفه، تاریخ فلسفه

21. **Avicenna**, Iran, Calcutta Society, 1956.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، فلسفه، تاریخ فلسفه

22. **Avevros et L'Averroisme**, Ernest Renan, Paris: Calmamnlevy.

کلیدواژه‌ها: متفکرین اسلامی، فلسفه اسلامی، قرن ششم، ابن رشد

23. **Congres Commemoratif du 7 Eme Centenaire de la Mort de Khwajeh Nasir Tusi**, Biographie de Khwadjeh Nasir Tusi, Tehran: NP.

1956.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، دانش مسلمین، قرن هفتم، خواجه نصیر

24. **Ibn Khaldun et L'Histori**, Mohamed Talbi, Tunis: Moison Tunisienne de L'Edition, 1973.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، فلسفه تاریخ، قرن هفتم، ابن خلدون

25. **Ibn Khaldun**, Mohamad Aziz lahbabi, Presentation, Choix de Textes. Bibliographe par M.A lahbabi Paris: Segheres, 1968.

کلیدواژه‌ها: دانشمندان اسلامی، دانش مسلمین، قرن هفتم، ابن خلدون

26. **Recherches Sur L'histare de la Gamme Arabe**, Nicolas Jan Pieter land, Par J.P.N. Land Leiden. E.J.Brill, 1884.

کلیدواژه‌ها: متفکرین مسلمان، تاریخ علم

۸. تاریخ و جغرافیا

الف) فارسی

۱. فلسفه تاریخ ابن خلدون، محسن مهدی، ترجمه مجید مسعودی، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۵۲.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ، فلسفه تاریخ، ابن خلدون، علم عمران
۲. علم تاریخ در گستره تمدن اسلامی، صادق آئینه‌وند، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۷.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ‌نویسی اسلامی، تاریخ‌نویسان مسلمان
۳. تاریخچه جغرافیا در تمدن اسلامی، مقبول احمد هندی، ترجمه محمدحسن گنجی، نقشه جغرافیایی، بنیاد دایرةالمعارف اسلامی، ۱۳۶۸.
- کلیدواژه‌ها: علم جغرافیا، دانش مسلمین، جغرافیای اسلامی
۴. تاریخچه جغرافیا در تمدن اسلامی، فرانتس گوستاو تشنر، ترجمه محمدحسین گنجی، عبدالحسین آذرنگ، بنیاد دایرةالمعارف اسلامی، ۱۳۷۵.
- کلیدواژه‌ها: علم جغرافیا، دانش مسلمین، جغرافیا
۵. تاریخ نوشته‌های جغرافیایی در جهان اسلامی، ایگناتی یولیانویچ کراچکوفسکی، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۹.
- کلیدواژه‌ها: جغرافیا، جغرافیای اسلامی

ب) عربی

۱. الشریف الادریسی فی الجغرافیا العربیة (ج ۱ و ۲)، احمد سوته.

- کلیدواژه‌ها: جغرافیا، ادیسی، دانش مسلمین
٢. الشریف الادیسی اشهر جغرافیى العرب و الاسلام، محمد عبدالغنى حسن، بی‌جا: نشر الهیه العامه للتألیف والنشر، ١٩٧١ م.
- کلیدواژه‌ها: جغرافیا، جغرافیای اسلامی، ادیسی
٣. جهود المسلمين فى الجغرافیه، نفیس احمد، ترجمه فتحی عثمان، قاهره: دارالقلم، ١٩٧٤ م.
- کلیدواژه‌ها: جغرافیا، تاریخ، جغرافیا، علم جغرافیا، جغرافیدانان مسلمان
٤. علم التاريخ عند المسلمين، فرانتس روزنتال، ترجمه دکتر صالح احمدالعلی، بغداد: مکتبه‌المثنی، ١٩٦٣ م.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ، علم تاریخ، تاریخدانان مسلمان
٥. بحث فى نشاه علم التاريخ عند العرب، عبدالعزیز الدورى، بیروت: دارالمشرق، ١٩٨٣ م.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ، علم تاریخ، علم تاریخ نزد مسلمین
٦. الجغرافیه و النزحلات عند العرب، دکتر نقولا زیاده، بیروت: دارالکتاب العربی، ١٩٦٢ م.
- کلیدواژه‌ها: جغرافیا، تاریخ جغرافیا، جغرافیای اسلامی
٧. تاریخ الادب الجغرافیى العربی، ایگناتی یولیانوویچ کراچکوفسکی، ترجمه صلاح‌الدین عثمان هاشم، قاهره: نشر للجنه التألیف و الترجمه و النشر، ١٩٦٥-١٩٦٣ م.
٨. علوم الفلك و الرياضیات و الجغرافیا (٥ ج)، سمیر را عربی.
- کلیدواژه‌ها: نجوم، ریاضیات، جغرافیا، دانش مسلمین
٩. اعلام الجغرافیین العرب، دکتر عبدالرحمن حمیده، بیروت: دارالفکر المعاصر بیروت

و دارالفکر دمشق، بی تا.

کلیدواژه‌ها: جغرافیدانان، تاریخ جغرافی، علم جغرافیا، جغرافیدانان مسلمان
۱۰. من التراث التاريخی و الجغرافی الغرب الاسلامی (۲ ج)، ناصرالدین سعیدونی،
بی جا، دارالغرب، ۱۹۹۹م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ‌نویسان اسلامی، جغرافیدانان مسلمان

ج) لاتین

1. Arab Geography of Al Sharif Al Idrisi, Ahmad Sousa.

کلیدواژه‌ها: جغرافیا، شریف ادیسی، دانش مسلمین

۹. هنر و معماری

الف) فارسی

۱. موسیقی فارابی، مهدی برکشلی، تهران، شورای عالی فرهنگ و هنر، مرکز مطالعات
و هماهنگی، ۱۳۵۴.

کلیدواژه‌ها: هنر اسلامی، موسیقی، فارابی

۲. اندیشه‌های علمی فارابی درباره موسیقی، مهدی برکشلی، تهران، پژوهشگاه
موسیقی‌شناسی ایران، ۱۳۵۷.

کلیدواژه‌ها: موسیقی، تاریخ موسیقی، موسیقی ایران در قرن سوم و چهارم، موسیقی
فارابی

۳. رساله در موسیقی، علی بن محمد معمار، ترجمه تقی بینش، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: هنر اسلامی، موسیقی در اسلام
۴. هنر خط و زبان و خوشنویسی در تمدن اسلامی، عذرا تحقیقی بخشایشی، نشر آذربایجان: ۱۳۷۵.
کلیدواژه‌ها: هنر، خط، خوشنویسی، هنر در تمدن اسلامی
۵. خوشنویسی و هنر اسلامی، آنه‌ماری شیمل، مترجم: بی‌نام، تهران، انتشارات توس، ۱۳۶۸، مترجم بی‌نام، تهران، انتشارات به نشر، ۱۳۸۲ و مترجم: بی‌نام، مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی، ۱۳۶۸، جداگانه این کتاب را منتشر کرده‌اند.
کلیدواژه‌ها: خوشنویسی اسلامی، جنبه‌های مذهبی الفبا
۶. هنر و تمدن اسلامی، غلامعلی حاتم، دانشگاه پیام نور: ۱۳۸۳.
کلیدواژه‌ها: آموزش از راه دور، هنر اسلامی، تاریخ
۷. هنر اسلامی، دیوید تالبوت رایس، ترجمه ماه‌ملک بهار، تهران، علمی و فرهنگی، ۱۳۷۵.
کلیدواژه‌ها: هنر اسلامی، تاریخ هنر اسلامی، هنر اقوام مسلمان
۸. هنر اسلامی، ارنست کونل، ترجمه هوشنگ طاهری، تهران، توس، ۱۹۴۷ م.
کلیدواژه‌ها: هنر اسلامی، تاریخ معماری اسلامی، تمدن اسلامی
۹. شکل‌گیری هنر اسلامی، اولگ گرابار، ترجمه مهرداد وحدتی دانشمند، بی‌جا، بی‌تا.
کلیدواژه‌ها: هنر، هنر اسلامی، تاریخ هنر
۱۰. هنر و معماری اسلامی، شیلا بلر و جان‌تان ام بلوم، ترجمه اردشیر اشراقی، صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، تهران، سروش ۱۳۸۱.
کلیدواژه‌ها: هنر اسلامی، معماری اسلامی

۱۱. تاریخ هنر اسلامی، کریستین پرایس، ترجمه مسعود رجب‌نیا، تهران، امیرکبیر، ۱۳۵۵.
- کلیدواژه‌ها: هنر اسلامی، تاریخ هنر اسلامی، نقاشی در میان مسلمانان
۱۲. سرگذشت هنر در تمدن اسلامی، حسن بلخاری قهی، حسن افرا، بی‌جا، ۱۳۸۲.
- کلیدواژه‌ها: هنر اسلامی، تمدن اسلامی، عرفان و هنر معماری
۱۳. معماری و تزئینات اسلامی، درک هیل و اوگر گریبر، ترجمه مهرداد وحدتی دانشمند، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۵.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ معماری، معماری سنتی، معماری اسلامی، بناهای معروف در تمدن اسلامی
۱۴. معماری اسلامی، روبرت هیلن برند، ترجمه باقر آیت‌الله‌زاده شیرازی، تهران، روزنه، ۱۳۸۰.
- کلیدواژه‌ها: معماری اسلامی، بناهای معروف دوره تمدن اسلامی، معماری سنتی
۱۵. سبک‌شناسی هنر معماری در سرزمین‌های اسلامی، جان هوگ، ترجمه پرویز ورجاوند، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۵۵.
- کلیدواژه‌ها: معماری اسلامی، سبک‌های معماری سنتی، معماری دوره تمدن اسلامی
۱۶. تجلیات حکمت معنوی در هنر اسلامی، محمد مددپور، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۴.
- کلیدواژه‌ها: هنر اسلامی، جلوه‌های هنر، حکمت معنوی و هنر اسلامی
۱۷. جلوه‌هایی از هنر و تمدن اسلامی، علیرضا باوندیان، بی‌جا، ضریح آفتاب، ۱۳۸۲.
- کلیدواژه‌ها: هنر اسلامی، تمدن اسلامی
۱۸. درآمدی بر جایگاه مسجد در تمدن اسلامی، عباس برومند اعلم، بی‌جا، ستاد اقامه نماز، ۱۳۸۰.

کلیدواژه‌ها: معماری اسلامی، مسجد در تمدن اسلامی، معماری مساجد

۱۹. مساجد در تمدن اسلامی، رسانش، به کوشش دبیرخانه ستاد عالی هماهنگی و نظارت بر کانون‌های فرهنگی مساجد، تهران، ۱۳۸۴.

کلیدواژه‌ها: معماری اسلامی، مسجد در تمدن اسلامی، معماری مساجد

۲۰. کتاب‌آرایی در تمدن اسلامی، مجموعه رسائل در زمینه خوشنویسی، مرکب‌سازی، کاغذگری، تذهیب و تجلید به انضمام فرهنگ واژگان نظام کتاب‌آرایی، نجیب مایل هروی، آستان قدس رضوی، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۷۲.

کلیدواژه‌ها: هنر، کتاب‌آرایی، خوشنویسی

۲۱. صحافی و جلدسازی اسلامی، دانکن هالدین، ترجمه هوش‌آذر آذرنوش، تهران، سروش، ۱۳۶۶.

کلیدواژه‌ها: کتاب، چاپ کتاب، کتاب‌آرایی، کتاب در دوره تمدن اسلامی، صحافی اسلامی

۲۲. تأثیر هنرهای مسلمین بویژه ایرانیان در اروپا، زکی محمدحسین المصر، ترجمه محمدتقی شریعتی مزینانی، مشهد: باستان، ۱۳۴۲.

کلیدواژه‌ها: هنر اسلامی، هنرهای ایرانی، نفوذ هنر اسلامی در غرب

ب) عربی

۱. تاریخ الموسيقى العربیه، جورج هنری فارمر و جرجیس فتح‌الله محامی، ترجمه حسین نصار، دارالمکتبه الحیاه، ۱۳۳۴ق.

کلیدواژه‌ها: هنر اسلامی، موسیقی اسلامی، تاریخ موسیقی

۲. المدن فی الاسلام حتی العصر العثماني، مصطفی شاکر، ذات‌السلاسل، ۱۴۰۸ق، ۱۹۸۸م.

کلیدواژه‌ها: شهرسازی اسلامی، معماری

ج) لاتین

1. Early Islamic Art and Architecture, J.M.Bloom.

کلیدواژه‌ها: هنر، هنر اسلامی، معماری اسلامی

2. Islamic Art, David Talbot Rice.

کلیدواژه‌ها: هنر، هنر اسلامی، تاریخ هنر

3. Islamic Arts, J.Bloom, S.Blair.

کلیدواژه‌ها: هنر، هنر اسلامی، تاریخ هنر

4. Islamic Art and Architecture, R.Hillenbrand.

کلیدواژه‌ها: هنر، هنر اسلامی، معماری، تاریخ هنر

5. The Formation of Islamic Art, Oleg Grabar.

کلیدواژه‌ها: هنر، هنر اسلامی، تاریخ هنر

6. Dictionary of Islamic Architecture, Andrew Petersen.

کلیدواژه‌ها: اصطلاحات معماری، معماری اسلامی، تاریخ معماری

۱۰. کلیات

کلیات به کتاب‌هایی اطلاق شده است که در ارتباط با مقوله‌ای خاص نباشد. تمام کتاب‌هایی که شامل موضوعات عامی، چون تمدن اسلامی، تاریخ تمدن اسلامی، فرهنگ اسلامی، عوامل مؤثر در تمدن اسلامی، تاریخ اسلام، کارنامه آن و تأثیر تمدن اسلامی بر اروپای غربی و... باشند، در زیر مجموعه محور کلیات تنظیم شده‌اند:

الف) فارسی

۱. علم در اسلام، سید حسین نصر، ترجمه احمد آرام، تهران، سروش، ۱۳۶۶.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ علم در اسلام، روش علمی مسلمین، آثار برجسته علمی مسلمین
۲. اسلام بنیانگذار علوم و تمدن، دبیرستان امام صادق (ع)، قم: انجمن اولیا و مربیان، دبیرستان امام صادق (ع)، قم: ۱۳۶۶.
- کلیدواژه‌ها: علم در اسلام، تمدن اسلامی، نقش اسلام در پیدایش علم و تمدن
۳. علم و تمدن در اسلام، سید حسین نصر، ترجمه احمد آرام، تهران، انتشارات خوارزمی، ۱۳۵۹.
- کلیدواژه‌ها: علوم اسلامی، دانشمندان اسلامی، فلسفه اسلامی، تمدن اسلامی
۴. مقام علم و صنعت در تمدن اسلامی، ن. بامات، ترجمه محمدجواد سهلانی، تهران، بعثت، ۱۳۴۵.
- کلیدواژه‌ها: علم در تمدن اسلامی، صنعت در تمدن اسلامی، فناوری در تمدن اسلامی
۵. راهنمای صنایع اسلامی، م.س. دیمانند، ترجمه عبدالله فریار، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۳۶.
- کلیدواژه‌ها: صنعت در تمدن اسلامی، صنایع مسلمانان، فناوری مسلمین در صنعت
۶. طبقه‌بندی علوم در تمدن اسلامی، محمدصادق سجادی، بی‌جا، ۱۳۶۰.
- کلیدواژه‌ها: علوم در تمدن اسلامی، طبقه‌بندی علوم در میان مسلمانان، نقش مسلمانان در تخصصی کردن علوم
۷. پرتو اسلام، احمد امین، ترجمه عباس خلیلی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۳۵.
- کلیدواژه‌ها: علوم در تمدن اسلامی، تاریخ اسلام، پیدایش علوم در جهان اسلام
۸. خورشید اسلام چگونه درخشید؟، بررسی و تحقیق در پیرامون عوامل پیشرفت

اسلام از تاریخ پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، محمدباقر علم‌الهدی، مشهد: میقات، ۱۳۷۹.

کلیدواژه‌ها: تاریخ اسلام، تمدن اسلامی، علم در اسلام

۹. ایدئولوژی و تمدن انسان و اسلام، علی شریعتی مزینانی، تهران، حسینیه ارشاد، ۱۳۵۶.

کلیدواژه‌ها: تمدن، نقش ایدئولوژی در تمدن، تمدن اسلامی

۱۰. کارنامه اسلام، عبدالحسین زرین‌کوب، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۶.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، علوم اسلامی، دستاوردهای تمدن مسلمانان

۱۱. تاریخ اسلام کمبریج، پیتر ماکلوم هولت، سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین‌المللی، ۱۳۸۳-۱۳۸۲.

کلیدواژه‌ها: تاریخ اسلام، تاریخ تمدن اسلامی، علم در اسلام

۱۲. تمدن اسلامی در عصر امویان، محمد سپهری، تهران، نورالثقلین، ۱۳۸۳.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، عصر امویان، دستاوردهای تمدنی مسلمانان

۱۳. تمدن اسلامی در عصر عباسیان، محمدکاظم مکی، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، ۱۳۸۳.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، عصر عباسیان، دستاوردهای تمدنی مسلمانان

۱۴. فرهنگ و تمدن اسلامی در قم، قرن سوم هجری به ضمیمه هجرت حضرت معصوم علیهاالسلام به قم و بررسی علل آن، محمدرضا پاک، آستانه مقدسه قم: انتشارات زائر، ۱۳۸۳.

کلیدواژه‌ها: فرهنگ اسلامی، تمدن اسلامی، فرهنگ و تمدن اسلامی در قم.

۱۵. فکر یونانی، فرهنگ عربی؛ زمینه‌های اجتماعی - سیاسی نهضت ترجمه در خلافت عباسی (قرن دوم تا چهارم هجری)، دیمتری گوتاس، مترجم فرهاد مشتاق صفت، تهران، کتاب روز، ۱۳۸۰.
- کلیدواژه‌ها: اندیشه یونانی، فرهنگ عربی، تمدن اسلامی، نهضت ترجمه، خلافت عباسی
۱۶. تمدن اسلامی در قرن چهارم هجری یا رنسانس اسلامی، آدام متز، ترجمه علیرضا ذکاوتی قراگزلو، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۲.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تاریخ، قرن چهارم، دستاوردهای علمی و تمدنی مسلمانان
۱۷. تاریخ و تمدن اسلامی در قلمرو سامانیان^۱، محمدرضا ناجی، تهران، مجمع علمی تمدن، تاریخ و فرهنگ سامانیان، ۱۳۷۸.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن اسلامی، تمدن اسلامی در دوره سامانیان، شکوفایی تمدن اسلامی، دستاوردهای تمدن اسلامی
۱۸. احیای فرهنگی در عهد آل بویه، انسان‌گرایی در عصر رنسانس اسلامی، جوئل کرام، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۵.
- کلیدواژه‌ها: آل بویه، تمدن اسلامی، رنسانس اسلامی
۱۹. احیای فرهنگی در عهد آل بویه، ج. کرمر، ترجمه محمدرضا سعید حنایی کاشانی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۵.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تمدن عهد آل بویه، فرهنگ اسلامی

۱. این کتاب در سال ۱۳۸۱ از سوی مرکز نشر دانشگاهی نیز منتشر شده است. همچنین انتشارات فروزان روز در سال ۱۳۸۱ این کتاب را با عنوان اندیشه یونانی، فرهنگ اسلامی منتشر کرده است.

۲. این کتاب در سال ۱۳۸۰ با عنوان سامانیان: دوره شکوفایی فرهنگ ایرانی و اسلامی از سوی دفتر پژوهش‌های فرهنگی منتشر شده است.

۲۰. نقش جندی‌شاپور در فرهنگ و تمدن اسلامی، علی ساکت، مشهد: ضریح آفتاب، ۱۳۸۱.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، جندی‌شاپور، تأثیر تمدن ایرانی بر تمدن اسلامی
۲۱. اسلام در قرون وسطی، گوستاو ادموند فون گرونباوم، تهران، نشر البرز، ۱۳۷۳.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ اسلام، اسلام در قرون وسطی، تمدن اسلام
۲۲. زندگی مسلمانان در قرون وسطی، علی‌اکبر مظاهری، تهران، صدای معاصر، ۱۳۷۸.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، مسلمانان، آداب و رسوم کشورهای اسلامی، اوضاع اجتماعی ایران
۲۳. درآمدی بر تاریخ اسلام در قرون وسطی، کلودکاهن، مشهد: آستان قدس رضوی، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۷۰.
- کلیدواژه‌ها: کشورهای اسلامی، تاریخ، کتاب‌شناسی، تمدن اسلامی
۲۴. نخستین مسلمانان در اروپا، برنارد لوئیس، تهران، نشر مرکز، ۱۳۷۴.
- کلیدواژه‌ها: اسلام در اروپا، تمدن اسلامی در اروپا، تعامل مسلمانان با مسیحیان
۲۵. هفت قرن فراز و نشیب، تمدن اسلامی در اسپانیا، ایگناسیو اولاکوئه، ترجمه ناصر موفقیان، تهران، نشر شبانویز، ۱۳۶۵.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ اندلس، تمدن اسلامی، تمدن اسلامی در اندلس
۲۶. سپیده‌دم اندلس، حسین مونس، ترجمه حمیدرضا شیخی، مشهد: آستان قدس رضوی، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۷۳.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ اندلس، اندلس در دوران تمدن اسلامی، مسلمانان در اروپا، تأثیر مسلمانان بر اروپاییان
۲۷. فاطمیان و سنت‌های تعلیمی و علمی آنان، هانیتس هالم، تهران، نشر و پژوهش

فروزان‌روز، ۱۳۷۷.

کلیدواژه‌ها: فاطمیان، تمدن اسلامی، سنت‌های علمی، دستاوردهای تمدنی فاطمیان
۲۸. تمدن اسلامی در سرزمین‌های مالایی، محمد تائب عثمان، مترجم بی‌نام، بی‌جا:
بنیاد اندیشه اسلامی، ۱۳۸۰.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، مالایی، تمدن اسلامی در مالایی
۲۹. تمدن‌های اسلامی در کشورهای آفریقای غربی، ارائه‌شده در همایش بین‌المللی
تمدن اسلامی در آفریقای غربی (۱۹۹۶ م، ۱۳۷۵: داکار)، مرکز بازشناسی اسلامی و
ایران (باز)، ۱۳۸۳.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، آفریقای غربی، دستاوردهای تمدن اسلامی
۳۰. مسلمانان در بستر تاریخ، یعقوب جعفری، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی،
۱۳۷۱.

کلیدواژه‌ها: تاریخ مسلمانان، تاریخ تمدن اسلامی، دستاوردهای علمی مسلمانان
۳۱. تاریخ تمدن اسلام و عرب؛ نقد و تحلیل دو کتاب تاریخی، هادی خاتمی
بروجردی، بی‌جا: کتابخانه صدر، ۱۳۶۸.

کلیدواژه‌ها: نقد کتاب، تاریخ تمدن اسلامی، جرجی زیدان، گوستاو لوبون
۳۲. سیر تاریخ، فرهنگ و تمدن اسلامی، محمدرضا خسروی، بی‌جا، ۱۳۴۷.

کلیدواژه‌ها: فرهنگ اسلامی، تمدن اسلامی، تاریخ تمدن اسلامی
۳۳. تمدن اسلام و عرب با ۳۶۳ گراور و ۳ نقشه^۱، گوستاو لوبون، ترجمه هاشم
حسینی، تهران، اسلامیه، ۱۳۵۸.

۱. این کتاب با ترجمه محمدتقی فخر داعی گیلانی از سوی انتشارات علمی در سال ۱۳۳۴ چاپ و در
سال ۱۳۶۳ تجدید چاپ شد.

- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تمدن عربی، کشورهای اسلامی، اوضاع اجتماعی
۳۴. فرهنگ و تمدن اسلامی، واسیلی ولادیمیرویچ بارتولد، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین‌المللی، ۱۳۸۳.
- کلیدواژه‌ها: فرهنگ اسلامی، تمدن اسلامی، علم در تمدن اسلامی
۳۵. تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی^۱، زین‌العابدین قربانی لاهیجی، تهران، سایه، ۱۳۸۲.
- کلیدواژه‌ها: فرهنگ اسلامی، تاریخ، دانشمندان اسلامی، تمدن اسلامی، اسلام و علوم
۳۶. مجموعه مقالات اولین کنفرانس بین‌المللی فرهنگ و تمدن اسلامی، همایش کنفرانس بین‌المللی فرهنگ و تمدن اسلامی، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۳.
- کلیدواژه‌ها: فرهنگ اسلامی، تمدن اسلامی، دستاوردهای علمی و تمدنی مسلمانان
۳۷. آشنایی با تمدن و فرهنگ اسلامی، بی‌نا، وزارت آموزش و پرورش، بی‌جا، ۱۳۶۱.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، فرهنگ اسلامی، دستاوردهای علمی مسلمانان
۳۸. اسلام و تمدن اسلامی، آندره میکل، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، ۱۳۸۱.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ اسلام، تمدن اسلامی، تاریخ تمدن اسلامی
۳۹. تاریخ تمدن اسلام (بررسی‌هایی چند در فرهنگ و تمدن اسلامی)، علی‌اصغر حلبی، تهران، چاپ و نشر بنیاد اساطیر، ۱۳۲۳.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تاریخ تمدن اسلامی، مبانی فرهنگی تمدن اسلامی

۱. این کتاب اولین بار در سال ۱۳۵۶ از سوی دفتر نشر فرهنگ اسلامی منتشر شد.

۴۰. تاریخ تمدن اسلام، جرجی زیدان، ترجمه علی جواهرکلام، تهران، امیرکبیر، ۱۳۴۵.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، کشورهای اسلامی، اوضاع اجتماعی
۴۱. تاریخ تمدن اسلام (بررسی‌هایی چند در فرهنگ و علوم عقلی اسلامی)، تهران، اساطیر، ۱۳۶۵.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن، تاریخ تمدن اسلامی، فلسفه و منطق در میان مسلمانان
۴۲. تاریخچه «تمدن اسلام و ایران» (فرهنگ و سیاسی)، ابوالفضل تقوی، بی‌جا، بحرالعلوم، ۱۳۷۵.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تمدن ایران، تاریخ تمدن اسلامی، اوضاع فرهنگی و سیاسی ایران در دوره تمدن اسلامی
۴۳. پویایی فرهنگ و تمدن اسلام و ایران (از پیدایش تا شکوفایی)، علی اکبر ولایتی، تهران، وزارت امور خارجه، مرکز چاپ و انتشارات، ۱۳۸۲.
- کلیدواژه‌ها: فرهنگ اسلامی، تمدن اسلامی، تمدن ایران، تاریخ تمدن اسلامی
۴۴. فرهنگ ایرانی پیش از اسلام و آثار آن در تمدن اسلامی و ادبیات عربی، محمد محمدی، تهران، توس، ۱۳۷۴.
- کلیدواژه‌ها: فرهنگ ایرانی، تمدن اسلامی، ادبیات عربی، ادبیات تطبیقی ایرانی و عربی
۴۵. تاریخ تفکر اسلامی در هند، احمد عزیز، تهران، کیهان، ۱۳۶۶.
- کلیدواژه‌ها: تاریخ تفکر اسلامی، اسلام در هند، علوم اسلامی در هند
۴۶. عوامل تمدن امت اسلامی، محمد حسینی شیرازی، بنیاد تعلیم اسلامی، بی‌جا، حسینییه کربلایی‌ها، قرچک، ۱۳۶۱.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، مبانی تمدن اسلامی، تاریخ تمدن اسلامی

۴۷. اصول و پایه‌های تمدن اسلامی، محمدتقی مدرسی، بی‌جا، محبان‌الحسین(ع)، ۱۳۷۹.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، مبانی تمدن اسلامی، تاریخ تمدن اسلامی

۴۸. سازمان‌های تمدن امپراطوری اسلام، استانیسلاس گیارده، ترجمه فخرالدین طباطبایی و محمود طیب‌زاده، تهران، نشر ابن‌سینا، ۱۳۲۶.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، سازمان‌های تمدن اسلامی، تاریخ تمدن اسلامی

۴۹. علل پیشرفت اسلام و انحطاط مسلمین، زین‌العابدین قربانی لاهیجی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۶۱.

کلیدواژه‌ها: فرهنگ اسلامی، تمدن اسلامی، شکوفایی تمدن اسلامی، افول تمدن اسلامی

۵۰. تمدن اسلامی از زبان بیگانگان، محمدتقی صوفی، تهران، چاپخانه سلمان فارسی، ۱۳۷۶.

کلیدواژه‌ها: علوم در تمدن اسلامی، بیمارستان‌های مسلمین، کتاب و کتابخانه در تمدن اسلامی

۵۱. مشرق‌زمین گاهواره تمدن، ویلیام جیمز دورانت، مترجم بی‌نام، بی‌جا، سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، ۱۳۶۷.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن، تمدن اسلامی، تأثیر تمدن اسلامی در اروپا

۵۲. کتاب‌شناسی گزیده توصیفی تاریخ و تمدن ملل اسلامی، شهره روغنی، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، ۱۳۸۲.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن، تاریخ ملل اسلامی، کتاب‌شناسی تمدن اسلامی

۵۳. دایرة‌المعارف بزرگ اسلامی، محمدکاظم موسوی بجنوردی، تهران، مرکز

دایرةالمعارف بزرگ اسلامی، ۱۳۶۷.

کلیدواژه‌ها: علم در اسلام، دانشمندان مسلمان، تمدن اسلامی

۵۴. دانشنامه ایران و اسلام، احسان یارشاطر، تهران، نگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۵۴.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن در اسلام، دانشمندان مسلمان، علم در اسلام

۵۵. دانشنامه جهان اسلام، زیر نظر احمد طاهری، مصطفی میرسلیم و نصرالله پورجوادی، تهران، بنیاد دایرةالمعارف اسلامی.

کلیدواژه‌ها: علوم در اسلام، تمدن اسلامی، دانشمندان مسلمان

۵۶. دایرةالمعارف تشیع، احمد صدر حاج سید جوادی، تهران، بنیاد خیریه فرهنگی شط، ۱۳۷۲.

کلیدواژه‌ها: علوم در اسلام، دانشمندان شیعی، تاریخ علم

۵۷. چهارمین بیست گفتار در مباحث ادبی و فلسفی و کلامی و تاریخ علوم به انضمام سرگذشت اجمالی و کارنامه علمی، مهدی محقق، مؤسسه بین‌المللی اندیشه و تمدن اسلامی (ایستاک)، ۱۳۷۶.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، علم در اسلام، تاریخ علوم اسلامی، دستاوردهای تمدنی و علمی مسلمانان

۵۸. تأثیر اسلام بر اروپای قرون وسطی، ویلیام موننگمری وات، قم: مؤسسه آموزش و پژوهش امام خمینی قدس سره، ۱۳۷۸.

کلیدواژه‌ها: اسلام، تمدن اسلامی، تأثیر تمدن اسلامی بر اروپا

۵۹. نقش فرهنگ و تمدن اسلامی در بیداری غرب، ذکراالله محمدی، قزوین: انتشارات دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، ۱۳۷۳.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تمدن غربی، تأثیر فرهنگ اسلامی بر شکل‌گیری تمدن غرب

۶۰. پژوهش اجمالی در «وامداری غرب نسبت به شرق، بویژه اسلام و ایران در حوزه علم معرفت و دانایی»، محمد آراسته، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۷۹.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تمدن غرب، تأثیر تمدن اسلامی بر غرب

۶۱. دستاوردهای تمدن اسلامی و نقش آن در رنسانس، عبدالله ناصح علوان، ترجمه مولود مصطفایی، تهران، نشر احسان، ۱۳۸۴.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، دستاوردهای علمی تمدن اسلامی، انتقال تمدن اسلامی به غرب

۶۲. فرهنگ اسلام در اروپا، زیگريد هونکه، ترجمه مرتضی رهبانی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ ششم، ۱۳۸۳.

کلیدواژه‌ها: فرهنگ اسلامی، اسلام و غرب، تمدن اسلامی، نقش فرهنگ اسلامی در غرب

۶۳. تاریخ سرچشمه‌های اسلامی آموزش و پرورش غرب، مهدی نخستین، مشهد: آستان قدس رضوی، مؤسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۶۷.

کلیدواژه‌ها: تاریخ آموزش و پرورش، آموزش و پرورش اسلامی، آموزش و پرورش غرب، تأثیر اسلام بر آموزش و پرورش غرب

۶۴. تاریخ تمدن غرب و میانی آن در شرق، کلارنس کرین بریتون، ترجمه پرویز داریوش، نشر ابن‌سینا، فرانکلین، ۱۳۴۰ - ۱۳۳۸.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تمدن غرب، تأثیر تمدن مسلمین بر غربیان، ریشه‌های اسلامی تمدن غرب

۶۵. اسلام در غرب، تاریخ اسلام در اروپای غربی، نورالدین آل‌علی، تهران، دانشگاه

تهران، ۱۳۷۰.

کلیدواژه‌ها: اروپا در قرون وسطی، اوضاع مسلمانان اندلس، تمدن اسلامی در اندلس، تأثیر تمدن اندلس بر اروپاییان

۶۶. میراث اسپانیای مسلمان، سلمی خضراء جیوسی، مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۷۹.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، مسلمانان در اندلس، تمدن اسلامی در اندلس

۶۷. تاریخ فتوحات مسلمانان در اروپا، ارسلان شکیب، ترجمه و مقدمه علی دوانی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۸.

کلیدواژه‌ها: فتوحات اسلامی، تاریخ اروپا، اسلام در اروپا، عوامل برتری مسلمانان در اروپا

ب) عربی

۱. تاریخ الحضاره العربیه الاسلامیه قبل از اسلام و فی العهد الاموی، عمر ابوالنصر، بی‌جا: مکتبه هاشم، ۱۳۶۷ ق، ۱۹۸۴ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن، تاریخ اسلام، تاریخ امویان

۲. الحضاره العباسیه، گردآوری دکتر ولیم‌الخازن، بیروت: دارالمشرق، ۱۹۹۲.

کلیدواژه‌ها: تمدن عباسی، تاریخ، تاریخ اسلام، مسائل سیاسی دوران عباسی

۳. الحضاره الاسلامیه فی القرن الرابع الهجری، ترجمه محمد عبدالهادی ابوریده در ۲ جلد، بیروت: دارالکتاب العربی، ۱۹۶۷ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن، تاریخ اسلام، تاریخ

۴. الحضاره العربیه الاسلامیه فی الاندلس، دکتر سلمی الخضراء الجیوسی، بی‌جا: مرکز

دراسات الوحده العربيه، بی تا.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن، اندلس اسلامی، اوضاع سیاسی و اجتماعی

۵. الحضاره الاسلاميه آفاق و تطلعات، محمدتقی مدرسی، بی جا، محبان‌الحسین، ۱۳۸۲.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تاریخ تمدن

۶. بحوث فی تاریخ الاسلام و حضارته، سعید عبدالفتاح عاشورا، عالم‌الکتب، ۱۹۸۷م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ اسلام، تاریخ تمدن، تمدن اسلامی

۷. تاریخ التمدن الاسلامی، تألیف جرجی زیدان، ناشر: مطبعه الهلال، ۱۹۴۷م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن، تمدن اسلامی تاریخ

۸. الاسس البنيويه فی الحضاره الاسلاميه مامون ياسين، دارالهجره، ۱۴۱۴ ق، ۱۹۹۲م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن، تمدن اسلامی

۹. الی نهضه ثقافیه اسلامیه، محمد حسینی شیرازی، مرکز الرسول الاعظم (ص)،

للتحقیق و النشر، ۱۴۱۹ ق، ۱۹۹۸ م.

کلیدواژه‌ها: نهضت فرهنگی تمدن، تاریخ فرهنگ، تاریخ تمدن

۱۰. الحضار، هادی مدرسی، دارمحبی‌الحسین (ع)، ۱۴۲۰ ق، ۱۹۹۹ م.

کلیدواژه‌ها: تمدن، تاریخ تمدن

۱۱. حضاره العرب، گوستاو لوبون، مصر: یحیی‌البابی‌الجلسی و شرکاء، ۱۳۸۴ ق.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن، تمدن اسلامی

۱۲. اطلس الحضاره الاسلاميه، اسماعیل راجی فاروقی، مکتبه‌العبيکان، ۱۳۷۷.

کلیدواژه‌ها: نقشه تمدن اسلامی، جغرافیای تمدن اسلام، جغرافیای اسلام

۱۳. المرجع فی الحضاره العربيه الاسلاميه، ابراهیم سلمان، ذات السلاسل، ۱۳۶۶.

کلیدواژه‌ها: تمدن، تاریخ تمدن، تمدن اسلامی

١٤. عم لیه النهوض الحضاری، کریم جبر حسن، دارالهادی، ١٣٧٢.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تاریخ تمدن

١٥. مفاهیم حضاریه، مؤسسه البلاغ، ١٤٣١ ق، ٢٠٠٠ م.

کلیدواژه‌ها: اصطلاحات تمدنی، تاریخ تمدن

١٦. موسوعه الحضارة الاسلامیه، المجمع الملکی لبحوث الحضاره الاسلامیه، مؤسسه

آل‌البيت، ١٤١٣ ق، ١٩٩٣ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن اسلامی، تاریخ، دایرةالمعارف تمدنی

١٧. قاسم امین تحریر المراس و التمدن، محمد عماره، قاهره: دارشرق، ١٤٠٨، ق

١٩٨٨ م.

١٨. تجدید المنهج فی تقویم التراث، طه عبدالرحمن، بیروت، مرکزالثقافی العربی،

١٤١٤ ق، ١٩٩٣ م.

کلیدواژه‌ها: میراث تمدنی، تاریخ

١٩. موسوعه الاوائل و المبدعين فی الحضاره العربیه الاسلامیه (١-٩)، دمشق:

دارالمنبر، ٢٠٠٢ م.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تاریخ، دایرةالمعارف تمدنی

٢٠. موسوعه التراث الفکری العربی الاسلامی، بی‌نا، بیروت دارالغرب الاسلامی،

١٩٩٨ م.

کلیدواژه‌ها: دایرةالمعارف تمدنی، تاریخ تمدن، تمدن اسلامی

٢١. تاریخ التراث العربی (ج ١-٤ و ٨) فؤاد سزگین، ترجمه فهمی ابوالفضل، بی‌جا،

نشر هیئته المصریه العامه للتألیف و النشر، ١٣٥١ ق، ١٩٧١ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن، میراث تمدنی، تمدن اسلامی

۲۲. العوامل التاريخية لنشأة و تطور المدن العربية الاسلاميه، مصطفى عباس

موسوی، بی‌جا، وزاره الثقافه و الاعلام، دارالرشید للنشر، ۱۹۸۲ م.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن، تمدن اسلامی، تاریخ، عوامل تاریخی تمدن

۲۳. اثر الفلسفه العربيه فی الفلسفه الاروبيه، دکتر عمر فروخ، بیروت: مکتبه منمینه،

۱۳۷۱ ق.

کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، فلسفه غربی، فلاسفه مسلمان، فلاسفه غربی

۲۴. علماء الاندلس ابداعاتهم المتميزه و اثرها فی النهضه الاروبيه، دمشق: دارالفکر،

۲۰۰۴ م.

کلیدواژه‌ها: علماء اندلس، دانش مسلمان، اسلام و غرب، تمدن اسلام

۲۵. دراسات فی الحضاره الاندلس و تاريخها، عبدالواحد ذنون طه، بیروت: دارالهدی

الاسلامی، ۲۰۰۴.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن، تمدن اسلامی، اندلس اسلامی

۲۶. الحضاره العربيه الاسلاميه فی الاندلس (ج ۱-۲)، سلمی الخضراء الجیوسی،

بی‌جا، مرکز دراسات الوحده العربيه ۱۹۹۸-۹ م.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تاریخ تمدن، اندلس اسلامی

۲۷. اثر العلماء المسلمين فی الحضاره الاروبيه، اثر احمد علی المسلا، بیروت:

دارالفکر المعاصر، دارالفکر دمشق - سوریه

کلیدواژه‌ها: اسلام و غرب، تمدن اسلامی

۲۸. عبقریه العرب، دور العرب فی تکوین الفکر الاروبي، عبدالرحمن بدوی،

الکویت: وكالة المطبوعات، بی‌تا، بیروت: دارالقلم، ۱۹۷۹.

- کلیدواژه‌ها: اسلام در غرب، تاریخ فرهنگ و تمدن، تمدن اسلام
۲۹. اثر العرب و الاسلام فى النهضه الاروبيه، محمد كامل حسين، القايره: الهيئه المصريه العامه للتأليف و النشر، ۱۹۷۰م.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلام، اسلام و غرب، تاریخ تمدن
۳۰. اثر العرب فى الحضاره الاروبيه، جلال مظهر، بيروت: دارالرائد، ۱۹۶۷ م.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، اسلام و غرب، تاریخ تمدن
۳۱. اثر العرب و الاسلام فى النهضه الاروبيه، محمد محمود الصياد، القايره: الهيئه المصريه العامه للتأليف و النشر، ۱۹۷۰م.
- کلیدواژه‌ها: اسلام و غرب، تاریخ تمدن، تمدن اسلام
۳۲. اثر العلماء المسلمين فى الحضاره الاروبيه، احمدعلى الملا، بی‌جا، بی‌تا.
- کلیدواژه‌ها: علماء اسلامی، تمدن اروپایی، اسلام و غرب، تمدن اسلامی، دانش مسلمان
۳۳. الزخائر الشرقيه، گورگیس عواد، گردآوری و ترجمه به عربی: جلیل العطیه، دارالغرب الاسلامی، چاپ اول ۱۹۹۹م.
- کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تاریخ فرهنگ دانش مسلمان

ج) لاتین

1. Islam and Science, Muzaffar Iqbal

کلیدواژه‌ها: علم، اسلام و علم، تاریخ علم، تاریخ اسلام

2. Science and Civilization in Islam, Hossein Nasr.

کلیدواژه‌ها: علم و تمدن، علم در اسلام، تمدن اسلامی

3. From Baghdad to Barcelona.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن، تاریخ اسلام، دانش مسلمین

4. Cambridge Illustrated History of Islamic World, F.Robinson.

کلیدواژه‌ها: تاریخ اسلام، تمدن اسلامی، دانش مسلمین

5. The Cambridge History of Islam, P.M.H.IT.

کلیدواژه‌ها: تاریخ اسلام، دانش مسلمین

6. The World of Islamic Civilization.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تاریخ اسلام، دانش مسلمین

7.Civilization Past & Present, T.W.Wallbank, A.M.Taglor, G.B.Carson

M.Mancall.

کلیدواژه‌ها: تمدن، تمدن اسلامی، تاریخ تمدن

8. Islamic Civilization, D.H.Richards.

کلیدواژه‌ها: تمدن، تمدن اسلامی، دانش مسلمین

9. Aspects of Islamic Civilization, A.J.Arberry.

کلیدواژه‌ها: تمدن اسلامی، تاریخ تمدن

10. Studies of the Civilization of Islam, H.A.R.Gibb

کلیدواژه‌ها: تمدن، تمدن اسلامی، دانش مسلمین

11. The Philosophy of Al-Farabi and its Influence on Medieval Thought,

Robert Hommond , New York: Hobson Book press, 1947.

کلیدواژه‌ها: فلسفه فارابی، فلسفه قرون وسطی، فارابی، تاریخ فلسفه

12. The Philosophy of Avicenna and its Influence on Medieval Europe,

Goichon, A.M. Translated from French with Notes, Annotations and Pref by

M.S.Khan, Delhi: Motilal Banavsidass, 1969.

کلیدواژه‌ها: تأثیر فلسفه اسلامی بر فلسفه قرون وسطی، اسلام و غرب، تاریخ تمدن

13. La Philosophie d'Avicenne et Son Influence Europe Medieval, Paris,

Adrien. Maisonneure, 1951.

کلیدواژه‌ها: فلسفه ابن سینا، فلسفه اسلامی، اروپای قرون وسطی، دانش مسلمین

14. La Phibsophie Arabe Dans l'Europe Medieval, Des Origins a

Averress, Gofferdo, Quadripayot, NP 1947.

کلیدواژه‌ها: فلسفه اسلامی، فلسفه غربی، ابن رشد

15. The Influence of Islam on Medieval, W.Montgomery Watt.

کلیدواژه‌ها: تاریخ تمدن، علم اسلامی و قرون وسطی، دانش مسلمین

16. Spanish Islam, R.Dozy

کلیدواژه‌ها: اسپانیای مسلمان، دانش مسلمین

فهرست منابع

الف) کتاب

۱. ابن خلدون، عبدالرحمن، مقدمه، ترجمه محمد پروین گنابادی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۹.
۲. جمالزاده، ناصر، فهرستگان اندیشمندان اسلامی، تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق(ع)، ۱۳۸۲.
۳. حکیمی، محمدرضا دانش مسلمین، تهران: انتشارات دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۵.
۴. روغنی، شهره، کتاب‌شناسی گزیده توصیفی تاریخ و تمدن ملل اسلامی، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۸۲.
۵. شعبانی، احمد، مرجع شناسی اسلامی، تهران: نشر دبیرخانه هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور، ۱۳۸۲.
۶. مجتهدی، کریم، آشنایی ایرانیان با فلسفه‌های جدید غرب، تهران: مرکز نشر آثار

- پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، ۱۳۷۹.
۷. مهدی، محسن، فلسفه تاریخ ابن خلدون، ترجمه مجید مسعودی، ج ۴، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ چهارم، ۱۳۸۳.
۸. میدلی، آلدو، علوم اسلامی و نقش آن در تحول علمی جهان، ترجمه محمدرضا شجاع رضوی و اسدالله علوی، مشهد: انتشارات بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی ۱۳۷۹.
۹. نادری، ناصر، راز عصر طلایی کاوشی در تاریخ علم مسلمانان، تهران: انتشارات کیهان ۱۳۷۸.
۱۰. نصر، سید حسین، با همکاری ویلیام چیتیک، کتاب‌شناسی توصیفی منابع تاریخ علوم اسلامی، تهران: انتشارات انجمن شاهنشاهی فلسفه ایران، ۱۳۵۴.
۱۱. ولایتی، علی اکبر، فرهنگ و تمدن اسلامی، تهران: انتشارات دفتر نشر معارف، ۱۳۸۴.

ب) کتابخانه‌ها

۱. کتابخانه مرکز تحقیقات صدا و سیما
۲. کتابخانه ملی ایران
۳. کتابخانه پژوهشگاه علوم اسلامی و مطالعات فرهنگی
۴. کتابخانه پژوهشکده تاریخ علم
۵. کتابخانه پژوهشکده حکمت و فلسفه
۶. کتابخانه مجلس شورای اسلامی

۷. کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس

۸. کتابخانه دانشگاه امام صادق (ع)

۹. کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران

ج) اینترنت

۱. بهره‌گیری از موتورهای جستجوی گوگل، آمازون، پاریسک، یاهو، داگ پایل و غیره.

۲. بهره‌گیری از سایت کتابخانه‌های دانشگاه‌ها و مراکز علمی و پژوهشی شامل:

الف. کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران

www.library.ut.ac.ir/fa/

ب. کتابخانه شهید بهشتی، دانشگاه شهید بهشتی

lib.sub.ac.ir/site.aspx

ج. کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس

[213.176.28.20/simwebsit/web access sim web porral.dll/ login](http://213.176.28.20/simwebsit/web_access_sim_web_porral.dll/login)

د. کتابخانه آستان قدس رضوی

<http://www.aqlibrary.ir/about/centerlib.aspx>

هـ. کتابخانه پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

<http://www.isca.ac.ir/index.php?option=com>

و. کتابخانه دانشگاه صنعتی شریف

www.sharif.ir/library/

ز. دانشگاه امام صادق (ع)

www.isu.ac.ir